

IN MEMORIA LUI
G. BOGDAN-DUICĂ

N. DRĂGANU: Cuvânt înainte.
S. PUȘCARIU: G. Bogdan-Duică.
I. BREAZU: G. Bogdan-Duică critic și istoric literar.
I. BREAZU și I. CRĂCIUN: Bibliografia operelor lui G. Bogdan-Duică.

CLUJ
TIPOGRAFIA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”
1935

IN MEMORIA LUI G. BOGDAN-DUICĂ

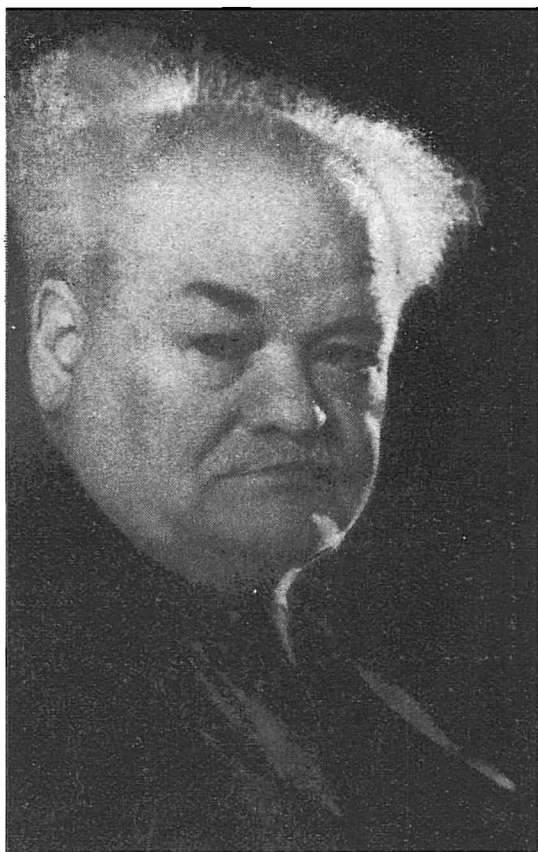
N. DRĂGANU: Cuvânt înainte.
S. PUȘCARIU: G. Bogdan-Duică.
I. BREAZU: G. Bogdan-Duică critic și istoric literar.
I. BREAZU și I. CRĂCIUN: Bibliografia operelor lui G. Bogdan-Duică.

CLUJ
TIPOGRAFIA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”
1 9 3 5

859.09 Bogdan - Duică, C (082.2)
92 Bogdan - Duică, C (082.2)
0 2.2 Bogdan

1959

GHEORGHE BOGDAN-DUICĂ
1866—1934

CUVÂNT ÎNAINTE

DE

N. DRĂGANU

Decan

Facultatea de Filosofie și Litere a Universității Regele Ferdinand I din Cluj și Extensiunea Universitară din Cluj au hotărât să cinstească în ziua de 16 Decembrie 1934, în Aula Universității, memoria mult regretatului profesor Gheorghe Bogdan-Duică.

Facultatea de Filosofie și Litere a pierdut în Gheorghe Bogdan-Duică pe unul dintre cei dintâi și cei mai aleși profesori ai săi, pe cel dintâiu fost Decan și Prodecan, deci adevărat ctitor al său, și pe unul din foștii Rectori aleși din sânul ei.

Înfocat patriot, profesor cu o pregătire neegalată în materia pe care o predă, mare învățat și neîntrecut muncitor, G. Bogdan-Duică a fost un coleg iubitor, devotat și respectat, și-a iubit catedra cu tot sufletul, iar pe elevi și-i-a împărtășit de toată dragostea de care în sufletul său de adevărat părinte se bucurau copiii săi. Golul lăsat de G. Bogdan-Duică va fi foarte greu de împlinit.

Extensiunea Universitară a pierdut pe unul dintre cei mai distinși și cei mai harnici conferențieri ai săi. Conferințele lui G. Bogdan-Duică erau foarte mult frecventate și ascultate cu deosebită plăcere, nu numai pentru bogăția cunoștințelor pe care le împărtășiau ascultătorilor, ci și pentru forma lor originală, adesea plină de vervă și spirit.

Cred însă că este mai bine să las aceste caracterizări în sarcina oratorilor festivi, ale căror cuvântări urmează.

GHEORGHE BOGDAN-DUICA

DE

SEXTIL PUȘCARIU

Acum cincizeci de ani, dacă voiai să indici cuiva din piața Brașovului drumul în Șchei, îi spuneai: „o iai drept înainte până la casa Bogdăneștilor și apoi o apuci la dreapta sau la stânga“. Toată lumea cunoștea casa cea galbenă în mijlocul unei grădinițe încunjurată cu „stobor“ înalt de scânduri, unde o admirabilă mamă, iubitoare, înțelegătoare și nespus de harnică, luptând cu grele privațiuni, își creștea unsprezece copii.

Binecuvântată casă, care a dat neamului atâtea lăstare vrednice și atâți cărturari de seamă!

Între ei, cel mai tânăr, blândul și învățatul Alexandru Bogdan, neuitatul profesor al liceului Andrei Șaguna din Brașov, a fost cel dintâiu care ne-a părăsit. S'au împlinit tocmai douăzeci de ani, de când o granată blestemată a rupt în bucăți, la Zumina Galiiiei, la începutul războiului, pe cel ce a știut să deștepte în sufletele câtorva generații de tineri o înțelegătoare admirație pentru literatura română.

La sfârșitul războiului s'a stins cel mai mare dintre frați, seninul academician și activul rector al universității din București, Ion Bogdan, fostul director al „Convorbirilor literare“, slavist cu reputație mondială, savantul meticolos și profesorul plin de iubire proteguitoare pentru elevii și prietenii săi mai tineri.

Ghiță, cum era numit de prieteni și intimi, era după vârstă al doilea între frați.

De timpul când învăța la liceu îmi aduc vag aminte. În ochii noștri, ai elevilor școalelor primare, el trecea însă de pe atunci de „filosoful liceului“. Când, în clasa a opta, i se dădu cea mai mare distincție ce se putea acorda unui „student“, când fu ales „prefect“, toată lumea găsea că nimeni nu merita mai mult decât el această dovadă de încredere din partea colegilor și a profesorilor.

Dacă talentul și dorul de carte erau la el însuși înăscute, mediul în care și-a petrecut anii întâiei tinerețe a fost hotărîtor pentru desvoltarea sa ulterioară.

Între toate orașele din Transilvania, Brașovul a avut din vechime cele mai stânse legături cu Țara Românească. Frontiera situată la câțiva kilometri și trecută neconținut de negustorii brașoveni și de oierii din Țara Bârsei, de băjenari și de vilegiaturiști munteni, era inexistentă din punct de vedere sufletesc. Obiceiuri de dincolo de munți se încetățeneau în orașul ce adăpostise pe Coresi, deosebirile de graiu se ștergeau prin comunicația neîntreruptă, cunoștințele personale, propagate și prin elevii de liceu originari din Țara veche, erau atât de strânse, încât Brașovenii nu erau socotiți propriu zis între „Ardeleni“, nume care se dădea numai Transilvănenilor la Nord de Olt și de Târnave.

Lipsa oricărei note regionaliste caracterizează toată activitatea lui Bogdan-Duică.

Când a trecut în Bucovina și cât timp a trăit la București, el s'a simțit o zală din lanțul puternic al dascălilor al căror descălicător a fost Gheorge Lazăr, apostoli ai panromânismului, preocupat să propage cunoașterea despre frații așezați în incinta Carpaților și să deslușească din ea rostul lor pentru românismul integral.

La Cernăuți a scris cea mai frumoasă monografie despre ardeleanul Petru Maior; întors la Sibiu, a publicat cel mai documentat studiu despre Bucovina. În București, unde s'a așezat mai târziu, a fost unul din cei mai activi membri ai coloniei ardeleni, care ținea trează admirația pentru lupta dărză de conservare națională dată de Românii transilvăneni, cultivând cu vorba și scrisul său încrederea în forțele Ardealului. În aceleași timp el trimetea gazetelor din Ardeal acele foiletoane vioaie și pline de căldură, care informau regulat pe cei de acasă despre mișcarea literară și progresele culturale din Țara veche, menite să umple inimile fraților subjugăți cu bucurie. „Treacă numai vestea bună peste munți și de acolo vină de asemenea numai vești bune“!

Și precum Brașovul ocupa un loc deosebit între orașele din Transilvania, tot astfel se deosebea vestitul „gimnaziu“ brașovean de celelalte licee, puține, câte erau.

Ridicat din contribuțiile benevole ale Românilor brașo-

veni, ale negustorilor înștăriți, fără multă carte, dar cu foarte mult respect pentru ea și ale poporenilor săraci din Șchei, care aduceau lucrul mâinilor lor înăsprite de muncă, acest gimnaziu, clădit pe temelii solide (care în mintea fondatorilor aveau să supoarte și etajele destinate viitoarei universități românești a Ardealului) cuprindea între zidurile lui și partea de suflet și devotament ce i-au dat-o ctitorii.

Bogdan-Duică a mai apucat, în primele clase ale liceului, pe Ion Meșotă și pe Ion Lapedatu, care pe lângă marele lor dar pedagogic, aduceau din Germania și Franța studiilor lor, orizonturile nouă ce treceau dincolo de lanțul Carpaților și ieșeau din orbita Romei antice. Pe Ion Popea, absolventul universității din Lipsca, l-a avut profesor de română și germană. Adreiu Bârseanu, I. C. Panțu și Dionisie Făgărășanu erau profesorii tineri și entuziaști, care veneau dela România Jună din Viena, unde geniul lui Eminescu imprimase urme adânci și unde un Ion Slavici, Nicolae Teclu și Sterie Ciurcu dăduseră societății studențești directivele viitoare.

Acest Gimnaziu, cu societatea literară a studenților, condusă și îndrumată de profesori cu un remarcabil talent de scriitori, intra ca un factor cultural de primul rang în viața Brașovului. În legătură intimă cu el s'a înjghebat „Reuniunea de gimnastică și cântări”. Aceasta una toată societatea românească în jurul unor manifestări artistice care, conduse de Ciprian Porumbescu, Nicolae Popovici și Gheorghe Dima, întreceau nivelul obișnuitelor producții de diletanți.

Prin anii 80, când copilul Gheorghe Bogdan urca zilnic scările de piatră ale impozantei clădiri din „Groaveri”, lupta între latinismul intransigent al Blajului și ideile propagate de Junimea ieșeană, se terminase la Brașov cu triumful complet al noului curent. Ceva din violența acestei lupte contra purismului artificial și ideologiei în afară de realitate, se resimte în toată activitatea viitoare a lui Bogdan-Duică.

Și mai era la Brașov un izvor de energii care se cheltuiau zilnic pentru propășirea neamului. Era redacția Gazetei Transilvaniei, unde tocmai pe această vreme se instalase, în locul bătrânilor, idealismul proaspăt al lui Aurel Mureșianu, venit tot din Viena României June. Prin odăile cu mirosul de cerneală de tipar, a trecut și Bogdan-Duică, cu toate emoțiile sufletești pe care le dă unui adolescent mândria de a se vedea tipărit.

Pasiunea gazetăriei i-a rămas viața întreagă. Dar i-au rămas și scrupulele gazetarului de atunci, cu conștiința vie a întregii răspunderi pe care și-o asumă îndrumătorul opiniei publice. Puțini dintre învățații neamului nostru au risipit cu atâta dărnicie partea cea mai prețioasă a timpului lor și atâtea bogății sufletești în efemerul articol de gazetă, ca Gheorghe Bogdan-Duică.

Universitatea a făcut-o la Iena. Popasul la Budapesta nu contează. Nu văd în activitatea lui Bogdan-Duică nici o urmă din ceea ce i-a dat universitatea din capitala Ungariei.

Dimpotrivă, micul orașel german, care pe atunci număra mai puțini locuitori decât Brașovul, a cărui universitate era însă unul din marile laboratorii științifice ale Germaniei înfloritoare, a avut o influență durabilă asupra lui.

Anii petrecuți în Germania i-au slujit ca să agonisească acea temeinică pătrundere a culturii germane pe care a completat-o prin lecturi ulterioare, în tot cursul vieții sale. Nu e locul aici — și nici nu-mi simt compentința — să cercetez care a fost influența cursurilor de filosofie și pedagogie ascultate la această universitate.

Ceea ce mi se pare deosebit de important pentru direcția în care avea să se desfășoare activitatea lui de cercetător, este atmosfera generală științifică pe care a găsit-o la Iena.

Dacă Bogdan-Duică a fost în toate concepțiile sale un realist, cu o repulsiune pronunțată pentru misticism, dacă în cercetările sale a fost un pasionat scrutaător al amănuntelor și al documentării cât mai complete și multilaterale, aceasta se datorește direcției pozitiviste a științei germane în a doua jumătate a veacului al XIX-lea, care urmase ca un fel de reacțiune împotriva romantismului în știință. Din Germania marilor realizări de după războiul dela 1870, în epoca specializării extreme, când la toate universitățile ei apăreau în fiecare an sute de teze de doctorat ce urmăreau până la epuizare cunoașterea unui fenomen izolat, stabilirea unei date sau tablou statistic, s'a întors el cu acele metode „atomislice“ de cercetare, care fac din scrierile sale cele mai complete monografii. Spre marile opere de sinteze nu se simțea atras.

Dar cunoscând aplecările moștenite și influențele exercitate în anii cei mai receptivi asupra lui Bogdan-Duică, sântem încă departe de a-l cunoaște întreg. Căci el a fost înainte de

toate o personalitate, cu o structură sufletească numai a lui, pe care o putea înrăuri mediul, dar n'o putea modifica. Oricât de mare preț punea el însuși pe deslușirea aportului biologic familiar și a ambianței ideologice, el știa mai bine decât oricine că dincolo de acestea trebuie căutată, de câte ori încercăm să schișăm portretul unui scriitor, partea de structură sufletească individuală, originalitatea lui.

Dela Germani a învățat să prețuiască valoarea doveditoare a celui mai mic amănunt și consultarea cât mai amplă bibliografică, spre a cunoaște părerile înaintașilor. Dar dacă în el n'ar fi fost acea sete nepotolită de a ceti, curiozitatea vecinic trează de a cunoaște, și dacă el n'ar fi avut în măsură atât de mare darul să descopere într'o notiță prizărită dintr'un jurnal vechiu cheia pentru deslegarea unei probleme, desigur că Bogdan-Duică nu și-ar fi petrecut cei mai frumoși ani ai vieții sale în biblioteci și arhive.

Înainte încă de a pleca în streinătate, pe când colegii săi de liceu se jucau în minge sau se plimbau pe promenadă și așteptau cu nerăbdare „orele de dans“, Ghiță Bogdan căuta singurătatea vreunui „foișor“ din vârful unei grădini brașovene, unde se putea cufunda netulburat în farmecul lecturii.

Dar lumea cărților, deși pusese stăpânire pe el, nu l-a înstreinat de viața palpitantă din jurul său, care făcea ca să vibreze coardele sufletului său tânăr și avântat. O întâmplare a făcut să dau de manuscrisul câtorva versuri din epoca aceasta, care n'au văzut niciodată lumina tiparului.

Deși influența lui Eminescu și mai ales a pesimismului eminescian se resimte puternic în aceste încercări poetice, cărorora Bogdan-Duică nu le dădea nici o importanță, îmi voi permite să citez totuși una din aceste poezii, care desvăluie o latură aproape necunoscută din activitatea lui. Poezia poartă titlul *La fereastră*, e din 1886, și întreaga colecție are semnificativul motto care aduce aminte de o vorbă celebră a lui Șincai: „De nu m'am sfiit a le scrie, de ce m'aș sfi să ți le dau să le citești?“

S'a dus mândra din fereastră ...
Cu perdeaua șuguește
Vântul, vecinic călătorul,
Și o mișcă și 'ncrețește ...

S'a dus mândra din fereastră ...
Și duioasa mea privire
În zadar îi caută chipul
Să-i cerșească o zimbire ...

S'a dus mândra din fereastră ...
Cine știe unde este ! ...
Lă fereastra fără suflet
Ce mai stai să ceri vreo veste ?

De câte ori în amintire îmi răsare figura lui Bogdan Duică, nu mi-l pot imagina altfel decât în tovărășia cărților. Îl văd pe stradă cu ghiozdanul doldora și cu buzunarele pardesiului pline de cărți, îl văd în tren, în colțul compartimentului, cu o carte în mână și cu alte trei patru alături de el sau în plasa de deasupra capului, îl văd în sala Consiliului Facultății la masa din colț, răsfoind un volum nou, în care creonul lui subliniază neobosit, sau la Academie, îngropat între foliantele mari cu hârtia îngălbenită a vechilor gazete. Și când, din curiozitate, căutai titlul cărților pe care le citea, rămâneai uimit de varietatea problemelor ce-l preocupau: literatură, estetică, filosofie, pedagogie, sociologie, istorie, etnografie, folclor, politică... Dacă-l întrebam, cum îi ajunge timpul să se împartă în atâtea direcții, îmi răspundea: să-mi recomanzi o carte bună despre filosofia limbii!

Din streinătate Bogdan Duică s'a întors fără doctorat, dar cu un bagaj mare de cunoștințe. Liceul al cărui eminent elev fusese l-a angajat ca profesor suplinitor.

Dar n'a stat mult. Din două cauze.

În vremea aceea guvernul ungar începuse un control din ce în ce mai sever al liceelor noastre și cerea profesorilor cu studiile terminate în streinătate examene suplimentare la una din Universitățile ungurești. Duică a fost toată viața dușmanul formelor; concentrarea muncii într'o singură direcție, spre a pregăti un examen, i se părea o siluire împotriva căreia se revolta cu atât mai mult, cu cât la Budapesta sau Cluj se cerea tuturor candidaților de profesori un examen, destul de greu, de limba și literatura maghiară.

Dar dacă examenul mai putea fi păsuit, altă împrejurare l-a silit să părăsească Brașovul.

Se șoptea că tânărul profesor este ateu. Consistorul dela Sibiiu a intervenit. Bogdan-Duică a fost nevoit să plece.

A plecat acolo unde nimeni nu-l împedeca să-și spună părerile fără rezerve și încotro s'a simțit atras totdeauna: la gazetărie.

Aceasta este una din cele mai caracteristice laturi ale firei lui complexe. Omul cărții, vizitatorul răbduriu și pasionat al bibliotecilor, culegătorul neodihnit și meticulos al amănuntelor, simțea trebuința să evadeze din cercetarea trecutului și să se arunce cu tot temperamentul său impulsiv în vârtoarea luptelor politice. O făcea impetuos, spunându-și părerea răspicat, scoțând din comoara cunoștințelor sale multilaterale argumentele stabilind legăturile firești ale actualității cu trecutul și căutând să deslușească perspectivele viitorului.

La Cernăuți, unde se opri mai întâiu, ca director al „Ga, zetei Bucovinei”, el umplu golul pe care-l lăsase alt Ardelean-Pompiliu Pipoș, mort în 6 Februarie 1893. La „Tribuna” din Sibiiu, unde reveni din Bucovina el se găsea în tovărășia unei echipe de gazetari talentați, cum nu-i mai avusese Ardealul veacului al XIX-lea. Celui ce-și va lua odată osteneala să urmărească activitatea jurnalistică a lui Bogdan-Duică, nu-i va scăpa importanța pe care a dat-o el totdeauna foiletonului, în care ținea la curent pe cetitori cu evenimentele mari literare de peste hotare și analiza sau reproducea operele scriitorilor de talent din Țara veche, înălțând încrederea în cultura națională în suflete otrăvite de școala streină, în care în mod sistematic se sădea, deodată cu admirația pentru cultura nemțească sau ungurească, disprețul pentru așa numitul „balcanism” al Regatului român.

Dela Tribuna Bogdan-Duică a luat drumul bătut de atâți înaintași ai săi, pentru care restricțiile din ce în ce mai apăsătoare de acasă deveneau cu atât mai intolerabile, cu cât vocația lor de dascăli o simțeau crescându-le în suflet, a trecut Carpații.

Despre activitatea lui ca profesor la institutul condus de Manliu, la liceul Cantemir și mai târziu la liceul Mihai Viteazul din București, al cărui director a ajuns, foștii lui elevi vorbesc cu entuziasm. Lecțiile de limba germană deveneau adesea adevărate cursuri universitare, când după cetirea unei poezii de Goethe, profesorul spunea elevilor să închidă manualul și plim-

bândundu-se agitat prin clasă reînvia figura geniului care a creat pe Faust...

Cu o recenzie asupra traducerii unor poezii populare în nemțește de W. Rudow debutează la Convorbiri literare, revista în care avea să publice mai târziu atâtea pagini erudite de istorie literară, criticile sale bogate în observații fine și frumoasa traducere a Inelului lui Gyges de Friedrich Hebbel. După ce fratele său mai mare, Ion Bogdan, luă direcția acestei reviste, Bogdan-Duică intră în comitetul ei de redacție.

Titu Maiorescu — pe care avu marea cinste să-l urmeze la Academia Română — a remarcat de timpuriu pe acest tânăr cu capul interesant (dominat de o frunte lată și bulbu-cată) care nu-și pierduse vremea înzadar prin Germania și care în scrisul său nervos dovedea, pe lângă o pregătire temeinică, mult curaj și se afirma ca o puternică personalitate. Despre încrederea pe care o avea Maiorescu în Duică și despre vechimea raporturilor lor poate da dovadă o amintire personală.

Era prin 1897 sau 1898, deci pe când Duică nu era de mult stabilit la București. Ca orice fiu al neamului născător de poeți, făceam pe atunci și eu literatură. O dramă în trei acte a fost repede comisă. Vârsta de douăzeci de ani singură poate scuza cutezanța mea de a o trimite direct lui Maiorescu, pentru Convorbiri.

Răspunsul mi-a venit dela Duică. Scena care a precedat acest răspuns nu e tocmai greu de reconstruit. Maiorescu l-a chemat la sine: „Eu sânt prea bătrân ca să citesc un manuscris de două sute de pagini. Dela o vreme abia mi-ajunge timpul să mă țin la curent cu ceea ce trebuie să urmăresc, să citesc ceea ce-mi face plăcere. Ia vezi dumneata cam ce e în stare să spună acest tânăr cu nume necunoscut și, dacă licărește ceva talent, mai treci pe la mine, să vedem“.

Duică n'a mai trecut. El îmi scria: „Prea multe reminiscențe din Sudermann și Ibsen“!

O nemerisem rău: descoperirea influențelor era doar specialitatea lui Bogdan-Duică, intra în felul său de a concepe critica literară.

În mintea acestui adânc cunoscător al literaturii, dotat cu o memorie fenomenală, asociațiile între lectura proaspătă și lecturile vechi se făceau cu o promptitudine uimitoare. Ele

nu atingeau numai pe contemporani — Sudermann era atunci la modă — și scriitorii de talia lui Ibsen, ci foarte adesea pe scriitorii de mâna a doua, al căror scris uitat îl căuta în volumele prăfuite, cu titluri abia înregistrate în scrieri bibliografice.

Îmi pare rău că nu mai păstrez scrisorile lui Bogdan-Duică de pe vremea, când împreună cu Aurel Popovici, întemeiau la începutul acestui veac, la București, jurnalul „România Jună”, căruia îi trimiteam corespondențe dela Paris. Această gazetă, cinstită independentă, care se situa în afară de luptele politice de partid, voia să fie a Românilor de pretutindeni. Disprețuind exploatarea sensaționalului și căutând să-l înlocuiască cu articole de doctrină, ea nu s'a putut susține. Intr'o bună zi mă pomeniiu cu o telegramă, caracteristică pentru franțuzeasca Ardelenilor care o redactau: „apparition sistée”. Din gruparea din jurul acestui jurnal a răsărit însă institutul de editură „Minerva” al cărui rost de răspânditor de cărți bune, clasici și scriitori tineri de talent, a fost atât de important.

Următoarea scrisoare primită dela Bogdan-Duică e cu un deceniu mai nouă. Ea e de la sfârșitul anului 1912, nedată, ca multe din scrisorile lui așternute în grabă pe hârtie, și anunță apariția revistei „Românismul”.

Fie-mi îngăduit să insist puțin asupra acestei reviste, despre care se știe astăzi prea puțin, să citez câteva fragmente din scrisorile primite în legătură cu ea.

Duică trecuse între timp pe la Sămănătorul și Luceafărul. Intrase cu tot entuziasmul în mișcarea de afirmare a naționalismului și panromânismului cuprins în programul celor două reviste.

Veni războiul balcanic, care a găsit România nepregătită, ca și când noi, Românii, n'am fi avut nimic de revendicat în clipele când popoarele din Sudestul Europei cereau cu arma în mână realizarea idealului lor național.

Temperamentul de luptător al lui Bogdan-Duică nu putea să se împace cu expectativa prudentă a politicii oficiale românești. Trebuia afirmată și la noi o idee, trebuia ridicată pe steag o deviză, care nu putea fi decât *Românismul* integral.

„Vom face o revistă”, începea el scrisoarea „care să cerceteze bazele științifice ale politicii naționale”.

Ceea ce Duică socotea de neapărată trebuință era deci:

cunoașterea exactă a ceea ce sântem, ca să putem măsura ceea ce voim. Și în politică el a rămas omul științei, dorind să clădească pe temelia sigură a documentării.

„Eu, V. Pârvan și V. Arion“, continuă scrisoarea.

Acest *eu* așezat în frunte nu însemna la Duică lipsă de modestie, ci izvora din dorința de a lua pe umerii săi greul, de a intra cu toate puterile în luptă. În limba română verbul se întrebuițează fără pronume personal. Noi nu zicem, ca Francezul, *je suis*, sau, ca Neamțul, *ich bin*, ci simplu, *sânt*. Cei ce l-au citit și l-au auzit vorbind pe Bogdan-Duică, au observat că el spunea mai rar *cred, voi scrie, mi se pare*, de obicei *eu cred, voi scrie eu, mie mi se pare*. Personalitatea lui puternică, dorința de a se descoperi întreg și fără reticențe, asumându-și toată răspunderea, îi modela stilul împotriva uzului curent al limbii.

„Cine ne poate scrie din Bucovina? Trebuie să știm din vreme cui ne putem adresa? Sau este mai bine ca Dta, poate și d. Nistor, să îndemnați pe cei ce au de zis ceva, să zică și la noi. Revista va fi *serioasă*, nu va fi smintită“.

Toate țările românești trebuiau deci să-și spună cuvântul, preocupările lor trebuiau să răsunе și la București, mai ales la București.

...„Fierberea de aici caută un punct de concretizare. Noi voim să dăm *unul*... Părerea Dtale personală ne-ar interesa mult“.

La 6 Ianuarie 1913 o nouă scrisoare:

„Cred că ar fi bine să și începeți... Azi am scris *Apelul*, în care ne declarăm *realiști* și refuzăm a *fantaza* politică. Aceste două cuvinte vor da nota și vor caracteriza direcția“.

Realist a rămas Duică toată viața sa. Disprețuia pe fanțaști, îi considera primejdioși pe ideologi și ura pe utopiști.

La sfârșitul scrisorii o veste tristă „Chendi e foarte rău. Se teme de gloanțele unor Chinezi ce-l omoară și se ascunde subț plapomă. Ce păcat!“

În scrisoarea a treia, din 19 Februarie 1913, cere ca I. Nufăr — pseudonimul dlui I. Nistor — să-i scrie un articol despre fondul religionar. Se plânge de lipsă de abonați: „Mă tem că nației nu-i prea arde de așa ceva. În tot cazul *un an* o ducem“.

În a patra scrisoare, din 7 Aprilie, îmi cere să-i trimit

imediat, „dar într'adevăr imediat“, o broșură cu date statistice, de care-și aducea aminte din anul 1894. Scrisoarea se termină cu întrebarea: „Când vii la Bucureștii noștri sfășiați ca nici-odată?“

Și în scrisoarea a cincia, din 29 Aprilie, îmi cere cărți, precizând din memorie „broșurica, castanie pe vremea mea, intitulată Landtagswahlordnung“. „Cred că într'un an vom putea pune temeiuri bune pentru politica noastră naționalistă, care nu trebuie să fie impresionistă ca a lui...“, urmează numele unui bărbat politic cu care prevede că va „avea de furcă“ la un congres apropiat. „Mă tem că vom avea, dar *nu* mă tem, deoarece am să-i opun o rezistență de argumente dureroase pentru *nesiguranța* bazelor sale“.

Acest „mă tem, dar nu mă tem“ e Bogdan-Duică întreg, sigur de sine, gata în orice moment să ia lupta cu oricine pe un teren pe care se simțea tare.

Când, după războiul cel mare, în cursul căruia el a cunoscut chinurile deportării în Bulgaria, Universitatea din Cluj a devenit românească, Bogdan-Duică a fost chemat între cei dintâi, la catedra de literatură română, făcând parte chiar din senatul constituit ad-hoc și însărcinat cu recomandarea viitorilor profesori.

În Ardealul părăsit în tinerețe el s'a întors cu părul alb, dar cu sufletul tot atât de tânăr ca la treizeci de ani, când îl părăsise. A intrat masiv și cu pasul solid al luptătorilor medievali, înveșmântați în armură grea de oțel. Armura lui grea era erudiția lui fără pereche.

Universității clujene i-a dat un an de rectorat și altul de decanat, primind sarcina să suplinească catedre vacante de câte ori i se cerea. Extensiunea universitară, această admirabilă instituție de propagandă culturală, a găsit pe unul din cei mai harnici și devotați conferențieri în cel care dorea ca tot mai multă lumină să pătrundă în cele mai dosite colțuri ale Ardealului. Cu toate însărcinările multiple pe care le avea, el primi președenția secțiilor Astrei. Nu apărea revistă în Ardeal care să nu-i fi cerut și căreia să nu-i fi dat colaborarea. În organizația bisericească, a cărei însemnătate în viața națională o socotea cu drept cuvânt covârșitoare, el deveni un factor hotărâtor, sprijinind-o cu cuvântul și cu scrisul său lămuritor.

Noi toți care am stat alături de el cu greu ne vom deprinde să nu-l mai întâlnim în consiliul Facultății, în nenumărate ședințe de comitet, în congrese eparhiale sau în atâtea adunări generale. Cine va tăia de aci înainte cu o întrerupere incisivă firul perorațiilor nesfârșite ale cutărui orator fără respectul timpului? Cine va rosti atât de ritos adevărul? Parcă-l văd ridicându-se dela loc, ca mușcat de șarpe, făcând doi pași înainte, aruncând în jur o privire tăioasă din ochii lui vii și intrând tumultos în discuție. Argumentarea lui strânsă convingea, vorba devenea caldă, glasul îi luneca în registrele înalte și adesea, mai ales în timpul din urmă, vocea îi era sugrumată de lacrimile ce izvorau dintr'o iubire nețărnută pentru neamul său românesc, căruia îi dedicase toate forțele intelectului și toată comoara sufletului său ales.

Cu temperamentul său gata să se cheltuiască întreg în orice moment, Bogdan-Duică nu putea rămâne departe de luptele politice, care i-au pricinuit totuși atâtea dezamăgiri, pentru că îi cereau lucruri pe care n'a fost în stare să le dea: înăbușirea personalității de dragul disciplinei de partid, transacții împotriva convingerii, concesi făcute conștiinței.

Nu e locul aici să analizez pe omul politic Bogdan-Duică. Nu pot să nu releviez însă că trecerii lui prin partidul țărănesc datorăm minunata sa monografie despre primul țărănist român, Ion Ionescu dela Brad.

Despre activitatea lui la catedră și despre Bogdan-Duică ca istoric și critic literar va vorbi astăzi dl Breazu. Eu mă voiu restrânge să vă citez trei pasagii scurte din trei bilețele. Ele mi se par că pot aduce câteva contribuții lămuritoare la tabloul ce-l va face elevul său.

Iată unul din 19 Maiu 1926, din care răsare grija dascălului tocmai pentru acest elev, la care ținea atât de mult: „În anul acesta voiu stărui ca la Fontenay să fie trimis un băiat care să devie un istoric literar de școală franceză, *Ion Breazu*. Te rog să-l susții și să nu mă concurezi cu filologi. Vreau să avem și critici „francezi“.

Al doilea bilet se referă la volumul său de Istoria literaturii moderne, apărut în Biblioteca Dacoromaniei. După multe insistențe din partea mea, se hotărî să-și publice o parte din cursurile universitare: dar nu l-am putut convinge să facă indicele la cartea sa. „Ce tot vorbești tu despre *indice*? Indi-

cele nu-i știință; cine caută știință, să citească!" El, care nu pregeta să citească un volum întreg pentru ca să găsească în el o informație fără multă însemnătate, nu înțelegea ca alții să-i utilizeze cartea numai pentru datele cuprinse în ea, fără s'o citească dela început.

În sfârșit un „post-scriptum” la o scrisoare din 18 August 1929: „În 2—3 zile pun ultimele puncte la o lucrare măricică despre I. Barac; mai mult pretext de a lămuri epoca, decât prostia lui gyegyincoace! Este loc în Dacoromania?”

E vorba de cunoscutul său studiu despre Ion Barac, publicat de Academia Română. 168 de pagini despre un scriitor în a cărui operă „nu există nici o strofă de emoție”, despre un poet „ridicul”¹⁾!

Dar Barac era, precum ne-o spune însuși în scrisoare, un pretext. Opera lipsită de originalitate a acestui poligraf, care nici nu traducea măcar, ci extrăgea prescurtând, „seca”²⁾ scrierile altora, pentru ca să „sloboadă”³⁾ câte o istorioară în versuri plate, era un prilej binevenit ca să descrie starea culturală a Ardealului, în care începea să se resimtă tot mai tare influența școlilor ungurești asupra intelectualilor români trecuți prin ele. Tabloul ce-l face e menit să împrăștie acea atmosferă de autoadmirație exagerată și prezumțioasă a unor regionaliști inadaptabili care nu cunosc partea însemnată de contribuție la închegarea României moderne adusă de Vechea țară.

Bogdan-Duică a urmărit cu o nobilă pasiune de cercetător, care n'are pereche în istoriografia noastră literară, izvoarele lui Ion Barac în scrierile unor autori obscuri, uitate în câte un raft prăfuit de bibliotecă.

Cel ce crede că o asemenea muncă nu stă în raport cu rezultatele obținute, se înșală. Dorința de a afla adevărul, ce trebuie să însuflețească pe orice cercetător, e mai presus decât folosul practic și imediat pe care-l poate aduce acest adevăr, iar perfecționarea metodelor de investigație este mai importantă pentru progresul științei decât însuși adevărul descoperit.

Unde poate duce această cercetare migăloasă a izvoarelor de inspirație și a influențelor, ne-o arată, între toate scrie-

¹⁾ G. Bogdan Duică, *Ion Barac*, București 1933, p. 11.

²⁾ *Op. cit.* p. 17.

³⁾ *Op. cit.* p. 10.

rile lui Bogdan-Duică, mai ales acea admirabilă monografie despre Gheorghe Lazăr, urmărit cu o dragoste fără seamăn în lectura sa și în mediul în care a văzut lumina zilei, în care a crescut și s'a dezvoltat.

Mai ales la noi, unde istoria literară s'a făcut și se face încă în parte și azi în mod impresionist, repetându-se în fiecare manual nou clișee vechi, fără critică și fără rectificări și perpetuându-se erori de fapt, stăruințele lui Bogdan-Duică de a merge la izvor, de a cerceta fiecare amănunt biografic și bibliografic a însemnat o adevărată înviorare a istoriografiei literare.

N'am avut nici odată fericirea să fiu elevul lui Bogdan-Duică. Dar făcând după și alături de el istoriografie literară, l-am considerat totdeauna ca pe un dascăl al meu.

Azi, când mie, colegului mai tânăr, îmi revine sarcina de a vorbi despre marele dispărut, am crezut că nu pot aduce un omagiu mai potrivit memoriei lui, decât urmându-i metodele de lucru. Am căutat să reconstruiesc din câteva amănunte biografice ceea ce el numea structura biologică; reînviind mediul în care și-a petrecut copilăria și tinerețea, am încercat să-mi dau seama despre atmosfera ideologică din jurul său nemijlocit și influențele ce le-a suferit, comentând fragmente de scrisori am încercat să reconstruiesc imaginea acestui om, care se dădea întreg până și în bilețele scrise în grabă.

Ele singure nu ajung ca să lămurească bogăția și complexitatea acestui mare muncitor, savant multilateral și bun Român. Tabloul lui nu-l poate întregi decât amintirea vie ce i-o păstrăm toți cei ce l-am cunoscut și, cunoscându-l, l-am prețuit.

Acum, în preajma anului al șaptezecilea al vieții sale, Bogdan-Duică se gândea să se retragă în casa ce și-o clădise la Sibiiu ca să aibă la bătrânețe un cuib de odihnă.

Bogdan-Duică și odihnă, ce paradox!

Odihna a găsit-o dincolo de viață. În Brașovul copilăriei sale, în drum spre liceul întâiului său debut ca profesor.

Părăsind lumea asta, el a mai dat o problemă grea de rezolvit biografilor săi, care nu vor ști să precizeze nici odată cu exactitate ziua când Bogdan-Duică a părăsit pentru totdeauna lumea aceasta zbuciumată, în vârtejul căreia a stat întreg și cu capul sus.

G. BOGDAN-DUICĂ CRITIC ȘI ISTORIC LITERAR

DE

ION BREAZU

În toamna anului 1920 veneam la Cluj, absolvent al unuia din numeroasele licee românești proaspete ale Ardealului, cu gândul de a mă înscrie la Facultatea de Litere. Aduceam cu mine o mare iubire pentru literatura românească, pe care o cunoșteam mai mult din bogate lecturi particulare, decât din ceea ce mi-au dat profesorii, copleșiți sărmanii de povara vremilor prin care trecusem. Cel dintâi contact cu specialitatea, la Universitatea Clujului, l-am avut la cursul de deschidere al lui G. Bogdan-Duică. Vorbea despre admiratorii și detractorii lui Vasile Alecsandri: „Cinci decenii națiunea românească din toate părțile — spunea profesorul — a stat neconținut sub influența lui Alecsandri: s'a înveselit cu el, a plâns cu el; s'a bucurat, a gemut împreună; a nădăjduit, a suferit de îndoieli; el a fost ea, ea a fost el... Căderea aceasta periodică de versuri și proză, de idei generoase și de sentimente alese peste sufletele poporului nostru se poate asemăna cu căderea ploilor pe lanuri incolțite. Ca lanurile, ca iarba verde, sufletele creșteau, săltau în sus. Dar din ele câte au spus, câte au putut spune ce au gândit și ce au simțit? Unde sunt probele amestecului intim de suflet național și suflet de cântăreț național?”¹⁾ Au urmat apoi probele, o pitorească suită de autori și date în mare parte necunoscute mie, vivificate de caracterizări cuprinzătoare și plastice. Alecsandri mi-a apărut atunci, pentru întâia oară, un uriaș care a purtat pe umerii lui destinul sufletesc al unui neam; dar un uriaș mi-a apărut și profesorul de-o apariție singulară, de pe catedră. În tot cursul lecțiunii am

¹⁾ Lecțiunea a fost citită, în primăvara anului următor, la Academia Română și publicată în *Anale*, Seria II, Tom. XLI, București, 1922. Citatul este dela p. 328.

avut senzația de plăcere, amestecată cu teamă, a înălțimilor. Plăcerea mi-o dădea perspectiva nebănuît de largă asupra specialității, pe care mi-o deschidea profesorul; iar teama spiritul lucid, sprinten, caustic și mai ales bogăția lui de cunoștințe, pe care nu știam cum am să le înfrunt la examen.

Astfel l-am cunoscut pe Gheorghe Bogdan-Duică. Și am avut norocul să-i fiu elev în cea mai frumoasă epocă a activității lui. La sfârșitul întâiului meu an de universitate apărea clasicul lui discurs dela Academie asupra lui Titu Maiorescu; la al doilea monografia asupra lui Ioan Ionescu dela Brad; în al treilea *Poezii muntene* și discursurile asupra lui Goga și Sadoveanu; în al patrulea *George Lazăr* și *Simeon Bărnuț*, apoi vioaiele recenzii din *Societatea de Măine*. Alături de această revărsare de studii — cursuri care mergeau dela Școala ardeleană până la ultimul poet modern. Perspectiva mea asupra literaturii române creștea mereu și cu ea entuziasmul. Iar teama dispărea. De pe catedra lui profesorul cobora în mijlocul nostru, de câte ori i se oferea prilejul. Nu numai pentru a ne da sfaturi, totdeauna utile pentru specialitate, ci și pentru a-și descărca bogatul și veșnic agitatul său suflet. Am cunoscut astfel și omul, acea miraculoasă acumulare de cunoștințe, de amintiri și pasiuni, din care a curs opera, cum izvorul curge din munte.

Să-mi dați voie să fac elogiul acestei opere, oprindu-mă numai asupra istoricului literar și a criticului, adică a părții ei mai importante.

I.

Gheorghe Bogdan-Duică și-a deschis ochii spiritului sub auspicii binecuvântate. La liceul din Brașov, al cărui strălucit elev a fost, a surprins întâiele unde ale Junimismului în Ardeal, aduse acolo de profesorii lui I. C. Panțu, D. Făgărășanu și Andrei Barseanu, care fuseseră cucerți pentru „direcția nouă” în luptele dela „România Jună” din Viena¹⁾. Încă nu terminase liceul și asupra Ardealului se revărsa valul junimist, mare și hotărîtor, al *Tribunei* (întemeiată la 1884), pe care el a urmărit-o dela întâiele numere cu tinerească înfrigurare. Cetitor asiduu încă de pe băncile școalei, el nu s'a mulțumit cu ceea ce i

¹⁾ Sextil Pușcariu în răspuns la discursul de recepție la Academie al lui G. B.-D. *Ac. Rom. Discursuri de recepțiune*, LI, I, p. 84.

spuneau profesorii, sau cu ceea ce aducea foiletonul *Tribunei*, ci a adâncit bine operele Junimiștilor și colecția *Convorbirilor Literare*, astfel că atunci când își începe activitatea de critic literar el se prezintă bine înzestrat cu arme din arsenalul junimist. Această activitate începe destul de timpuriu — n'avea decât 22 de ani — în foiletonul *Gazetei Transilvaniei* (1888) cu un ciclu de „Reviste Literare”. Venind cu un ciclu el aducea un plan de luptă bine chibzuit. Se pregătea să facă în Ardeal ceea ce Titu Maiorescu a făcut în țara liberă: să curețe mai întâi câmpul literar de toată pălămida și uscăturile „glo-riilor” locale răsuflate, de poetaștrii goi de idei și de simțire, cu o limbă păsărească, pentruca mlădițele tinere, care-și trăgeau seva din fondul popular, să crească libere, în bătaia vântului care venea de dincolo de Carpați, la lumina soarelui care — Slavici a spus-o — la București răsare pentru toți Românii. Dacă nu cu luciditatea maestrului dela Iași, fără îndoială cu curajul lui, tânărul critic a început să revizuiască și să izbească în Andrei Mureșanu, apoi în Teochar Alexi, Iosif Vulcan, I. Popfiu, T. H. Pop, Ranta-Buticescu, V. Muntenescu, și alte „celebrități” ale revistelor și gazetelor noastre de atunci. În locul lor atrăgea atenția asupra poeziei lui Ioan Lapedatu, Andrei Bărseanu, Lucreția Suciu, dar mai ales asupra lui Gheorghe Coșbuc, tânărul și fecundul poet din foiletonul *Tribunei*. „A nu vedea în începuturile lui Coșbuc — spune el — toate elementele ce-l vor face un bun și cu renume poet ar însemna că nu avem pricepere și ar fi și o nedreptățire a talentului, căruia i se cuvine cinste, ori de unde s'ar arăta”¹⁾

Dacă avem și astăzi admirație pentru curajul dela 1867 al lui Titu Maiorescu, nu putem să nu avem cuvinte de laudă și pentru opera urmașului său la Academie, cu toate că ea a fost săvârșită cu două decenii mai târziu. Pentru că societatea ardeleană a vremii, cu solidaritatea ei de fier, în atmosfera ei patriarhală nu admitea astfel de îndrăsneli mai ales din partea unui tânăr. Asemenea lui Titu Maiorescu, tânărul brașovean avea să-și atragă și el oprobiul bătrânilor. Mai întâi *Gazeta Transilvaniei* n'a mai voit să-i publice „revistele literare” pentru că prea a lăudat în ele pe „necunoscutul” Coșbuc; iar la un an după aceasta, în toamna lui 1889 Venerabilul Consistor

1) *Gazeta Transilvaniei*, 1888, nr. 113.

dela Sibiu îi retrăgea suplinirea catedrei de limba română dela liceul din Braşov, pentru că „răspândeşte idei în contra disciplinei bisericii“. „Caut în firea mea legile etice mele“ — a răspuns G. Bogdan-Duică Consistorului,¹⁾ continuându-şi scrisul cu aceeaşi stăruinţă şi îndărătnicie. „Revistele“ lui literare, care apăreau acum în *Tribuna*, au ajuns până la 26. Atătura de literatură revizua ştiinţa, mai ales pedagogia şi istoria, alungând şi de acolo falsurile şi pretenţiile. La încheierea acestor reviste le-a rezumat Ardelenilor, în lungi foiletoane, *Philosophie de l'art* şi *Histoire de la littérature anglaise* ale lui Taine, sfătuindu-i să-şi distrugă demodaţii zei locali şi să se îndrepte spre ideile estetice moderne. Iar întrucât priveşte literatura să citească cât mai multe cărţi din „ţară“, sau pe autorii mari streini. Din parte-i se va nizu să vorbească cât mai des, atât de unii, cât şi de alţii. Foiletoanele lui vor prezenta acum pe Neniţescu, Vlahuţă, Sihleanu, Iulia Haşdeu, Odobescu, Naum, Ioan Ghica, Nicoleanu, ş. a. Dealtfel aceste foiletoane se vor întitula în curând „Correspondenţe din Bucureşti“. De acolo va scrie nu numai despre cărţi, ci şi despre teatru, dând Ardeleniilor cele dintâi cronici dramatice documentate. Dintre autorii streini, alăturarea de Taine, pe care l-am amintit, va prezenta într'un lung studiu *Laokoonul* lui Lessing, apoi pe Tolstoi, Björnson, Hebbel, Molière, V. Hugo, R. Voss, sau va traduce însuşi, în versuri sau în proză, din Mahabarata (*Savitri*), sau din poezia chinezească, din Ludovic Börne, sau din filosoful vienez Fr. Brentano. Astfel G. Bogdan-Duică s'a înscris în primele rânduri ale luptei literare dela *Tribuna*, hotărâtoare pentru transformarea spiritului public din Ardeal. Precum nu ne putem închipui acţiunea dela *Tribuna*, fără Slavici şi fără Coşbuc, aşa nu ne-o putem închipui fără el. Dacă Slavici a dat directivele culturale şi politice ale băătăiei, dacă Coşbuc a fost poetul, G. Bogdan-Duică a fost criticul ei- curajos, sigur de idealul literar urmărit, pe care îl verifica mereu cu cele mai autentice valori europene.

Astfel numele lui s'a impus de timpuriu în întâiele rânduri ale publiciştilor ardeleni. De aceea nu trebuie să ne mire chemarea lui în fruntea *Gazetei Bucovinei*. În răstimpul petrecut la Cernăuţi (dela 4 Maiu 1893 la 5 August 1894) G.

¹⁾ *Tribuna*, 8—20 Oct. 1889.

Bogdan-Duică a continuat, cu îndoită energie, lupta junimistă, începută la *Tribuna*. A fost un an neasemănat de bogat în agitata lui viață. Cu toate că la *Gazetă* avea povara direcției politice, ideea literară n'a abandonat-o nici odată. Foiletonul era susținut în cea mai mare parte de el, scriind despre autorii din țară, (Basarabeanu, Beldiceanu, Delavrancea), despre Budai-Deleanu, Bariț, Bărnuz sau Coșbuc, comentând și traducând pe J. St. Mill, Zola, Brandes și alții. În jurul lui se formase o adevărată mișcare literară. „Așteptam foiața *Gazetei* — spune d. Victor Morariu — cu aceeași înfrigurare cu care mai târziu așteptam *Sămănătorul* lui Iorga. A fost un an de glorie în publicistica bucovineană“¹⁾.

II.

Pasiunea lui pentru literatură, temperamentul lui combativ, probabil fermecătoarea carieră a lui Titu Maiorescu, l-au făcut pe Gheorghe Bogdan-Duică să debuteze și să stăruie în critica literară. Critic a și rămas el întreagă viața. Și nu numai atunci când făcea literatură. Dar acolo unde a fost neîntrecut este istoria literară.

Vocația pentru ea și-a descoperit-o destul de timpuriu. Apariția ei a fost favorizată și de anumite împrejurări speciale. În Germania, unde G. Bogdan-Duică și-a făcut o parte din studii, de unde veneau cele mai multe cărți ale acestui cetitor nesățios, studiile istorice își atingeau apogeul; la Junimea istoria a pătruns și ea deabinelea, luând locul esteticei și filosofiei; atât de bine încât conducerea *Convorbirilor* e trecută în mâna unui istoric, care nu era altul decât fratele mai mare al regretatului profesor, sobrul și documentatul Ion Bogdan. În Ardeal istoria a fost apoi mereu o armă de luptă. De aceea când George Bogdan-Duică a fost atras în lupta politică, ajunsă la mare încordare prin acțiunea memorandistă, intelectualul din el se va îndrepta spre istorie. Din trecutul agitat al Ardealului el a ales atunci un luptător cu condeiul pentru demnitatea românească, un sămănător de idei generoase, un caracter neînfricat, pe Petru Maior. Studiul pe care tânărul publicist i-l închina la începutul anului 1892, era o adevărată înviere a frunzașului latinist.

¹⁾ Victor Morariu, *Gh. Bogdan-Duică înarumător literar al Bucovinei (1893-94)*, în *Făt-Frumos*, V (1930), p. 85.

Lui *Petru Maior* i-au urmat câteva contribuții asupra lui Inochentie Micu Klein, Călugărul Visarion Sarai, Budai-Deleanu, Bariț, Bărnauț, ș. a. Temperamentul nu-l prea lăsa însă pe Bogdan-Duică între documente și cărți vechi. Intransigența lui i-a făcut zile amare și la Cernăuți, pe care a trebuit să-i părăsească după abia un an de înfrigurată activitate. Din Capitala Bucovinei s'a reîntors în redacția *Tribunei* cu câteva amărăciuni, cu spinarea dreaptă și cu cunoștința profundă a nației românești din provincia dela Nord, pe care a condensat-o imediat într-o bogată monografie¹⁾. După doi ani a trebuit să părăsească însă din nou și *Tribuna*, din pricina conflictelor cu același Venerabil Consistor dela Sibiu și cu tot așa de venerabila conducere a Partidului Național, conflicte pe care după obiceiul său le-a făcut publice, prin tipărirea a două broșuri²⁾. De astă dată și-a căutat rosturile peste Carpați, unde prin scrisul lui a îndreptat mereu privirile Ardelenilor. După scurte popasuri prin Focșani și Galați ajunge, înfărșit, prin 1899, profesor la București, bucurându-se acum de o relativă liniște — atâta câtă îi permitea temperamentul.

Situația politică era destul de calmă, în acest timp, în capitala Regatului. Gheorghe Bogdan-Duică s'a închis deci în bibliotecă și în școală, dedicându-se studiilor pedagogice, dar mai ales studiului literaturii române din epoca dragă lui, dela sfârșitul veacului al XVIII și începutul veacului al XIX-lea. Începând cu anul 1900 *Convorbiri Literare* vor aduce mereu contribuțiile lui privitoare la scriitorii din această epocă, contribuții de-o uimitoare erudiție, pline de puncte de vedere și descoperiri noi. Atât de bogată i-a apărut perspectiva ce i se deschidea în tainele acestei epoci, și atât de puțin cunoscută, încât s'a simțit „umilit de atâta lipsă de interes“³⁾. Studiul ei îl concepea astfel, încât nu-și putea închipui o sinteză a ei decât după cercetări îndelungate de cel puțin o jumătate de veac. Gândul lui se întindea cel mult până la monografiile asupra singuraticilor scriitori și curente. Nici pe acestea n'a avut însă răbdarea — și cu siguranță nici răgazul — să le facă. Monografiile lui asupra lui Budai-Deleanu și Costache Conachi, con-

1) *Bucovina. Notițe asupra situației*. Sibiu, 1895.

2) *Canoanele și politica*, Sibiu, 1895 și *Partea mea în crisa Tribunei*, Orăștie, 1896.

3) Prefață la *Ist. lit. moderne. Intâii poeți munteni*. Cluj, 1923.

cepute pe un plan atât de vast, se termină cu un „va urma Aceste torso-uri vor rămânea însă în admirația și folosul cercetătorilor mai mult decât atâtea „sinteze“ ambițioase.

Gheorghe Bogdan-Duică a publicat, în această întâie perioadă a activității lui de istoric literar, alături de începuturile de monografii amintite, contribuții și studii asupra lui Grigore Alexandrescu, Alecu Russo, Anton Pann, George Bariț, Vasile Cârlova, Ion Ghica, Vasile Alecsandri, și asupra altora mai mărunți; apoi contribuții asupra teatrului românesc în Ardeal, sau asupra saloanelor literare dela începutul veacului, dela Iași și București.

Eu n'am făcut însă aici decât o seacă și fugară înșirare de titluri. Și nici măcar titlurile nu le-am amintit decât în parte. Pe toate le va cuprinde bibliografia, foarte utilă specialiștilor, pe care cu colegul Crăciun am alcătuit-o anevoie din numeroasele publicații, în care acest muncitor uriaș și-a risipit scrisul. Timpul care îmi stă la dispoziție nu-mi permite să arăt ceea ce G. Bogdan-Duică aduce nou nici măcar în parte din ele. Totuși, nu pot trece peste acest strălucit debut al lui în istoria literară fără de a aminti ingeniozitatea cu care întrebuinta o armă nouă de cercetare: *metoda comparată*.

III.

Literatura comparată este o disciplină destul de tânără în Universități. Dacă studii asupra împrumuturilor literare există de mult, teoria acestei discipline nu s'a încercat decât după război, odată cu intensificarea spiritului de colaborare între popoare. Astăzi ea este un instrument de întâiul ordin în istoria literară, de care nimeni nu se poate dispensa.

Este meritul lui G. Bogdan-Duică de a fi recurs la ajutorul ei, încă dela cele dintâi studii ale sale. Însăși epoca la care se oprișe el se caracteriza de altfel printr'o intensă și bogată circulație de idei și sentimente pe întreg teritoriul Europei.

Renașterea noastră modernă datorește imens acestei osmoze spirituale. Setea noastră aprigă după tot ceea ce este nou, apoi lipsa unei tradiții culturale puternice, care să se opună, sau să revizuiască ceea ce venea de peste hotare, ne-au făcut să primim *totul*, într'o pitorească și trepidantă disordine. Clasici și romantici intrau la noi deodată, fiind primiți cu egală simpatie, uneori în aceeași casă. Autori mediocri ve-

neau braț la braț cu celebrități consacrate, fără putința de a-i distinge. Om să fi să te descurci în acest stufig de influențe streine și imuguriri autohtone...

Gheorghe Bogdan-Duică s'a mișcat dela început în el cu o rară siguranță. Cetitor neodihnit, înzestrat cu o memorie căreia nimic nu-i scapă, el era un comparatist înăscut. Și literatura comparată a și rămas, întreaga viață, marea lui pasiune.

Încă în *Petru Maior* G. Bogdan-Duică arăta marele rol avut de iluminismul sec. XVIII-lea în dezvoltarea frunzașului ardelean. De atunci se dovedea bine informat asupra mediului austro-german din epoca Mariei Terezia și a lui Iosif al II-lea, din care scriitorii renașterii noastre romanice au supt un duh nou, cu consecințe atât de generoase pentru neamul nostru.

Atenția lui G. Bogdan-Duică s'a îndreptat mai ales spre influența germană. Între numeroasele lui planuri este și studiul amănunțit al acestei influențe cel puțin până la jumătatea veacului al XIX-lea. N'a dat însă, deocamdată, decât câteva contribuții asupra unor autori: August de Kotzebue, Salomon Gessner, Kant și elevii lui, Schiller, Gutzkow, sau asupra călătoriei unor motive literare germane la noi. Toate aceste contribuții sunt cu atât mai prețioase cu cât, până astăzi, înfruirea culturii germane la noi, mult mai bogată decât se crede de obicei, a fost foarte puțin studiată.

Nu s'a oprit însă numai la ceea ce venea din țările germane. Scriitorii studiați de el cereau bogate investigații și dincolo de Rin. Bogdan-Duică le-a făcut cu aceeași pricepere și pasiune, dându-ne și aici câteva descoperiri care-i aparțin. Importante sunt contribuțiile lui mai ales privitoare la influența la noi a preromanticilor și a romanticilor francezi: Florian, Marmontel, J. J. Rousseau, Bernadin de St. Pierre, Volney, Lamartine, Victor Hugo, Lamennais, Fourier ș. a.

Și privirea sa se rotia și mai departe, atât la Vest cât și la Est, descoperind, de pildă, ecourile lui Byron, sau ale poetului rus Jucovschi, în poezia noastră.

Nici atunci însă și nici mai târziu această pasionată urmărire de influențe nu i-a întunecat privirea asupra virtuților creatoare ale rasei și scriitorilor care o reprezintă.

IV.

Cele mai însemnate studii de istorie literară ale lui G. Bogdan-Duică, din această perioadă a activității sale, au apărut

în *Convorbiri Literare* din anii 1900—1903. Fără să aibă amploarea acestora, contribuțiile lui au fost trimise mereu, până cătră 1907, acelorași *Convorbiri*, *Sămănătorului*, *Vieți Românești*, *Luceafărului*, sau unor gazete ca *Tribuna Poporului* dela Arad, în foiletonul căreia publică, cu comentarii, lungi extrase din atât de prețioasa corespondență a lui Bariț. Zelul istoricului a început însă să scadă, iar criticul să-și arate neastămpărul. Alături de el literatura românească lua un nou avânt; un val de întinerire înviora toate provinciile. Criticul dela *Tribuna* s'a simțit și el întinerind. La *Convorbiri*, unde dela 1902 face parte din comitetul de redacție, recensiile lui asupra cărților proaspete se îndeasă mereu. Ele analizează, într'un stil vioi, cu vechea francheță, chiar când e vorba de prieteni, proza lui Ion Adam, Const. Sandu-Aldea, Duiliu Zamfirescu, Delavrancea sau Sadoveanu, poeziile lui Iosif și Coșbuc, sau dramele lui Davila și Ronetti Roman.

O altă împrejurare venea să-l depărteze și mai mult de vrafurile de manuscrise și periodice ale Academiei, între care devenise atât de familiar. În Ardealul, pe care dacă a fost nevoit să-l părăsească nu l-a scos nici odată din inima lui, mișcarea literară lua o dezvoltare ne mai cunoscută din timpul școalei ardelen. Tinerii grupați în jurul *Luceafărului* se impuneau tot mai mult, nu numai la ei acasă, ci și la București. Idealul cultural pentru care luptau era o continuare, într'un ritm mai viguros și cu mai conștiente aluzii politice, a idealului pentru care G. Bogdan-Duică a militat în foiletoanele *Tribunei*. De aceea el va aleră în mijlocul lor. Incepând din 1906 paginile frumoasei reviste ardelen vor aduce „Core-spondențele lui din București“, cari vor prezenta viața culturală, literară și dramatică din capitală în spiritul românismului unitar și luptător, urmărit de *Luceafărul*. „De când trăesc în România — spune el într'o astfel de corespondență — am avut adeseori momente, în care aducându-mi aminte de ce știam cândva în Ardeal, despre oamenii din România și operele lor, mi-am zis: Puține știam și nici prin gând nu ne trecea că ar trebui să ne fie rușine cât știm de puțin. Rușine pentru că dacă vorba este să creem împreună o unitate culturală, aici nu ne putem desinteresa de nimic ce se petrece acolo, și acolo de nimic ce se petrece aici“ ¹⁾.

¹⁾ *Luceafărul*, VI (1907), p. 77

Sunt numeroase mai ales cronicile lui dramatice, crescând prin ele dorul Ardelenilor după Teatrul Național, pentru care Societatea pentru Fond de Teatru lupta de mult, greoi, fără prea mari șanse de reușită. Grija lui se îndrepta mai ales spre producția dramatică originală. Când prin dramele lui Delavrancea această producție trezea mari speranțe, corespondentul din București al *Luceafărului* și-a dat druinul entuziasmului. Cronica lui despre *Apus de soare* este numai elogii — lucru rar la el.

Atâta n'a fost însă deajuns. Alte împrejurări îl răpeau și mai mult dela studiile literare. Mișcarea pedagogică, pentru care dela întâii lui ani de profesorat în Vechiul Regat a arătat un deosebit interes, lua, sub impulsul lui Spiru Haret un mare avânt. G. Bogdan-Duică trebuia să-și spună și el cuvântul. Și l-a spus, în câteva studii temeinice, care îl așează în întâiele rânduri ale acestei mișcări.

În preajma războiului lupta națională, în care era adânc implicat prin alegerea lui de secretar al Ligii Culturale, l-a absorbit apoi definitiv. Loviturile lui împotriva pajurei cu două capete, ale cărei păcate le cunoștea demult, cad acum ca grindina.

Timpurile nu mai erau pentru literatură. Vor trebui alte împrejurări pentru ca să se apropie de această veche prietenă cu un entuziasm crescut.

V.

Pentru poporul românesc din Ardeal Universitatea Daciei Superioare a venit cu câteva veacuri mai târziu ; pentru Gheorghe Bogdan-Duică cu trei decenii. Domnul fie lăudat că ea n'a venit prea târziu, nici pentru Românii din Ardeal, nici pentru Gheorghe Bogdan-Duică !

Revenit în Ardeal între întâii profesori ai acestei instituții, el aducea pe tălpile lui țărăne de pe întreg pământul românesc ; aducea apoi, ca un alt Șincai, în fișele și memoria lui cultura românească modernă în toată amploarea ei ; și mai aducea un entuziasm pe care numai tinereța lui, fără bătrânețe, putea să-l aibă. Ce binecuvântare pentru elevii lui !

Întăiul lui an de profesorat este închis în *Istoria literaturii române moderne. Întăii poeți munteni*. (Cluj, 1923). Ce mare de informații de sugestii, de perspective ! Ardelenii puteau să res-

pire, la cursul lui, atmosfera în care a înmugurit românismul modern, în toată complexitatea ei. Mai ales Ion Eliade Rădulescu, acest patriarh al literaturii noastre a fost înfățișat în toată măreția lui vulcanică. Apoi Iancu Văcărescu, Grigore Alexandrescu, Carlova, Bolliac, Rosetti. „Cea mai mare energie românească modernă” — cum numea el literatura, în prefața acestui volum, se desfășura înaintea noastră, descărcând și în noi valuri de energie.

Și, totuși, această uriașă desfundare a unei epoci el o considera numai ca o contribuție pentru o sinteză, care — spune el, cu melancolie — „peste 40—50 de ani eu nu o voi mai citi”.

Dacă stadiul în care se afla istoria noastră literară și spiritul științific în care a fost crescut l-au reținut dela această sinteză largă el ne-a dat în schimb câteva sinteze parțiale, câteva monografii în care facultățile lui sufletești și sistemul lui de cercetare au ajuns la supremă dezvoltare.

Să fim recunoscători memoriei lui, noi Ardelenii mai mult decât toți, pentru că aceste monografii au fost închinat mai ales figurilor eroice, pe care *noi* le-am dăruit românismului.

Din mai multe motive atenția lui s'a oprit asupra lor. Mai întâi un motiv de natură intimă. În George Lazăr și Simeon Bărnuțiu s'a regăsit, într'o anumită măsură, pe sine însuși, iubitor al rasei, luptător dărz pentru progresul și umanizarea ei, nevoit, asemenea lor, să părăsească Ardealul pentru ideile lui. De aceea de timpuriu s'a simțit atras spre ei de o irezistibilă simpatie morală.

Atât Lazăr cât și Bărnuț au fost apoi stâlpi de foc în aceea epocă dela începutul sec. XIX-lea, în tainele căreia el a pătruns de mult, ca nimeni altul. Stabilindu-se apoi la Cluj, nu mai avea la îndemână biblioteca Academiei. Și el nu putea lucra decât verificând mereu orice afirmație, oricâtă simpatie ar fi avut pentru subiectul ales. Atât Lazăr cât și Bărnuț s'au născut însă și s'au dezvoltat în mediul austro-ungar pentru care bibliotecile Ardealului sunt destul de bine informate.

Acest fericit concurs de împrejurări au dat naștere lui *George Lazăr și Vieții și ideilor lui Simeon Bărnuț*, două din cele mai bune monografii din literatura noastră istorică, cari sunt și două capitole din introducerea la noi a civilizației moderne.

Dacă în studiile de până acum Bogdan-Duică s'a fărâmițat în fragmente, în schițe de lucrări, în precizări de date, deodată a urmărit un fenomen în desvoltarea și structura lui intimă, epuizându-l cu desăvârșire. O masă enormă de informații și fapte sunt armonizate, stăpânite cu suveranitate absolută, stoarse de întreaga lor semnificație, cum dirijorul stoarce pal-pitația armonică a unei simfonii din toate elementele orchestrei. Stăpânirea aceasta a unui material imens și gruparea lui în jurul unei figuri eroice dă celor două monografii un deosebit farmec epic. Ca la marii maestri ai istoriei, faptele și realitățile sunt lăsate să vorbească cu elocvența lor implacabilă. *Viața* unei epoci freamătă aici puternic. Cel ce o povestește se vede că a re trăit-o intens. Și poate să te facă și pe tine, cetitor, să o re trăiești. Stilul lui masiv, lapidar, frânt este adaptat și el subiectului, crescându-i acel farmec epic de care aminteam. Iată-l de pildă pe Bărnuț în catedrala dela Blaj, înainte de a-și rosti celebrul discurs :

„Canonicul din Blaj, Vasile Rațiu rosti câteva cuvinte. Și deodată, din toate părțile, unanim, se auzi poftirea : Să vorbească Simeon Bărnuțiu.

„S. Bărnuțiu stătuse liniștit lângă altar. Lângă inima, care-i bătea mai iute decât de obicei, se odihnea manuscriptul discursului său. Ochii lui se plimbau asupra lumei, care aștepta curioasă, încordată. Nu lipsea nici un Blăjan ; din Sudul Ardealului erau de față Sibienii și Brașovenii, cu care venise Șaguna ; în fruntea lor era Moise Fulea și vioiul protopop Ion Popasu dela Brașov ; liniștiți, știind ce va urma se examinau și se felicitau A. Tr. Laurian, G. Bariț, Nic. Bălășescu ; câțiva tineri, viitori tribuni, scăpărau de idealism ; aceștia ca și ceilalți vor fi privit cu părere de rău că din Banat și dela Criș veniseră puțini : protopopul Bercian din Lugoj, preoții Munteanu din Sarcău și Popdanul din Sarsig și — nici un Murgu. Dar munții, Moșii, erau aici, cu craiul lor cel tânăr, Iancu. Pe acesta-l încălzeau mai ales ochii celor ce făcuseră revoluția de dincolo de munți și care veniseră să o continue la noi, cu ai noștri : Alecu Rusu, Lascar Rosetti, G. Sion, frații Ionești, Teodor Moldovanul, Curius, actorul de origine ardeleană. Pe ici, pe colea, se ivea câte un tip săsesc ; decât Sași mult mai mulți erau Ungurii, cari încă în aceia zi se grăbiau să trimită la guvern și la gazete raporturi despre ce vor vedea și vor

auzi. O mulțime agitată, preoți, civili, nobili și militari așteptau un ceas istoric.

„Din toate părțile se auzi poflirea: Să vorbească Bărnău! Un răsunător aplaus cutreeră biserica. Ceasul istoric bătuse; Bărnău era deasupra „sugestului“ din fața altarului; Bărnău începu a vorbi”¹⁾).

Alături de Lazăr și Bărnău un alt ardelean dela același început de veac, modestul versuitor dela Brașov, Ion Barac, s'a învrednicit de o cercetare tot atât de vastă. Bine înțeles că față de aceasta n'a fost atras pentru personalitatea lui — pentru care nu odată G. Bogdan-Duică este destul de aspru — ci pentru prilejul ce i-l oferea de a urmări călătoria până la noi a o mulțime de motive literare streine. În această monografie comparatistul s'a întrecut pe sine. Ea este un model de cercetare exactă, un monument de erudiție.

Vorbind despre aceste monografii — cărora le putem adăuga pe *Ion Ionescu dela Brad* și *Vasile Alexandri* — George Bogdan-Duică, atât de sever cu sine, era mulțumit. Avea dreptul să fie. Vorbea de o metodă proprie de cercetare. Credem că a sosit momentul să spunem și noi câteva cuvinte despre această metodă.

VI.

Născându-se în zodia Junimismului în floare, având dela început un adevărat cult pentru Titu Maiorescu — pe care de altfel și l-a păstrat întreagă viața; dovadă discursul dela Academie — G. Bogdan-Duică a avut totdeauna un mare interes pentru filosofie: „Eu filosofia o socotesc necesară pe lângă orice studiu, fi el cât de practic — spune el. Cu atât mai mult o socotesc indispensabilă carierelor ai căror posesori se îngrijesc de interesele culturale ale națiunilor”²⁾).

Aceasta este întâia lui virtute, care îi dă o siluetă specială între istoricii noștri. El știa să meargă până în fondul ideologic al oamenilor și evenimentelor, descoperindu-le astfel fisionomia general-omenească.

A doua virtute, moștenită tot dela Junimea, este iubirea de adevăr și afirmarea lui cu curaj. Moștenirea aceasta s'a grefat de altfel pe un temperament cât se poate de potrivit

¹⁾ *Simion Bărnău*, pp. 89—90.

²⁾ *Societatea de Măine*, I (1925), p. 243.

pentru valorificarea ei. Respectul de adevăr îl făcea să nu riște nici o afirmație până nu este controlată cu sursele ei cele mai autentice, pentru descoperirea cărora desvolta nu odată investigații uriașe.

Cu această pasiune pentru filosofie a dat de Taine, destul de timpuriu. A dat de el într-o vreme când prestigiul autorului *Istoriei literaturii engleze* era enorm, nu numai în Franța, ci în întreagă Europa. Gheorghe Bogdan-Duică l-a citit în întregime cu o mare plăcere. „Taine — spune el — te și învață și te înveselește mult. Îți folosește și te scapă de urît“¹⁾. De aceea l-a dat pildă Ardelenilor, iar el l-a urmat cu multă fidelitate mai ales în întâia perioadă a activității sale științifice.

Positivismul lui Taine, coborât din regiunile teoretice ale științifismului german, cunoscut de G. Bogdan-Duică la propriile surse, i-au dat așadar metoda de riguroasă critică istorică, credința că fenomenele literare trebuie studiate și pot fi explicate ca orice fenomen din natură, total, definitiv. „Minunea omenească — spune el — se explică; trebuie să se explice; să se poată explica“²⁾.

De aici pasiunea lui pentru analize, pentru precizări de date, de influențe. *Toate* aspectele unei opere literare și ale unui scriitor trebuie studiate în mod critic, pentru ca nimic să nu mai rămână neexplicat. Și acest „tot“ era pentru el neînchipuit de cuprinzător. De aceea s'a oprit mai mult la analiză și a privit sinteza cu sfială, cu toată credința că ar fi putut o face.

Din aceleași surse a luat interesul pentru rasă și mediu, cărora le-a atribuit un rol atât de important în cercetările sale. Nu numai rasa spirituală, ci și rasa biologică. În archiva scriitorilor el nu căuta numai reminiscențe de idei, ci și buletine medicale. Și îi dădeau aceeași satisfacție și unele și altele.

Nici temperamentul și nici marea lui pasiune pentru citit nu-l puteau lăsa pe G. Bogdan-Duică robul unui sistem. Până în pragul mormântului curiozitatea lui a fost neadormită, pentru tot ceea ce producea creerul omenesc. Iar întrucât privește specialitatea era totdeauna informat asupra ultimelor concepții și metode de cercetare.

¹⁾ *Tribuna*, 1889 nr. 2.

²⁾ *Societatea de Măine*, I (1925), p. 243.

Am arătat cum împrejurările l-au rupt pe G. Bogdan-Duică, pe la 1908, dela studiile de istorie literară, îndreptându-l spre critică și studii pedagogice. Din aceste incursiuni, întâia într'un domeniu înrudit, a doua într'unul mai îndepărtat, s'a întors cu bogate câștiguri sufletești. Nu voi aminti decât pe unul: *importanța personalității*. În întinsul lui studiu asupra Școalei Normale, publicat în *Convorbiri Literare* (din 1911—1913) el arată, întemeiat pe ultimele autorități în materie, rolul covârșitor care trebuie acordat personalității în educație. Când, după ce ajunge profesor la Universitatea noastră, se îndreaptă iarăși spre istoria literară, vechea concepție tainiană este lărgită prin restabilirea personalității în drepturile ei suverane în geneza fenomenelor literare și în genere, în evoluția istorică.

Numai acum își permitea să vorbească de o metodă proprie, chiar când cercetările lui se opreau asupra unui subiect studiat și de alții: „Proprie rămâne tendința mea — spune el — de a-l descifra pe Lazăr ca personalitate științific bogată, de-o acută simțire la orice atingere; imaginând meniri proprii și naționale mari; voind să realizeze stăruitor ce imagina; conștientă în orice moment de martiriul său și chiar tragică prin durerea că nu a văzut rodul apostolatului său suferitor¹⁾. Astfel, oricât rol ar fi atribuit eredității și mediului, oricât ar fi arătat — cum spune el — istoria universală curgând alături de Lazăr, individualitatea acestuia nu e pierdută nici un moment din vedere, iar monografia se termină cu un admirabil capitol al *caracterului* lui Lazăr, descris cu siguranța unui profund cunoscător al sufletului omenesc. Aceeași metodă a fost aplicată și lui Bănuțiu și Alecsandri, reușind astfel să ne dea ființe vii, să îmbrace — cum spune el — scheletul în mușchi și piele, să-i dea duhul său, „pentruca omul să fie om întreg“²⁾.

Atât personalitățile cât și fenomenele literare le studia apoi în mod evolutiv, în *devenirea* lor. Încă în 1904 dădea lui Ion Scurtu sfatul, ca atunci când va scrie biografia lui Eminescu să ne arate „cum *devine* Eminescu, ce-a devenit, cum sporește, din ce izvoare crește răul cugetării sale, nu numai ideea lor, ci creșterea lor, adaosul treptat din cărți, din viață, din colaborarea proprie“³⁾.

¹⁾ *Gheorghe Lazăr*, p. 1.

²⁾ *Ibidem*.

³⁾ *Conv. Lit.* XXXVIII, (1904), p. 323.

Il interesa mai ales geneza și creșterea unei individualități, sau a unui fenomen literar. Căderea o trata scurt, sec. De aceea a dat atât de puțină importanță părții ultime, de după 1848, a activității lui Ion Eliade Rădulescu și Simeon Bărnuț.

Cu tot acest rol atribuit personalității, cu toată această ascensiune până la sinteza monografică, și în partea din urmă a activității lui a avut același interes pentru amănunt. Dovadă imensul material asupra lui Alecsandri și Eminescu, sau asupra literaturii ardelenе, strâns în anii din urmă, prezentat într-o formă strict documentară. Ochii îi erau îndreptați însă mereu spre sinteza de mâine a istoriei noastre literare, pe care el o vedea: „O psihologie literară evolutivă, sigură, a curentelor și a scriitorilor fixați exact în ele; o expunere — până acum neglijată cu desăvârșire — a mijloacelor artistice-tehnice; o informație deplină despre contactul nostru cu literaturile streine din Est și Vest“¹⁾.

VII.

În acest răstimp, când istoricul literar se urca pe culmi, criticul literar n'a adormit nici el. Paralel cu *Lazăr și Bărnuț* apăreau cronicile literare din *Societatea de Măine*, în care G. Bogdan-Duică era mai tânăr decât la *Tribuna*; atâta suplețe, atâta largă înțelegere, atâta căldură au aceste cronici. Și până în pragul mormântului criticul a urmărit literatura română până în cele mai proaspete palpații ale ei, spunându-și cuvântul cu francheța lui, devenită proverbială.

Principiile estetice ale criticului pornesc din acelaș izvor tainean, din care porneau principiile istoricului literar. Corespondentul estetic al pozitivismului este *realismul*. G. Bogdan-Duică a păstrat totdeauna această noțiune în atelierul său, șlefuiind-o, lărgind-o mereu, pentru a deveni cât mai cuprinzătoare. De altfel atunci când își făcea debutul literar realismul era în floare în Europa. El l-a urmărit cu pasiune, promițând, de pildă, în *Gazeta Bucovinei*, un întins studiu asupra curentului realist în Germania. Studiul n'a apărut dar criticul a vorbit, atât în *Gazetă* cât și în *Tribuna* despre realismul lui Tolstoi, Zola, Björnson și Hebbel sau, dintre cei mai vechi, Shakespeare și Grillparzer. Iar când Delavrancea venea cu nuvelele sale

1) Prefață la *Ist. lit. moderne*.

să dovedească încadrarea noastră în acest curent european, G. Bogdan-Duică l-a salutat cu satisfacție. În cronicile literare de mai târziu, din *Convorbiri*, *Luceafărul* și *Ramuri* simpatiile lui se opreau mai ales asupra scriitorilor noștri realiști : Ion Adam, C. Sandu-Aldea, M. Sadoveanu.

Contactul lui permanent cu marii clasici l-au oprit însă de a merge până la exagerările acestui curent. Naturalismul, rarul, bizarul, diformățiunile fizice și etice nu le-a admis nici odată în artă. Intr'un foileton din *Tribuna* a amintit o vorbă a lui Goethe: *Der reine Mensch*. Omul curat era și idealul lui. Artistul să fie real, să scoată însă din sine și din lumea înconjurătoare mai ales sentimente și idei cari înalță nația sa și genul omenesc spre un înalt ideal etic. „În poeți țâșnește neamul, rasa — spune el. Cum simte aceasta, până la ce înălțimi se ridică putința ei de concepție ideală — aceasta trebuie să ne intereseze“. Așa se explică rezervele lui față de Caragiale, obiectând lui Maiorescu că n'a făcut o alegere tocmai potrivită, când a vrut să-și illustreze estetica sa platoniciană cu tipurile din *Scrisoarea pierdută*¹⁾.

În etajul de sus al realismului este misticismul. G. Bogdan-Duică nici acolo n'a vrut să între și a fost totdeauna plin de ironii față de cei ce locuiau în acest etaj. Este foarte natural ca un om, pentru care totul poate fi explicat, să nu se lase prins de sborul mistic.

Sinceritate, adevăr, intensitate și energie de simțire, iată ce cerea el artei. Jocul scilpitor al formelor, oricât de ingenios și delicat ar fi fost, dacă nu acoperea acest fond de realități umane nu-l entuziasma. Iată explicația rezervei lui față de un alt scriitor al nostru, față de Dimitrie Anghel. „Forma este suprafață — spune el în legătură cu poetul florilor — poezia este sentimentul, este viața coaptă în simțire și numai învăluită în formă: diumul spre simțirea vieții și viața simțirii trebuie să ducă neted, ușor, ademenitor, prin armonie și prin caracteristicul expresiv al celui mai adecvat cuvânt, cerut de conținut cum apa-i cerută de cel setos și pâinea de cel flămând, cuvânt care să nu rămână numai atârnat de conținut, ca fluturii de o fotă românească, ci să fie cusut din el, ca în fotă înfloritura arniciului“²⁾.

¹⁾ Titu Maiorescu, p. 18.

²⁾ Soc. de Măine, I (1924), p. 680.

Când artistul căzut în obiectivul criticei lui întrunea aceste condiții, atunci entuziasmul lui își lua sborul nestânjenit. Prospețimea entuziasmului și-a păstrat-o până în ultimii ani ai vieții. Mai cald, mai viguros vibrează acest entuziasm în discursurile dela Academie asupra lui Goga și Sadoveanu și în volumul omagial asupra lui Alexandri.

Nu pot încheia decât parafrazând cuvintele cu care termină el acest mișcător omagiu:

Oameni ca George Bogdan-Duică pier, dar nu mor. În mormântul dela Sibiu am închis moaște; duhul profesorului a rămas afară, în larg, în țara mare, cum a dorit-o din toată inima sa. Pentru acest duh în țara sa nu va exista moarte.

BIBLIOGRAFIA OPERELOR LUI GHEORGHE BOGDAN-DUICĂ

1883—1934

DE

I. BREAZU și I. CRACIUN

G. Bogdan-Duică — spune d. Iorga — a fost „acela care a făcut în mai mic descoperirile cele mai mari”. (*Revista Istorică*, București, 1934, An. XX, p. 391). Nici marile și nici micile lui descoperiri și studii nu sunt însă cunoscute în întregime. Iată de ce o bibliografie a activității lui științifice și literare este absolut indispensabilă, nu numai pentru publicul mare, ci și pentru specialiști.

Repertoriile de până acum sunt departe de a cuprinde întreaga operă a acestui muncitor neodihnit. Nu ne facem nici noi iluzia de a fi înșirat totul. În activitatea lui de o jumătate de veac G. Bogdan-Duică și-a risipit scrisul unde nici nu bănuiești. Munca noastră a fost apoi anevoioasă din pricina greutăților pe care le întâmpină orice lucrare de acest fel la Cluj, unde îndeosebi periodicele românești de dinainte de războiu sunt incomplete, sau lipsesc cu totul. Totuși avem credința că puține articole și notițe ne-au scăpat.

N'am menționat articolele politice, decât atunci când ni s'au părut că au un interes istoric sau științific.

În distribuirea materialului am adoptat principiul cronologic, așezând într-o categorie aparte numai traducерile și prelucrările. Aranjarea recensiiilor într-o categorie specială ni s'a părut arbitrară, fiindcă o recenzie a lui G. Bogdan-Duică este de multe ori un studiu. Pentru evitarea unor confuzii am indicat totuși cu *Rec.* articolele-recensii.

Bibliografia până la 1919 inclusiv a fost alcătuită de Ion Breazu, iar cea de după această dată de Ioachim Crăciun.

I. STUDII, ARTICOLE, RAPOARTE LA ACADEMIA ROMÂNĂ, NOTIȚE, CRONICI DRAMATICE, RECENSII.

1888

1. — Filosofia artei de H. Taine. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 213—214, 218—224.

2. — Revistă literară I. [Introducere]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 63.

3. — Revistă literară II. [Teochar Alexi, Harpă și caval]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 68.

4. — Revistă literară III. [Pentru literatura de inspirație populară]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 74.

5. — Revistă literară IV. [Despre Poesii de V. R. Buticescu]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 80.

6. — Revistă literară V. [Th. Alexi, Beiu-Vodă Domnu]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 86.

7. — Revistă literară VI. [Despre Lira mea de Iosif Vulcan]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 92.

8. — Revistă literară VII. [Impotriva poetaștrilor din revistele ardeleni]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 96.

9. — Revistă literară VIII. [Impotriva științei false din periodicele ardeleni]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 108.

10. — Revistă literară IX, X, XII. [George Coșbuc]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 113, 119 și 131.

11. — Revistă literară XI. [Almanahul României June; Logofătul Matei de I. C. Panțu]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 124.

12. — Revistă literară XIII. [Manualele lui Ion Dariu]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 137.

13. — Revistă literară XIV, XV. [George Coșbuc. Continuare din *Gazeta Transilvaniei*]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 149 și 155.

14. — Revistă literară XVI. [Impotriva poetaștrilor ardeleni]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 161.

15. — Revistă literară XVII. [Imitatorii ardeleni ai lui Eminescu]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 167.

16. — Revistă literară XVIII. [Poezia lui George Simu]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 173.

17. — Revistă literară XIX. [Andrei Mureșianu]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 179—180.

18. — Revistă literară XX. [Imitatorii lui Andrei Mureșeanu]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 184.

19. — Revistă literară XXI. [Trivialitatea unor poeți ardeleni]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 189.

20. — Revistă literară XXII. [Poesia de dragoste în Ardeal]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 195.

21. — Revistă literară XXIII. [Concluzii la studiul asupra poeziilor ardeleni]. *Tribuna*, Sibiu, 1888, An. V, Nr. 201.

22. — Rumänische Volkslieder, übersetzt von W. Rudow, Leipzig, 1888. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1888, An. XXII, p. 84—89. [Reprodusă și în *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 102]. [Semnat G. I. Bogdan].

1889.

23. — Despre limba românească. Discurs ținut în ziua Sf. Sofii la Gimnaziul român din Brașov. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 221—223.

24. — Laocoon. (Notițe). *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 9—14.

25. — Revistă literară XXIV. [Ioan Nenițescu, Flori de primăvară]. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 141.

26. — Revistă literară XXV. [Victor Russu, Din trecutul Silvaniei]. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 143.

27. — Revistă literară XXVI. [Poezia lui Al. Vlahuță]. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 234.

28. — Schiller în Brașov. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 7.

29. — V. B. Muntenescu. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 88—93.

1890.

30. — Ardealul vechiu și Ardealul nou. [Lucreția Suciu, Versuri]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 82.

31. — Biblioteca populară a Tribunei, 1884—1888. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1890, An. XXII, p. 1071—1078. [Semnat G. I. Bogdan].

32. — Corespondență din București, IV. Străinismul. *Tribuna*, 1890, An. VII, Nr. 254, 255.

33. — Corespondență din București, V. Dela teatru. [Despre Ruy Blas de V. Hugo]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 262, 263.

34. — Corespondența din București, VI. Pui de lei de Ioan Nenițescu. Rec. *Tribuna*, 1890, An. VII, Nr. 265.

35. — Corespondență din București, VII. O carte de cetire. [Carte de cetire de Lambrior, Laurian, Mihăilescu și Manliu. Ed. XXII, refăcută de Al. Odobescu și I. Slavici]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 267.

36. — Corespondență din București, VII [sic]. Dela teatru. [Răpirea Sabinelor, localizată de Gusti]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 271.

37. — Corespondență din București, VIII. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 273. [Lipsește din exemplarul dela Bibl. Univ. din Cluj].

38. — Corespondență din București, IX. Dela teatru. [Inelul lui Gyges de Hebbel]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 274.

39. — Corespondență din București, X. Iulia Hașdeu. *Tri-*

buna, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 276—277.

40. — Corespondență din București, XI. Estetica din Cluj. [Impotriva unei cronici dramatice din Gazeta Transilvaniei despre Nunta din Văleni a lui Brociner]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 280.

41. — Corespondență din București, XIII. Dela teatru. [Molière, Doctorul fără voe]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 282.

42. — Corespondență din București, XIII. Alexandru Sihleanu. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 296.

43. — Dela Teatru. Corespondență din București. [Apo-teosa lui Alecsandri de Olănescu-Ascanio]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 241.

44. — Dela teatru: II, III. [Despre Richard Voss, Mama Gertruda, Alexandra și Eva; Ennery și Tarbé, Martira]. *Tribuna*, Sibiu, 1890, An. VII, Nr. 242—247.

45. — Studii critice de I. Ghe-rea. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1890, An. XXIV, p. 393—414. [Semnat G. I. Bogdan].

1891.

46. — Corespondență din București, XIV. Traduceri proaste. [Poesii germane de Const. Morariu]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 8.

47. — Corespondență din București, XV. Nicolae Nicoleanu. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 13.

48. — Corespondență din București, XVI. Tolstoi. [Sonata Kreuzer]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 16—18.

49. — Corespondență din București, XVII. Svava [de Björn-son]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 24.

50. — Corespondență din București, XVIII. Doamna Smara. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 34.

51. — Corespondență din București, XIX. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. [Lipsește din exemplarul dela Biblioteca Universității din Cluj].

52. — Corespondență din București, XX. Ceva despre A. Naum și încă ceva. *Tribuna*, 1891, An. VIII, Nr. 63—64.

53. — Corespondență din București, XXI. „Traduceri proaste“. [Polemică cu C. Morariu]. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 68.

54. — Corespondență din București, XXII. Spicuri din Ioan Ghica, Amintiri din pribegia după 1849. Rec. *Tribuna*, 1891, An. VIII, Nr. 78, 79, 81, 82, 85, 86, 87.

55. — Epigrame. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 102, 196.

56. — Notiță literară. Horia de Gh. Pop. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 231.

57. — Poezii: Uneori și alte-ori; Bătut; Verböczi; Anacreontică; Mater studiorum; Toamna bolnavului. *Tribuna*, 1891, An. VIII, Nr. 100, 103, 109, 230, 260.

1893.

58. — Ceva despre Brâncoveanu-Vodă și dl Ionescu-Gion. *Tribuna*, Sibiu, 1893, An. X, Nr. 11—13.

59. — Coșbuc și Laz. Poet și critic. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 83—84.

60. — George Barițiu. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 32.

61. — Impăratul Leopold și principele Șerban Cantacuzin. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 34.

62. — Literatură Română, I. B. Ștefănescu Delavrancea, Paraziții. Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 30.

63. — Literatură Română, III. Bărnuțiu. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 35.

64. — Literatură Română, IV. Constantin Stamati Ciurea, Opuri dramatice, Tom. II. Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 39.

65. — Literatură Română, VI. Al. Vlahuță. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 43.

66. — Literatură Română, VII. Delavrancea, Intre vis și viață. Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 44.

67. — Literatură Română, VIII. George Coșbuc. Balade și Idile. Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 47.

68. — Literatură Română, IX. D. Cichindeal. Date nouă despre viața și activitatea lui, de Iosif Vulcan. Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 59.

69. O pagină din istoria modernă a Bohemiei. (Alfred v. Skene, Entstehen u. Entwicklung der Slawischnationalen Bewegung in Böhmen und Mähren in XIX Jahrhundert). Rec. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 75. [Semnat b.].

70. — Petru Maior. Un studiu biografic. Cernăuți, 1893, in-

8°, 63 p. (Biblioteca Națională, Scrieri populare, Nr. 1). [Și în: *Tribuna*, Sibiu, 1893, An. X, Nr. 34—43.

71. — Varietăți. [Fischart despre Vlad Țepeș; despre Sobieski; despre Const. Vodă Cantemir; O expresie a lui Neculce]. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 31.

72. — Zur Geschichte der drei moldauischen Fürsten Cantemir. (Der Anfang der russischen Politik in den rumänischen Fürstenthümern). *Romänische Jahrbücher*, Sibiu, 1893, An. IX, p. 283—301, 472—493, 617—651; Timișoara, 1894, An. X, p. 145—161, 280—298, 361—378. [Semnat G. Bogdan].

1894.

73. — Curiosități. [Polemică cu *Gazeta Transilvaniei* în legătură cu Preotul din Noeni]. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 190.

74. — Din memoriile unui rege. [Memoriile Regelui Carol]. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1894, An. IV, Nr. 36.

75. — Din trecutul nostru. [Despre Hacquet's neuste phisikalisch politische Reise in den Jahren 1788—1789 und 1790 durch die dacischen und sarmatischen oder nördischen Karpaten. Nürnberg, 1890—1891, 2 vol.]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 160. [Semnată D.].

76. — Literatură politică, II. [Dr. Wilhelm Förster, Die Anfänge eines neuen sozialen Geistes, Berlin, 1894]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 170.

77. — Literatură politică, III. [Despre A. C. Popovici, Ches-tiunea naționalităților și modurile soluțiunii sale în Ungaria]. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 193—194.

78. — Notiță literară. [Despre James L. Hughes, Greșelile învățătorilor. În românește de Vasile Goldiș]. Rec. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 130.

79. — Regele Carol și ches-tiunea română. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 248.

80. — Revoluția polonă (1830—1831). *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 185. [Semnată d.].

81. — Scurte observări asupra Bucovineide Ioan Budai-Deleanu. [Precedate de o notiță biografică]. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1894, An. IV, Nr. 8, 9, 13, 14, 17—23.

82. — Sentimentul național. [Despre G. Brandes, National Gefühl]. *Gazeta Bucovinei*, 1894, An. IV, Nr. 40.

83. — Türr și Bismark. [O însemnare după: Aus dem Leben König Karl von Rumänien]. *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 192.

1895.

84. Bucovina. Notițe politice asupra situației. Sibiu, 1895, in-16°, 278 p. [Extras din *Tribuna*, Sibiu, 1894, An. XI, Nr. 205, 207, 208, 210, 211, 214, 215, 217, 219, 220, 228, 229, 231, 233, 234, 236, 239, 240, 241; 1895, An. XII, Nr. 110, 111, 113, 114, 116, 120, 121, 123, 124].

85. — Canoanele și politica. Sibiu, Tip. T. L. Albin, 1895, in-16°, 50 p. [Extras din *Tribuna*, Sibiu, 1895, An. XII, Nr. 93—97].

86. — File dintr'un memoriu politic. [Th. von Bernhardt, Unter Nikolaus I und Friedrich Vilhelm IV; Die Anfänge der neuen Aera; Die ersten Regierungsjahre König Wilhelm I.]. *Tribuna*, Sibiu, 1895, An. XII, Nr. 51—52.

87. — Mișcarea etică. [Fr. Iodl, Ueber das Wesen und die Aufgabe der ethischen Gesellschaft]. *Tribuna*, Sibiu, 1895, An. XII, Nr. 55.

1896.

88. — Călugărul Visarian Sarai (1744). Studiu istoric din istoria Transilvaniei. Caransebeș. Tip. Diecesană, 1896, in-8°, 27 p.

89. — Hundert Jahre sächsischer Kämpfe. Hermanstadt, 1896. Rec. *Liga Română*, București, 1896, An. I, Nr. 14. [Semnat D.]

90. — Partea mea în crisa. „Tribunei“. Câteva lămuriri. Orăștie, Tip. Minerva, 1896, in-8°, 16 p.

91. — Procesul episcopului Inocenție Klein. Caransebeș, 1896. [După Adamescu, Contr. la bibl. I, p. 162].

92. — Statistica Românilor din Transilvania. *Convorbiri Literare*, București, 1896, An. XXX. Vol. II, p. 626—642.

1897.

93. — Aromânii. *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 177—180.

94. — Autonomia bisericii bucovinene. *Liga Română*, București, An. II, p. 212—214.

95. — Clericalismul în politica Românilor ardeleni. *Liga Ro-*

mână, București, 1897, An. II, p. 241–244.

96. — Const. Calmuschi, Geografia României. Ploești 1897. Rec. *Școala Modernă*, București, 1897, An. I, p. 141–143.

97. — Dela 1848. (Dr. Kemény Ștefan, A feketek könyv; Szilágyi Farkas, Nagy Enyed posztulása; Axente Severu, Cartea neagră). *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 121–123.

98. — Enciclopedia Română. Fasc. II. Rec. *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 101–103.

99. — P. D. Petrovici. Curs elementar de istoria omenirii. I. Rec. *Școala Modernă*, București, 1897, An. I, p. 93–94.

100. — Publicațiuni recente: N. Iorga, Acte și fragmente, vol. III. Rec. *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 75–76.

101. — Sava Brancovici. *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 41–44.

102. — Un critic al lui Eminescu. (Alexandru Grama). *Liga Română* București, 1897, An. II, p. 10–11. [Semnat G. B.]

103. — Un nou atac în contra românismului. [Gustav Beksics, A nemzeti politika programja Erdélyben és Székelyföldön. Budapest, 1896]. Rec. *Liga Română*, București, 1897, An. II, p. 22–25. [Semnat G. B.]

1898.

104. — Gerhardt Hauptmann. *Floare albastră*, București, 1893, An. I, Nr. 9–10.

1899.

105. — Chestiuni germane, I. Un text din manualele de isto-

rie. *Școala Modernă*, București, 1899, An. II, p. 148–149.

106. — Chestiuni germane, II. Literatura germană în Poetica D-lui Adamescu. *Școala Modernă*, București, 1899, An. II, p. 162–163.

107. — Chestiuni germane, III. Literatura germană în programa nouă. *Școala Modernă*, București, 1899, An. II, p. 177–184.

108. — După o citire din Richard Dehmel. (Erlösungen, ed. IV-a). *Floare Albastră*, București, 1899, An. I, Nr. 23.

109. — Dr. V. Crășescu (St. Basarabeanu), Ovreiul. Rec. *România Jună*, București, 1899, An. I, Nr. 18.

110. — Geografia României de Const. Calmuschi. Un răspuns autorului. *Școala Modernă* București, 1899, An. II, p. 124–128.

111. — Grillparzer în liceul român. *Școala Modernă*, București, 1899, An. III, p. 24–31. [și extras].

112. — Teatrul național norvegian. *România Jună*, București, 1899, An. I, Nr. 9. [Semnat D.].

1900.

113. — Despre Grigore Alexandrescu. *Convorbiri Literare*, București, 1900. An. XXXIV, p. 746–763, 835–857. [și extras].

114. — Pagini din sociologii germani. (Otto Ammon, Die Gesellschaftsordnung und ihre natürlichen Grundlagen) *România Jună*, București, 1900. An. II. Nr. 34, 36.

115. — Poesii populare despre Avram Iancu. Adunate și publicate de Simeon. Fl. Marian.

Suceava, 1900. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1900, An. XXXIV, p. 715—720.

116. — Traducătorii români ai lui August de Kotzebue în Lui Titu Maiorescu, Omagiu. București, 1900, în-8°, p. 188—204.

1901.

117. — Alexandru Russo. Cu ocazia monografiei dlui P. V. Haneș. *Convorbiri Literare*, București, 1901, An XXXV, p. 631—670. [și extras].

118. — Despre Spătarul Nicolae Milescu, *Convorbiri Literare*, București, 1901, An. XXXV, p. 243—246.

119. — Despre „Țiganiada” lui Budai Deleanu. *Convorbiri Literare*, București 1901, An. XXXV, p. 438—461, 483—498. [Va urma, dar n'a mai urmat].

120. — Două capitole dintr'o biografie a lui Constantin Negruzzi. *Convorbiri Literare*, București, 1901, An. XXXV, p. 865—884.

121. — Dr. G. Pop, Istoria literaturii germane. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1901, An. XXXV, p. 174—190.

122. — Ioan Rațiu, Viața și operele lui Andrei Mureșan. Blaș, 1900. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1901, An. XXXV, p. 96.

123. — Salomon Gessner în literatura română. *Convorbiri Literare*, București, 1901, An. XXXV, p. 162—173.

1902.

124. — Chestiuni de învățământ. Limba germană în gimnasiul român. *Convorbiri Lite-*

rare, 1902, An. XXXVI, p. 431—448.

125. — Despre Nicolae Bălcescu. O scrisoare uitată. *Să-mănătorul*, București, 1902, An. I, Vol. II, p. 98—99.

126. — Din vremea lui Anton Pann. *Convorbiri Literare*, București, 1902, An. XXXVI, p. 1004—1014.

127. — Dr. Elie Dăianu, Supplex Libellus Valachorum, 1791. Sibiu, 1901. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1902, An. XXXVI, p. 192.

128. — Rătăcire. Roman de Ioan Adam. Rec. *Convorbiri Literare*, București. 1902, An. XXXVI, p. 376—380.

129. — Vlaicu Vodă, dramă în 5 acte, în versuri de Alexandru Davilla. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1902, An. XXXVI, p. 656—668.

1903.

130. — Duiliu Zamfirescu, în război. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1903, An. XXXVII, p. 188—191. [Semnat M. B. În *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 193 mărturisește că el a scris articolul].

131. — George Barițiu și amicii săi. Corespondență. *Tribuna Poporului*, Arad, 1903, An. VII, Nr. 1, 2, 11, 13, 18, 19, 25, 27, 34, 38, 39, 41, 44, 47, 49, 51, 54, 56, 58, 68. [Corespondența începe în Nr. ultim din an. precedent, negăsit la Bibl. Univ. Cluj].

132. — Ion Ciocârlan, Peplaiu București, 1903; Sorcovă [V. Onițiu], Clipe de repaos, Brașov, 1903. Rec. *Convorbiri Lite-*

rare, București, 1903, An. XXXVII, p. 1071—1072.

133. — Logofătul Costache Conachi. *Convorbiri Literare*, București, 1903, An. XXXVII, p. 56—67, 162—175, 365—387 [Va urma, dar n'a mai urmat].

134. — Ludovic Dauș, Eglè, poem dramatic. București, 1901. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1903, An. XXXVII, p. 1163—1168.

1904.

135. — Cantianii români. *Sămănătorul*, București, 1904, An. III, p. 81—84.

136. — C. Sandu, Drum și popas. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 604—605.

137. — Delavrancea, Hagi Tudose; Intre vis și viață. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 409—412.

138. — Dr. Ioan Rațiu, Studii și biografii. Blaj, 1904. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 606—607.

139. — Dr. I. Scurtu, Mihail Eminescu's Leben und Prosa. Schriften. Leipzig, 1903; Portretele lui Eminescu; M. Eminescu, Gedichte, trad. de V. Teconția. București, 1903. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 222—223.

140. — Eminescu, Eliade, Gutzkow. *Convorbiri Literare*, București 1904, An. XXXVIII, p. 167—174.

141. — George Coșbuc, Căntece de vitejie. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 1144—1150.

142. — Grigore Pleșoianu. Noțițe despre un dascăl vechiu. In Omagiu lui C. Dumitrescu-Iași, București, 1904, in-8°, p. 145—151.

143. — Ion Bianu, Despre introducerea limbii românești în biserica Românilor. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 605—606.

144. — M. Sadoveanu, Povestiri. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 602—604.

145. — Notiță despre T. Șerbănescu. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 1151—1152.

146. — Relativ la un izvor al lui Vasile Alecsandri. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 1012—1017.

147. — Sadoveanu, Șoimii. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 947—951.

148. — T. Duțescu-Duțu, Considerațiuni critice asupra poeziei noastre populare. Doine. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1904, An. XXXVIII, p. 126—127.

1905.

149. — Aristizza Romanescu, 30 de ani. Amintiri. București, 1904. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 275—277.

150. — C. Sandu-Aldea, In urma plugului. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 959—960.

151. — Două manuale de pedagogie. [Gr. Patriciu, Didactica generală cu privire la învăță-

mântul școalei primare; Ana Conta-Kernbach, Elemente de metodică]. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 532–538.

152. — Glose pedagogice, I. O rectificare. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 177–181.

153. — Glose pedagogice, II. K. E. Palmreger, Chestiuni de educație. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 269–274.

154. — Glose pedagogice, III. Militarizarea școalei sau — altceva? *Revista Generală a învățământului*, București, 1905, An. I, p. 679–684.

155. — Intîia teză romină pentru doctorat în filozofie. [Teza dlui I. Petrovici]. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 322–325, 779–786.

156. — Literatura în cl. VII. Relativ la metodică limbii materne II. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 126–134.

157. — Manasse de Ranetti Roman. Rec. *Convorbiri Literare*, Buc., 1905, An. XXXIX, p. 350–373.

158. — M. Eminescu, Scrieri politice și literare. Vol. I. Ed. critică de Ion Scurtu. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 1139–1143.

159. — Mihail Sadoveanu, Dureri înăbușite, Crășma lui Moș-Precu și alte câteva povestiri. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 186–187.

160. — Notiță despre Fabian și Murgu, *Lucașfărul*, Buda-

pesta, 1905, An. IV, p. 91–92.

161. — Relativ la metodică limbii materne. Poezia în gimnazii și licee. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 26–32.

162. — Revista de Filozofie și Pedagogie. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1905, An. I, p. 624–627.

163. — Schiller la Români. *Lucașfărul*, Buda-
pesta, 1905, An. IV, p. 187–194.

164. — Seminarul pedagogic. Notițe și propuneri. București, Tip. Göbl, 1905, in-8°, 85 p.

165. — Șt. O. Iosif, Din zile mari, Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 949–959.

166. — Vasile Alecsandri, Opere complete. Vol. III. Teatru III. Cu o prefață de I. Chendi și E. Carcalechi. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1905, An. XXXIX, p. 191–192.

167. — Vasile Carlova. Sămănătorul, București, 1905, An. IV, p. 705–710, 732–739.

1906.

168. — Anicuța Manu. Sămănătorul, București, 1906, An. V, p. 241–244.

169. — Costache Conachi și Tragedia lui Lentor. *Viața Românească*, Iași, 1906, An. I. Vol. III, p. 333–339.

170. — Dela cogensul didactic. Problemele organizației școalei secundare. București, 1906. [După Adamescu, Contr. la bibl. rom. I, p. 162].

171. — Eugen Lovinescu. Pași pe nisip. Vol. I-II. Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1906, An. XL, p. 990–992.

172. — Chestia Seminarului Pedagogic. *Revista Generală a învățământului*, București, 1906, An. II, p. 505—506.

173. — Glose pedagogice, IV. Un argument pentru diferențierea școlii primare. *Revista Generală a învățământului*, București, 1906, An. II, p. 124—128.

174. — Glose pedagogice, V. Pedagogie militărească. *Revista Generală a învățământului*, București, 1906, An. II, p. 190—197.

175. — Istoriografie literară. Pomp. Eliade, De l'influence française sur l'esprit public en Roumanie, 1898; Histoire de l'esprit public en Roumanie au dix-neuvième siècle, Vol. I. 1905, Rec. *Convorbiri Literare*, București, 1906, An. XL, p. 185—192, 778—795.

176. — La Istroromâni [Notiță bibliografică]. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 183.

177. — N. Nicoleanu, V. Carlova, C. Stamati, Poezii și proză. Publicație îngrijită de G. Bogdan-Duică, București, ed. Minerva, 1906, in-8°, 356 p.

178. — Notiță despre Iancu Văcărescu [relativă la nașterea lui]. *Convorbiri Literare*, București, 1906, An. XL, p. 389—391.

179. — O istorie a Românilor. [N. Iorga, Geschichte des rumänischen Volkes]. *Convorbiri Literare*, București, 1906, An. XL, p. 94—95.

180. — Relativ la metodela limbii române, III. O carte pentru clasa VIII [P. V. Haneș, Istoria limbii române și literatura românească veche]. *Revista Generală a învățământului*. București, 1906, An. II, p. 356—363.

181. — Scrisori de Grigorie Alexandrescu, *Viața Românească*, Iași, 1906, An. I, Vol. III, p. 10—23, 186—199. [Va urma, dar n'a mai urmat].

182. — Scrisori din București, I. Câteva momente din istoria salonului românesc. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 209—214.

183. — Scrisori din București, II. Fapte culturale. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 252—254.

184. — Scrisori din București, III. [Diverse comentarii]. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 389—391.

185. — Scrisori din București, IV. Un scandal în artă. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 414—416.

186. — Scrisori din București, V. Poetul soarelui [V. Alecsandri]. *Luceafărul*, Budapesta, 1906, An. V, p. 459—462.

187. — Seminarul Pedagogic. *Sămănătorul*, București, 1906, An. V, p. 385—388, 431—434.

188. — Un colaborator al Curierului Românesc: Teodor Diamant. *Viața Românească*, Iași, 1906, An. I, Vol. II, p. 233—239.

189. — Un episod din viața teatrului românesc. *Sămănătorul*, București, 1906, An. V, p. 409—413.

190. — Un poet moldovean pierdut [N. Dimachi]. *Viața Românească*, Iași, 1906, An. I, Vol. I, p. 403—412.

191. — Un roman de Ion Ghica, *Sămănătorul*, București, 1906, An. V, p. 325—326.

192. — Un sonet de Gheorghe Chițu. *Sămănătorul*, București, 1906, An. V, p. 344—345.

193. — Vom Amboss [de Regina Elisabeta]. Rec. *Luceafărul*, Badapesta, 1906, An. V, p. 343—345.

1907.

194. — „Avea” de I. B. Hétrat. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 488—490.

195. — Carte completă (sic) pentru clasa I-a de Petru Haneș. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 60—66.

196. — Cărțile de citire oficiale. *Nova Revistă Română*, București, 1907, An. VI, p. 79.

197. — Chestiuni de igienă școlară. (Al doilea congres internațional de igienă școlară; Tutunul elevilor; Policlinica școlară; Excursii; Din Belgia; Despre coloniile de vacanță). *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. II, p. 707—708.

198. — Disertațiile absolvenților. (O experiență streină). *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 36—38.

199. — I. Chirițescu, Ostașul; Dr. Teodor Vogt, Jarbuch des Vereins für wissenschaftliche Pädagogie, Bd. 38. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. II, p. 587—590.

200. — Idei și fapte. [Cronică despre chestiuni diverse de învățământ din Franța, Germania, Ungaria, Japonia, România]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. II, p. 499—500, 542—556, 651—660, 730—735.

201. — Idei și fapte pedago-

gice. [Scurte însemnări din diferite țări]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 52—56, 59, 111—114, 115, 117, 209, 292, 301, 369—370, 372, 377, 460—462, 464—466, 528—529, 534, 539—541, 544—547, 623—624, 627, 707.

202. — Îndărăt spre școală. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 244—251.

203. — Iulius Baumann, Welt und Lebensansicht, Gotha, 1906; Dr. Paul Cohn, Das Bildungswesen in den Vereinigten Staaten von Nordamerika, Wien, 1906; G. Murnu, Omer: Iliada (trad.), Budapesta, f. a. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. II, p. 512.

204. — Karl Roller, Hausaufgaben und höhere Schulen. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 389—391.

205. — Notițe igienice [de igienă școlară]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 40—42.

206. — Părerii despre Abecedar. București, Tip. Carol Göbl, 1907, in-8°, 61 p.

207. — Reforma învățământului secundar în Italia. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 313—316.

208. — Reforma programelor liceale. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1907, An. III, p. 153—159.

209. — Sabba Ștefănescu, Cuvântare rostită în adunarea deputaților . . . București, 1907; G. S. Petrow, Schule und Leben, Riga, 1906; Dr. H. Vai-

hinger, Die Philosophie in der Staatsprüfung, Berlin, 1906. Rec. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1907, An. II, p. 744—751.

210. — Scrisori din Bucureşti, VI. Dislocări literare. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 15—18.

211. — Scrisori din Bucureşti, VII. Cum se face ştiinţă, câteodată. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 44—48.

212. — Scrisori din Bucureşti, VIII. Convorbiri Literare. Colaboratorii noi. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 77—80.

213. — Scrisori din Bucureşti, IX. Un poet nou [P. Cerna]. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 108—110.

214. — Sociologia şcolii secundare. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1907, An. III, p. 77—80.

215. — St. O. Iosif, Zorile. Rec. *Convorbiri Literare*, Bucureşti, 1907, An. XLI, p. 1250—1251.

216. — Trei romane de Dui-liu Zamfirescu. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1907, An. VI, p. 191—195.

1908.

217. — Abecedare nemţeşti. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 295—301.

218. — Bacalaureatul [în Austria]. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 74.

219. — Biblioteca liceală. [Se dă drept pildă catalogul bibliotecii pe clase a liceului din Braşov]. *Revista Generală a*

Invăţământului, Bucureşti, 1908, An. III, p. 515.

220. — Cărţile de citire de curs primar. [Se publică rapoartele Comisiei, din care a făcut şi G. B. D. parte, asupra cărţilor de citire de G. Coşbuc, G. A. Dima, G. N. Costescu şi G. Stoenescu pentru cl. II, III, IV; P. Dulfu, Gh. Chelaru şi Dima Cristescu cl. II-a; Const. Stan şi G. Simionescu, cl. III-a şi IV-a; St. Negulescu, Gr. Teodosiu şi G. D. Scraba, cl. IV-a]. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 3—14.

221. — Cărţi din şcolile catolice. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. III, p. 548—550.

222. — Congresul profesorilor de limbi clasice şi moderne. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 475—485.

223. — Corespondenţă din Bucureşti. Cursurile universitare de vară dela Iaşi. T. Ro-beanu. *Luceafărul*, Sibiu, 1908, An. VII, p. 554—556.

224. — Dela congresul profesorilor de istorie. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 139—142. (Semnat D).

225. — Deutsche Kunsterziehung von V. G. Teubner. Rec. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. IV, p. 549—552.

226. — Discuţia programelor şcolii secundare. *Revista Generală a Invăţământului*, Bucureşti, 1908, An. III, p. 719—721.

227. — Discuţia programelor de curs secundar. I Programa

de limba română, II Programa de limba germană, VI Programa de logică și psihologie. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 14—20, 29—33.

228. — Dr. I. Stroia, C. Lepădat și I. Crișan, Abecedar pentru anul prim de școală. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. III, p. 467.

229. — Dr. Iulius Ziehen, Über die Verbindung der sprachlichen mit der sachlichen Belehrung. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. III, p. 630—632.

230. — Dr. Paul Goldscheider, Lesestücke und Schrift-Werke im deutschen Unterricht. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. III, p. 470—472.

231. — Economia națională și desemnul în școala primară. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 202—205.

232. — Helene Simon, Schule und Brot. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. III, p. 391—392.

233. — Idei și fapte. [Diverse știri pedagogice din țară și străinătate]. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908—1909, An. IV, p. 149—152, 305—306, 385—387, 389—391, 462—470, 536—537, 542—543, 787—791. (Semnate D.)

234. — Indreptări la „Indreptarea învățământului”. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 528—530.

235. — Inspectori și revizori.

Revista Generală a învățământului, București, 1908, An. IV, p. 214—217.

236. — Învățământul primar în București. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 518—521. (Semnat D.)

237. — Ioan Săndulescu. Poezia lirică din timpul războiului pentru neatrănare 1877—1878. Cu o prefață de Gh. Bogdan-Duică. București, C. Sfetea, 1908, in-8°, 230 p.

238. — Konrad Eidam, Das erste Schuljahr. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 471.

239. — O reformă în Universitate. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 166—170.

240. — O ticăloșie mare. [Impotriva învățământului mnemotehnic]. *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. IV, p. 71—72.

241. — Reforma școalei secundare. (Relativ la ideile d-lui prof. Dr. V. Babeș). *Revista Generală a învățământului*, București, 1908, An. III, p. 473—481.

1909.

242. — Abecedarul Domnului I. Movilă. [Partea din Raportul Comisiei de examinare a Abecedarelor care privește acest autor]. Rec. *Revista Generală a învățământului*, București, 1909, An. IV, p. 690—691.

243. — Amintiri literare. George Panu, Amintiri dela Junimea din Iași. Vol. I. Rec. *Lucăfărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 417—429.

244. — „Apus de soare”. [Extras din conferința ținută la Societatea femeilor române]. Rec. *Sămănătorul*, București, 1909, An. VIII, p. 163—167.

245. — Cele două abecedare. Lămuriri și răspunsuri. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 659—666.

246. — Corespondență din București. „Carmen Saeculare” și „Apus de soare”. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 110—112.

247. — Corespondență din București. Mărul; Ultimul vlăstar; Ion Dragoslav; Izabela Sadoveanu. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 12—15.

248. — Corespondență din București. Sanda de Al. G. Florescu. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 35—37.

249. — Cronică teatrală. Răzvan și Vidra de B. P. Hașdeu. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 556—558.

250. — Două volume de versuri [al Nataliei Iosif-Negru și al Mariei Mavrodin]. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 186.

251. — Dr. Johannes Richter, Die Entwicklung des kunstzieherischen Gedankens. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. V, p. 309—310.

252. — G. Asachi, Poezii. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 159—161.

253. — G. Ibrăileanu, Spiritul critic în cultura românească. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 535—536.

254. — Idei relative la chestiuni de învățământ. Cl. I. *Re-*

vista Generală a Invățământului, București, 1909, An. IV, p. 728—730.

255. — Lucrări practice de științe. Extinderea unei experiențe pedagogice. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. V, p. 82—85.

256. — Monopolul cărților didactice. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 764—765.

257. — Natalia Iosif-Negru, O primăvară; Maria Mavrodin, Poesii. Rec. *Ramuri*, Craiova, 1909, An. IV, p. 177—179.

258. — Notică personală. [O privire retrospectivă asupra activității pedagogice a autorului]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 631—632.

259. — O vacanță bine întrebuințată. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 387—388.

260. — Pedagogia experimentală și abecedarele românești din 1908. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 716—727; 1910, An. V, p. 3—14, 77—81.

261. — Postscript [la articolul „Conferințele didactice” ale lui Dima Cristescu]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 656—657.

262. — Prof. W. Wetekamp, Selbstätigung und Schafensfreude in Erziehung und Unterricht. Rec. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. IV, p. 710—712.

263. — Psihologi moderni despre cuvintele normale. *Revista Generală a Invățământ-*

tului, București, 1909, An. V, p. 15—23.

264. — Teatrul Național (despre Corbii de Becque, Avarul de Molière și Portofoliul de Mirbeau). *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 537.

265. — Teatrul Național. (Despre Pământ de Mihail Polizumicșunești). *Luceafărul*, Sibiu, 1909, An. VIII, p. 563—564.

266. — Un filosof despre cuvintele normale. [Dr. Paul Barth]. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1909, An. V, p. 81.

1910.

267. — A. Stavri, Luminisuri. Rec. *Ramuri*, Craiova, 1910, An. V, p. 73—79.

268. — Abecedarul. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1910, An. VI, p. 337—339.

269. — Al. Russo, Scrieri. Cu o prefață de G. Bogdan-Duică. București, Minerva, 1910, in-8°, XII+252 p.

270. — „Caleidoscopul” lui A. Mirea. Rec. *Ramuri*, Craiova, 1910, An. V, p. 25—30, 99—103.

271. — Cometa [de Anghel și Iosif]. *Ramuri*, Craiova, 1910, An. V, p. 4—9.

272. — Cronica teatrală. Electra de Sofocle. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 123—126.

273. — Cronica teatrală. Electra de Sofocle și Chinul de A. D. Florescu. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 145—146.

274. — Cronica teatrală. [Modelul de H. Bataille]. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 518—519.

275. — Cronica teatrală. Proștul de Fulda și Revizorul de Gogol. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 94—95.

276. — Cronica teatrală. [Punctul negru de Kadelburg și Presber și Judecătorul din Zalamea de Calderon]. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 542—543.

277. — Cronica teatrală. Regele Lear de Shakespeare. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 564—567.

278. — Cronica teatrală. Sirena de Z. Bărsan. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 201—202.

279. — Cronica teatrală. Vișorul de B. St. Delavrancea. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 22—24.

280. — Dări de seamă. Poetae minores: Oreste, În umbra iubirii; A. de Hertz, Noaptea învierii. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 175—176.

281. — G. Harry, Maurice Maeterlink. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 176—177.

282. — Poetul P. Cerna. *Luceafărul*, Sibiu, 1910, An. IX, p. 42—46.

283. — Școala normală cum este și cum trebuie să fie. *Convorbiri Literare*, București, 1910, An. XLIV, p. 901—918, 1008—1016; 1911, An. XLV, p. 48—58, 193—204, 322—330, 569—579, 771—784; 1914, An. XLVIII, p. 142—148, 389—399, [„Va urma”, dar n’a mai urmat].

284. — Un orar în experiență. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1910, An. VI, p. 160—171.

1911.

285. — Cronică teatrală. [Biruina de A. de Herz; De ziua

mamei de M. Sadoveanu; Înșiră-te Mărgărite de V. Eftimiu și Păr de lup de C. Rădulescu-Motru]. *Luceafărul*, Sibiu, 1911, An. X, p. 141—142.

286. — Cronica teatrală. Zile de sărbătoare de Carlo Bertolozzi; Bestia de G. Diamandi; Luceafărul de B. Delavrancea. *Luceafărul*, Sibiu, 1911, An. X, p. 39—40.

287. — Italia zilelor noastre. *Flacăra*, București, 1911, An. I, p. 55—56, 63—64.

288. — Liceele și gimnaziile în anul școlar 1910—1911. *Noua Revistă Română*, București, 1911, An. X, p. 249.

289. — Liceul „Mihai Viteazul”. Un raport. *Convorbiri Literare*, București, 1911, An. XLV, p. 1252—1274, 1331—1341.

290. — Literatura bulgară. *Flacăra*, București, 1911, An. I, p. 80.

291. — Școala normală bulgară. *Vremea Nouă*, Galați, 1911, An. I, Nr. 5, p. 4—6.

292. — Teoria abecedarului. *Revista Generală a Invățământului*, București, 1911, An. VII, p. 37—43. [„Va urma”, dar n'a mai urmat].

1912.

293. — Calendarul lui Heine. *Flacăra*, București, 1912, An. I, p. 191.

294. — Cei din urmă. [Despre lucrările ultime ale lui Dimitrie Asachi, Al. Donici, Hașdeu]. *Convorbiri Literare*, București, 1912, An. XLVI, p. 517—522.

295. — Ovreii. Teoria lui Werner Sombart. *Luceafărul*, Sibiu, 1912, An. XI, p. 229—232.

296. — Walter Friedensburg, Camillo Cavour. Rec. *Luceafărul*, Sibiu, 1912, An. XI, p. 94—97.

1913.

297. — Literatura politică. [Despre Graf Sternberg, Im Wechsel der Zeiten, Berlin, 1912, 2 Vol.]. Rec. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 37—40.

298. — Alexie Procopovici. În contra utracvismului; Anuarul societății meseriașilor din Blaj. Rec. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 221—222.

299. — Chestiunea sârbească. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 27—31.

300. — Energie în Bucovina. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 136—144.

301. — Grigore Alexandrescu. [Conferință]. *Luceafărul*, Sibiu, 1913, An. XII, p. 119—123.

302. — Legea electorală din Ungaria. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 14—18.

303. — Ludwig von Cséri, Ungarn in Weltkrieg; Spectator Italus, Der italienische Irredentismus. Rec. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 157—158.

304. — Ovreii pământeni și subpământeni. Discurs ținut în ziua de 10 Nov. 1913 la întrunirea „Ligei Culturale” din sala Dacia. București, Flacăra, 1913, în-16°, 87 p.

305. — Românii și Ovreii. București, Tip. Românească, 1913, în-8°, 255 p.

306. — Tratatulele cu Rutenii. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 202—203.

307. — Un comitat ungu-

resc de model. *Românismul*, București, 1913, An. I, p. 167—170.

1914.

308. — Chestiuni internaționale. [În legătură cu H. v. Bülow, Deutsche Politik și Ste-nographisches Protokoll, Delegation des Reichsrates, XLVIII Session]. *Românismul*, București, 1914, An. I, p. 361—372.

309. — Dr. M. Feie-genschmidt, Deutschlands Orientpolitik im ersten Reichsjahrzehnten, 1870—1880. Rec. *Românismul*, București, 1914, An. I p. 356—359.

310. — Politica Ligii Culturale. Raportul secretarului general. București, Tip. Românească, 1914, în-8°, 32 p.

311. — Rutenii din Ungaria și procesul din Sighet. *Românismul*, București, 1914, An. I, p. 406—409.

1915.

312. — Între sat și oraș. *Vremea Nouă*, București, 1915, An. VI, p. 4.

313. — Iulia C. Gheorghiu, Metoda rațională pentru educația copiilor mici dela 2—6 ani. Piatra Neamț, f. a. Raport. *Analele Academiei Române*. București, 1915—1916. Seria II, Tom. XXXVIII, Partea administrativă și desbaterile, p. 216—227.

314. — Orarul antemeridian în gimnazii și licee. București, 1915. [După Adamescu, Contr. la bibl. rom. I, p. 162].

315. — Un dascăl din vremea veche. [I. Alboteanu]. *Vremea Nouă*, București, 1915, An. VI, Nr. 1—2.

1916.

316. — Arhiducele Franz Ferdinand. *Noua Revistă Română*, București, 1916, An. XLVII p. 334—335.

317. — Broșura D-lui I. Slavici. [Politica națională română]. *Noua Revistă Română*, București, 1916, An. XVII, p. 317—318.

318. — Chestiuni austro-germane (I Mobilizarea catolică spre orient, II Ideea autonomiei naționale). *Noua Revistă Română*, București, 1916, An. XVIII, p. 59—60.

319. — Filosoful R. Eucken. *Tribuna*, București, 1916, An. II, p. 221—223.

320. — O nouă revistă școlară. *Vremea Nouă*, București, 1916, An. VI. Nr. 6—7.

1919.

321. — Despre Alexandru Vlahuță. *Patria*, Cluj, 1919, An. I, Nr. 235—236.

321-a. — Despre Elena Alecsandri (mama poetului). *Convorbiri Literare*, București, 1919, An. LI, p. 229—246.

322. — Despre Vasile Alecsandri. Anul nașterii. *Viața Nouă*, Iași, 1919, An. XIV, Nr. 1.

1920.

323. — Autonomia Bisericeii Ortodoxe. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Febr. 15, An. 83, Nr. 30, p. 1.

324. — Constantin Stamati. (Material bibliografic). *Transilvania*, Sibiu, 1920, An. LI, p. 169—173.

25. — „Curentul nou”. [Com-

bate părerea lui H. Sanielevici, care susține despre mai mulți scriitori români că ar fi de origine evreiască]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Martie 21, An. 83, Nr. 58, p. 1; Mart. 23, Nr. 59, p. 1.

326. — Din Bucovina care a fost. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Ian. 20, An. 83, Nr. 11, p. 1—2.

327. — Din istoria censurei. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Apr. 22, An. 83, Nr. 81, p. 2; — Apr. 24, Nr. 83, p. 2; Mai 1, Nr. 89, p. 2; Mai 5, Nr. 93, p. 2.

328. — Două legende: I. Ștefan cel Mare și Mamă-sa, II. Hoții lui Țepeș. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1920, An. I, Nr. 9, p. 18—19.

329. — Elena Negri. *Patria*, Cluj, 1920, Ian. 6, An. II, p. 2.

330. — Firdusi, poetul persan și Coșbuc. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Febr. 11, An. 83, Nr. 27, p. 1.

331. — Fragment ovreiesc. [Alianța izraelită universală a lui N. Leven]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Febr. 5, An. 83, Nr. 23, p. 2; Febr. 7, Nr. 25, p. 2; Febr. 28, Nr. 26, p. 2; Mart. 28, Nr. 64, p. 3; Aprilie 2, Nr. 68, p. 1.

332. — Ioan Maiorescu. O scrieră uitată. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Apr. 14, An. 83, Nr. 75, p. 3; Mai 15, Nr. 97, p. 2.

333. — M. Pașcanu, Moartea Cleopatrei. Rec. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Apr. 17, An. 83, Nr. 77, p. 1, 4; Apr. 21, Nr. 8, p. 1.

334. — Mihail Cogălniceanu și dascălimea. *Gazeta Transil-*

vaniei, Brașov, 1920 Mart. 26, An. 83, Nr. 62, p. 1.

335. — Mitropolitul Primat. [Activitatea ce-l așteaptă pe I. P. S. S. Miron Cristea]. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Ian. 13, An. 83, Nr. 6, p. 1; Ian. 24, Nr. 13, p. 1.

336. — N. Cartoian, Anuarul gimnaziului I. Maiorescu din Giurgiu. București, 1919. Rec. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Febr. 6, An. 83, Nr. 24, p. 1.

337. — Traian-Amos Pinteru, Vetera et nova. Beiuș, 1920; Z. Sandu, Insemnări din zorii învierii naționale. Sibiu, 1919. Rec. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Mart. 24, An. 83, Nr. 50, p. 1.

338. — Unificarea învățământului universitar. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Mart. 16, An. 83, Nr. 53, p. 1.

339. — Valeriu Bora, Visează pământul. Orăștie, 1920. Rec. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Apr. 2, An. 83, Nr. 67, p. 1.

340. — Victor Păcală, Monografia comunei Rășinariu. Sibiu, 1915. Rec. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1920 Febr. 27, An. 83, Nr. 38, p. 1.

1921.

341. — Despre Costache Rolla, cumnatul lui V. Alexandri. *Transilvania*, Sibiu, 1921, An. LII, p. 799—813.

342. — Diplomația și politica externă a României. Cluj, Ardealul, 1921, in-8°, 26 p.

343. — Discurs la mesaj. [Ideologia Partidului Țărănesc și a celorlalte partide]. Bucu-

rești, Tip. Statului, 1921, in-8°, 12 p.

344. — Istoria improprietărilor. Câteva documente. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1921 Iunie 22, An. LXXXIV, Nr. 132, p. 1—2; Iunie 24, Nr. 133, p. 1—2; Iulie 7, Nr. 145, p. 1—2.

345. — Istoria țărănismului. Vol. I. Viața și opera întâiului țărănist român, Ion Ionescu dela Brad (1818—1891). Craiova, Ramuri, 1921, in-8°, 149 p.

346. — Mihail Anagnosti. (In: Lui Nicolae Iorga Omagiu. Craiova, Ramuri, 1921, in-8°, p. 45—49).

347. — O corespondență de gazetă, de acum 145 ani despre vlădica Grigore Maior. *Cultura Creștină*, Blaj, 1921, An. X, p. 343—344.

348. — Poetul G. Crupenschi. *Transilvania*, Sibiu, 1921, An. LII, p. 74.

349. — Titu Liviu Maiorescu. Discurs de recepțiune la intrarea în Academia Română, rostit la 25 Mai 1921, cu răspuns de Sextil Pușcariu. București, Academia Română, 1921, in-8°, 37 p. (Academia Română, Discursuri de recepțiune, LI).

350. — Tudor Vladimirescu. *Patria*, Cluj, 1921 Martie 15, An. III. Nr. 55, p. 2—3.

351. — Un adversar al lui V. Alexandri: Constantin Jorescu. *Gândirea*, 1921, An. I, p. 246.

352. — Vasile Alexandri și Edouard Grenier. *Convorbiri Literare*, București, 1921, An. LIII, p. 438—444.

353. — Vasile Alexandri și Maria Movilă. *Convorbiri Literare*, București, 1921, An. LIII, p. 728—737.

1922.

354. — Densușianu Ovid, Literatură română modernă. Volumul I—II. București, Tip. „Alcalay”, 1920—1921, in-8°, VI+188 p. (I) 205 p. (II) Rec. *Dacoromania*, Cluj, 1921—1922, An. II, p. 724—727.

355. — Despre Vasile Alexandri. Întăia călătorie la Constantinopol. *Viața Românească*, Iași, 1922, An. XIV, Vol. XIV, p. 41—53.

356. Despre Vasile Alexandri. Un traducător ungur [Ács Károly]. *Ramuri*, Craiova, 1922, An. XVI, p. 433—437.

357. — Maramureșul în anul 1812. *Ramuri*, Craiova, 1922, An. XVI, p. 401—403.

358. — Scopuri [în legătură cu Societatea Academică Petru Maior]. *Lumea Universitară*, Cluj, 1922, An. I, Nr. 2—3, p. 19—20.

359. — Studii mărunte despre G. Coșbuc. *Ramuri*, Craiova, 1922, An. XVI, p. 476—477, 493—494, 539—542, 621—622.

360. — Un culegător de poezie populară: Martin Samuel Möckesch. *Gândirea*, Cluj, 1921—1922, An. I, p. 332.

361. — Vasile Alexandri. Admiratorii și detractorii. București, Cartea Românească, 1922, in-8°, p. 327—355. (Extras din Analele Academiei Române, Desbateri, 1920—1921, Seria II, Tom. XLI).

1923.

362. — Biserica Ortodoxă. [Sinodul Eparhiei Clujului în 1923]. *Poporul Român*, Cluj, 1923, Apr. 22, An. I, Nr. 7, p. 2.

363. — C. Rădulescu—Motru.

Flacăra, București, 1923, An. VIII, p. 201.

364. — Dinasticismul [lui Eminescu]. *Poporul Român*, Cluj, 1923, Apr. 8, An. I, Nr. 5, p. 1—2.

365. — G. Asachi și O. Minzoni. *Gândirea*, București, 1922—1923, An. II, p. 95.

366. — Istoria literaturii române moderne. Întâii poeți munteni. Lectiuni. Cluj, Ardealul, 1923, in-8°. 318 p.

367. — Mihail Sadoveanu, Poezia populară. Discurs de recepție la intrarea în Academie rostit la 9 Iunie 1923. Cu răspuns de G. Bogdan-Duică. București, Cultura Națională, 1923, in-8°, 36 p. (Academia Română. Discursuri de recepțiune, LVI).

368. — Notes-ul de însemnări al lui Simion Bărnuțiu, 1849—1863. *Anuarul Institutului de Istorie Națională*, Cluj, 1923, An. II, p. 205—232.

369. — Octavian Goga, Coșbuc. Discurs de primire în Academia Română rostit în ședința solemnă la 30 Maiu 1923 . . . cu răspuns de G. Bogdan-Duică. București, Cultura Națională, 1923, in-8°, 53 p. (Academia Română, Discursuri de recepțiune, LIV). [Și] *Țara Noastră*, Cluj, 1923, An. IV, p. 689—708.

370. — Petrarhe Poenaru și I. Eliade Rădulescu : Gheorghe Lazăr, Cu o introducere de G. Bogdan Duică. [București,] Cultura Națională, 1923, in-8°, 95 p. (Colecția : Cartea cea bună).

371. — Poporul român din Ardeal, concetățenii evrei și studențimea. *Poporul Român*, Cluj, 1923, Apr. 15, An. I, Nr. 6, p. 1—2.

372. — Poporul român și minoritățile naționale. *Poporul Român*, Cluj, 1923 Mart. 15, An. I, Nr. 2, p. 1—2.

373. — Primul amor al lui Eminescu. Conferință. *Infrățirea*, Cluj, 1923 Febr. 14, An. III, Nr. 726, p. 1—2.

374. — Raport asupra activității științifice a d-lui C. Rădulescu-Motru, ales membru al Academiei. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1922—1923, Tom. XLIII, p. 124—126.

375. — Teodor Burada, Istoria Teatrului în Moldova. Vol. II. Raport la Academia Română pentru premiul G. C. Angelescu. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1922—1923, Tom. XLIII, p. 171—172.

376. — Ziua deșteptării. [Reflexii asupra zilei de 3/15 Mai 1848]. *Poporul Român*, Cluj, 1923 Mai 20, An. I, Nr. 11, p. 1.

1924.

377. — Avram Iancu și Epifania Șuluțiu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 518.

378. — E. Lovinescu, Istoria civilizației române moderne. Rec. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 619—620.

379. — Eminesciane. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I. p. 538.

380. — Eminescu în Ardeal. Conferință. *Aurora*, București, 1924, Nov. 14, An. IV, Nr. 921, p. 1.

381. — Gheorghe Lazăr. București, Cultura Națională, 1924, in-8°, 163 p. (Extras din Acad. Rom. Mem. Secț. Lit., Ser. III, Tom. I, Mem. 6).

382. — I. G. Bibicescu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 107.

383. — Kant și Cipariu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 66.

384. — Mihail Eminescu, Poezii. Publicate și adnotate de G. Bogdan-Duică. [București], Cultura Națională, [1924], in-16°, 247 p.

385. — Multe și mărunte despre Eminescu. *Viața Românească*, Iași, 1924, An. XVI, Vol. LIX, p. 52–54, 153–156; Vol. LX, p. 383–393; 1925, An. XVII, Vol. LXI, p. 80–83.

386. — Pădurile moților și Avram Iancu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 384–387.

387. — Romanizarea Clujului. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 404.

388. — Sâmboteanca? *Archivele Olteniei*, Craiova, 1924, An. III, p. 250.

389. — Silviu Dragomir, Avram Iancu. Rec. *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 581.

390. — Simion Bărnuțiu. Cu prilejul aniversării a 60-a a morții sale. *Convorbiri Literare*, București, 1924, An. LVI, p. 432–436.

391. — Simion Bărnuțiu, Românii și Ungurii. Discurs rostit în catedrala Blajului 2/14 Maiu, 1848. Cu introducere și comentariu de G. Bogdan-Duică. Cluj, S. Bornemisa, 1924, in-8°, 72 p.

392. — Teologii români dela Ungvár. *Transilvania*, Sibiu, 1924, An. LV, p. 129.

393. — Titu Maiorescu și Mihail Eminescu. (Documente din Blaj). *Societatea de Măine*, Cluj, 1924, An. I, p. 304–305.

394. — Un basarabean dela 1881. P. Sîrcu. *Societatea de*

Măine, Cluj, 1924, An. I, p. 398–399.

395. — Viața și ideile lui Simion Bărnuțiu. București, Cultura Națională, 1924, in-8°, 244 p. (Academia Română, Studii și Cercetări, VIII).

396. — Viața și opera lui Gheorghe Lazăr. București, Jockey-Club, 1924, in-8°, 356 p. (Cu G. Popa-Lisceanu).

1925.

397. — B. P. Hajdău. (Ceva despre piesele lui). *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1925, An. VIII, p. 130–131.

398. — Curioasă notiță medicală. (Andreas Wolf în Iași și Sibiu). *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 399.

399. — Despre „Luceafărul” lui Eminescu. Brașov, A. Mureșianu, 1925, in-4°, 40 p. (Extras din Anuarul-Almanah jubilar al Liceului A. Șaguna, Brașov, 1925). Adaus de Idem. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 501–502.

400. — Despre Simeon Bărnuțiu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 581.

401. — Drouhet Ch., Vasile Alecsandri și scriitorii francezi. București, „Cultura Națională”, 1924. Rec. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 402–404, 429–431, 449–450, 482.

402. — Eminescu la Berlin. *Flamura*, Craiova, 1925 Iunie, Nr. 6, p. 179.

403. — Ilarie Chendi. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 90.

404. — Istoriografia literară română. N. Iorga. *Viața Românească*. Iași, 1925, An. XVII,

Vol. LXI, p. 354—366; Vol. LXII, p. 31—44, 222—239; Vol. LXIII, p. 76—100.

405. — M. Eminescu și V. Micle. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 109.

406. — Multe și mărunte despre Eminescu. *Cosinzeana*, Cluj, 1925, An. IX, p. 307—308; *Transilvania*, Sibiu, 1925, An. 56, p. 264—270; *Viața Românească*, Iași, 1925, An. XVII, p. 80—83.

407. — Multe și mărunte despre Eminescu. Eminescu la Teatrul Național. *Mișcarea Literară*, București, 1925, Oct. 3, An. II, Nr. 47, p. 1.

408. — N. Cartoian, Alexandria în literatura românească. București, 1922. Un adaos de G. Bogdan-Duică. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 379—381.

409. — O scrisoare a lui V. Alecsandri. *Transilvania*, Sibiu, 1925, An. LVI, p. 134—135.

410. — Poezie populară. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 311—312.

411. — Și iarăși și iarăși Eminescu. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 231—232.

412. — Tache Papahagi, Cercetări în Munții Apuseni. *Grai și Suflet*, București, 1925, Vol. II, Fasc. 1, p. 22—89. Rec. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 356—357.

413. — Titu Maiorescu și Galilei. II. B. P. Hajdău la a. 1861. *Societatea de Măine*, Cluj, 1925, An. II, p. 447.

1926.

414. — Amintiri [despre debutul literar al autorului]. *Sa-*

lonul Literar, Arad, 1926, An I, Nr. 12, p. 1.

415. — Avram Iancu. (Un document dela Axente Severu). *Transilvania*, Sibiu, 1926, An. 57, p. 184—187.

416. — Carte de citire pentru clasa a IV-a primară. București, „Universala“, 1926, in-8°, 407 p. (Cu Spiridon Popescu, T. A. Bădărău și Ilie Lupu).

417. — Despre M. Eminescu. Conferință. *Cosinzeana*, Cluj, 1926, An. X, p. 58—59.

418. — Două notițe biografice. Ioan Prale—Ioan Rusu. *Transilvania*, Sibiu, 1926, An. 57, p. 177—178.

419. — Eminescu. Conferință. *Societatea de Măine*, Cluj, 1926, An. III, p. 84.

420. — Episcopul Ioan Leményi și Grigoriu Moldovan. (1845). Două documente. Cluj, Ardealul, 1926, in-8°, p. 584—610. (Extras din Anuarul Institutului de Istorie Națională, Cluj, 1924—1925, An. III).

421. — Fragmente din Eminescu. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1926, An. VII, p. 91.

422. — Leca Morariu, Institutul Creangă, Drumuri Moldovene și Războiul Troadei după Codicele Const. Popovici (1796). Raport la Academia Română pentru premiul D. Constantinide. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1925—1926, Tom. XLVI, p. 170.

423. — O gazetă din 1848. (Știri despre Români). *Transilvania*, Sibiu, 1926, An. LVII, p. 569—570.

424. — Omagiul Academiei [la moartea lui V. Bogrea]. *Favonius*, Craiova, 1926, An. I. Fasc. 3—6, p. 81; *Societatea de*

Măine, Cluj, 1926, An. III, p. 627.

425. — O scrisoare dela 1848. *Transilvania*, Sibiu, 1926, An. 57, p. 71—73.

426. — Scrisoare literară [în legătură cu planul unei reviste generale de istorie literară]. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1926, An. VII, p. 67.

427. — Un manuscript al lui Alecu Beldiman. *Transilvania*, Sibiu, 1926, An. 57, p. 364—366, 575—576, 656.

428. — V. Alexandri în anul 1848. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1926, An. VII, p. 42—43.

429. — Vasile Alecsandri. Povestirea unei vieți. București, Cultura Națională, 1926, in-8°, 63 p. (pl.) (Academia Română. Publicată la inaugurarea mau-soleului dela Mircești).

1927.

430. — Adrian Maniu. Meșterul. Trei acte în versuri. 1922. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 24, An. I, Nr. 202, p. 2.

431. — Al. Vlahuță agresivul. *Națiunea*, Cluj, 1927, Apr. 21, An. I, Nr. 83, p. 1; Apr. 28, Nr. 85, p. 2—3.

432. — Alexandru Depărățeanu, Grigore Vodă Domnul Moldovei. Dramă în 5 acte și în versuri (1777). București, Tip. C. Bolliac, 1864. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 5, An. I, Nr. 211, p. 2—3.

433. — Alexandru Lascarov-Moldovanu, În grădina lui Naș Mușat. Nuvele și povestiri. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 18, An. I, Nr. 222, p. 2.

434. — Alte vremuri, alte cântece. O chestiune școlară a Clu-

jului. [Seminarul Pedagogic Universitar]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 15, An. I, Nr. 220, p. 2—3.

435. — A murit făuritorul României-Mari. [Ion I. C. Brătianu]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Nov. 25, An. I, Nr. 252, p. 1.

436. — B. P. Hajdău, Material la teoria tragediei. *Din Moldova*, Iași, 1862, Nr. 6, p. 81—84. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 13, An. I, Nr. 193, p. 2.

437. — Bacalaureatul. [Căteva constatări la Liceul „Gh. Barițiu” din Cluj]. *Națiunea*, Cluj, 1927, Oct. 8, An. I, Nr. 214, p. 2—3.

438. — Bibliografie veche. [Insemnări vechi din diferite periodice streine]. *Transilvania*, Sibiu, 1927, An. 58, p. 35—37.

439. — Biopolitică din trecut. Argumentul „Hunfalvy—Iorga”; Românii și Sașii; Bănățenii și Moții; Călătoria lui Ignate Born la 1770; Iesuitul Francisc Faching. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 9, An. I, Nr. 215, p. 2—3; Oct. 16, Nr. 221, p. 2—3; Oct. 22, Nr. 226, p. 2—3; Oct. 23, Nr. 227, p. 2—3.

440. — Broșuri ardelenesti. Enea Hodoș, Simeon Balint. Sibiu. (Biblioteca Noastră, Nr. 58). Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 11, An. I, Nr. 192, p. 2.

441. — C. Ardeleanu, Diplomatul, tăbăcarul și actrița. București, Casa Școalelor. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aprilie 2, An. I, Nr. 67, p. 2.

442. — Cântări naționale și alte diverse cântece. Arad, 1926. (Biblioteca Semănătorul). Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 6, An. I, Nr. 21, p. 2.

443. — Cercetări de făcut... [în privința influințelor reciproce

literare între Ardeal și Vechiul Regat Român]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 24, An. I, Nr. 60, p. 2.

444. — Citind gazete vechi. Ioan C. Brătianu în Budapesta și despre Ardeal. (1868—1871); Anatole France și Nicolae Gane; I. C. Brătianu și Ardelenii; Din epoca pronunțamentului [1868]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 10, An. I, Nr. 48, p. 1; Mai 12, Nr. 96, p. 2; Iunie 5, Nr. 115, p. 4; Iunie 7, Nr. 116, p. 2.

445. — Cultură și literatură. Unguri și Români. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aug. 20, An. I, Nr. 175, p. 2—3; Aug. 21, Nr. 176, p. 2—3.

446. — Dama cu camelii de Alexandru Dumas-Fiul [la Români]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 15, An. I, Nr. 28, p. 2—3.

447. — Dan Ciorcârdia, Răsunarea priveghetorii. București, Cartea Românească, 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Ian. 27, An. I, Nr. 13, p. 2.

448. — De-acum 130 de ani. [Înștiințare despre revista „Vestiri filosofice și moralicești” care trebuia să apară în 1795 la Sibiu]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 12, An. I, Nr. 50, p. 1; Mart. 13, Nr. 51, p. 2., Mart. 16, Nr. 53, p. 1.

449. — Din Bihorul lui Alexandru Roman. (Literatura dela 1854). *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1927, An. VIII, p. 46—48, 73—76.

450. — Din școala lui G. Coșbuc: Maria Botiș-Ciobanu, Poezii. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iunie 22, An. I, Nr. 128, p. 2.

451. — Din timpul unirii [1918]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aprilie 1, An. I, Nr. 66, p. 1.

452. — Din trecutul Lugojului. *Banatul*, Timișoara, 1927, An. II, Nr. 2, p. 1—4.

453. — Discurs la aniversarea de o sută de ani a nașterii lui Alexandru Roman. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1927, An. VIII, p. 2—3.

454. — Discursul cultural al d-lui I. I. C. Brătianu. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 2, An. I, Nr. 209, p. 2—3; Oct. 4, Nr. 210, p. 2—3.

455. — Dl N. Iorga și Maghiarii. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 27, An. I, Nr. 108 p. 1—2.

456. — Două pasteluri. [De V. Alecsandri]. (Comentarii critice). *Națiunea*, Cluj, 1927 Iul. 8, An. I, Nr. 141, p. 2—3; Iul. 9, Nr. 142, p. 2; Iul. 10, Nr. 143, p. 2.

457. — Dr. Silvia T. Bălan, Opera literară a poetului Dimitrie Anghel. București, Cultura Națională. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 27, An. I, Nr. 62, p. 2.

458. — Dramaturgia lui Lucian Blaga. Fapta. Înviere. Zamolxe. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 30, An. I, Nr. 64, p. 2; Iunie 2, Nr. 113, p. 2.

459. — Emanoil Bucuța, Fuga lui Șefki. Roman. București, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 18, An. I, Nr. 55, p. 2.

460. — Eugen Speranță, Casa cu nalbă. 1915—1916. Roman. București, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aug. 23, An. I, Nr. 178, p. 2.

461. — F. Aderca, Femeia cu carnea albă. București, Ancora, 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Ian. 19, An. I, Nr. 7, p. 2.

462. — Familia Brătianu. *Na-*

tiunea, Cluj, 1927 Mart. 31, An. I, Nr. 65, p. 1.

463. — Francisc Jammes, Poezii alese în românește de I. Pillat și N. I. Herescu. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iul. 14, An. I, Nr. 146, p. 2; August 18, Nr. 173, p. 2.

464. — G. Talaz, Soare. Răsul apei. Flori de lut. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 6, An. I, Nr. 188, p. 2—3.

465. — George Dumitrescu, Căntece pentru madona mică. Craiova. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iul. 16, An. I, Nr. 148, p. 2.

466. — I. A. Basarabescu, Un om în toată firea. București, Socec. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iul. 3, An. I, Nr. 137, p. 2.

467. — I. C. Brătianu moralizând pe Ardeleni. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iunie 16, An. I, Nr. 123, p. 2.

468. — I. C. Vissarion, Florica. Ed. II. București, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aug. 28, An. I, Nr. 182, p. 2.

469. — Idealizarea pornografiei. Marcel Romanescu, Hermanosa din Corint, Povestea unei hetaire, 1927. Rec. *Floarea Soarelui*, București, 1927, An. I, p. 318—319.

470. — Igena Floru, Nuvele. București, Cultura Națională. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 9, An. I, Nr. 47, p. 2.

471. — Încă o aniversare: 6—18 August 1867 [data înființării Academiei Române]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iunie 7, An. I, Nr. 116, p. 2—3.

472. — Ioan Alexandri. *Națiunea*, Cluj, 1927 Ian. 30, An. I, Nr. 16, p. 2; Febr. 2, Nr.

18, p. 2; Febr. 4, Nr. 19, p. 2—3.

473. — Ion Pillat, Biserica de altă dată. Poezii. București, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 15, An. I, Nr. 99, p. 2—3.

474. — Ionel Teodoreanu, La Medeleni. Roman. Vol. I. Ed. II. București, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 8, An. I, Nr. 190, p. 2.

475. — Leca Morariu, De vorbă cu stilistul I. Gorun. Cernăuți, 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 6, An. I, Nr. 21, p. 2.

476. — Luceafărul [lui Eminescu]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 25, An. I, Nr. 106, p. 2; Mai 26, Nr. 107, p. 2—3.

477. — Lucian Blaga, Daria. Dramă în 4 acte. Cluj, 1925. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 13, An. I, Nr. 27, p. 2; Mart. 4, Nr. 43, p. 2.

478. — Lucian Blaga, Meșterul Manole. Dramă în cinci acte. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 23, An. I, Nr. 201, p. 2—3.

479. — Lucian Blaga, Turburarea Apelor. Cluj, 1923. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Apr. 13, An. I, Nr. 76, p. 2; Apr. 14, Nr. 77, p. 2; Apr. 15, Nr. 78, p. 2.

480. — Lucreția Petrescu, Anuța. Comedie în patru acte. București. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iunie 15, An. I, Nr. 122, p. 2.

481. — Multe și mărunte despre M. Eminescu. Un amic a poetului. (In: Omagiu lui I. B. Bianu. București, Cultura Națională, 1927, în-8°, p. 45—50).

482. — N. I. Herescu. Cartea cu lumină. Craiova, Scrisul Românesc, 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 31, An. I, Nr. 111, p. 2.

483. — N. Petrașcu, Dimitrie C. Ollănescu (Ascanio). București, Cultura Națională. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iulie 1, An. I, Nr. 135, p. 2.

484. — Nicolae Tcaciuc-Albu, Cântarea României. Studiu istoric-literar. Cernăuți. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 18, An. I, Nr. 55, p. 2.

485. — Notițe de cuprins diferit și din diferite timpuri. I. Teatrul dela N. Filimon încoace. II. Francofilism în Blaj [1871]. III. Simpatii franceze. [O scrisoare a lui E. Picot către tinerimea română din Budapesta, 1877]. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927, Sept. 25, An. I, Nr. 203, p. 2.

486. — Notițe literare-culturale. *Transilvania*, Sibiu, 1927, An. LVIII, p. 106–107.

487. — Notițe: I. Veit Goilel din Pojon și Românii (1553), II. Poezia populară (1824–1825), III. Macedo Românii [1826–1830]. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Oct. 11, An. I, Nr. 216, p. 2.

488. — O aniversare fără nici o serbare. (După 60 de ani) [dela înființarea societății „Transilvania” în București, pentru ajutorul studenților români din Transilvania]. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iunie 4, An. I, Nr. 114, p. 1–4.

489. — O gazetă dela 1848: „Amiculu Poporului” [apărută la Budapesta]. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Ian. 23, An. I, Nr. 11, p. 2–3.

490. — O surprindere în poezia română? (T. Arghezi). *Floarea Soarelui*, București, 1927,

An. I, p. 235–238; *Națiunea*, Cluj, 1927, Dec. 25, An. I, Nr. 275, p. 3–4.

491. — Octav Minar, Caragiale. Omul și opera. 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 6, An. I, Nr. 21, p. 1.

492. — Otilia Cazimir, Fluturii de noapte. Poezii. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mart. 1, An. I, Nr. 40, p. 2.

493. — Pentru cetitorii mei... [Note autobiografice]. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aprilie 6, An. I, Nr. 70, p. 1–2.

494. — Poetae minores. Ovidiu Hulea, Blestemul codrului. Poezii. Ed. II. Aiud, 1926; De profundis. Poezii. Aiud. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 18, An. I, Nr. 101, p. 2–3.

495. — Poetae minores. Teodor Murășanu, Chiot câmpenesc. Versuri. Cluj, Ardealul, 1926. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 18, An. I, Nr. 101, p. 2–3.

496. — Privitor la Alexandru Depărățeanu. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Sept. 17, An. I, Nr. 196, p. 2–3; Sept. 20, Nr. 198, p. 2–3.

497. — R. Dragnea, Mihail Kogălniceanu. Raport la Academia Română pentru premiul Eliade Rădulescu. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1926–1927, Tom. XLVII, p. 202–203.

498. — Regele Ferdinand I. Cuvântare rostită la serbarea universitară din Cluj [cu ocazia botezării Universității cu numele Regelui Ferdinand]. *Anuarul Universității din Cluj*, 1927–1928, p. 13–25; *Națiunea*, Cluj, 1927 Nov. 1, An. I, Nr. 233, p. 2–3; Nov. 2, Nr. 234,

p. 2-3; Nov. 3, Nr. 235, p. 2-3.

499. — Ritmul cultural în Transilvania [înainte de unirea din 1918]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Apr. 22, An. I, Nr. 84, p. 2-3; Apr. 30, Nr. 87, p. 2; Mai 1, Nr. 88, p. 2.

500. — Știri literare din trecutul Ardealului. *Națiunea*, Cluj, 1927, Febr. 9, An. I, Nr. 23, p. 2; Febr. 10, Nr. 24, p. 2.

501. — Subiecte literare [din trecutul ardelenesc]. *Națiunea*, Cluj, 1927, Ian. 16, An. I, Nr. 5, p. 2.

502. — Tradiție și actualitate [literară]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Ian. 16, An. I, Nr. 1, p. 2.

503. — Un agent electoral. [Schită literaro-politică]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Iul. 6, An. I, Nr. 139, p. 2.

504. — Un argument ungu-resc pentru limba română. [Con-tele Dominic Teleki despre limba românească la 1865]. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 20, An. I, Nr. 33, p. 1.

505. — Ungurii despre Ro-mâni. — Dela anul 1853. — *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 7, An. I, Nr. 93, p. 2.

506. — V. Teodoru (Doru), Vlahula. Roman. Ed. II. Bucu-rești, Cartea Românească. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aug. 27, An. I, Nr. 181, p. 2.

507. — Vasile Savel, Seara a 13-a. București, 1927. Rec. *Națiunea*, Cluj, 1927 Mai 5, An. I, Nr. 91, p. 2.

508. — Versuri glumețe de M. Eminescu. *Națiunea*, Cluj, 1927 Apr. 22, An. I, Nr. 84, p. 3.

509. — Vasile Alecsandri către Românii nord-vestici [ar-deleni la 1878 și 1884]. *Na-*

țiunea, Cluj, 1927 Febr. 22, An. I, Nr. 34, p. 2.

510. — Vasile Alexandri și Iosif Vulcan. *Națiunea*, Cluj, 1927 Febr. 27, An. I, Nr. 39, p. 2.

511. — Vasile Alexandri și Românii din Vest. *Națiunea*, Cluj, 1927 Aprilie 6, An. I, Nr. 70, p. 2; Apr. 9, Nr. 73, p. 2.

1928.

512. — Ardealul și Regatul. [Note pe marginea unui articol scris de Dr. Sabin Mureșan]. *Națiunea*, Cluj, 1928 Iunie 29, An. II, Nr. 138, p. 1.

513. — Bisericești-istorice. In-tăiul greco-catolic: George Pop din Daia. *Națiunea*, Cluj, 1928 Dec. 24, An. II, Nr. 279, p. 1-2.

514. — B. P. Hajdău. Frag-mente dintr'o conferință. *Na-țiunea*, Cluj, 1928 Ian. 14, An. II, Nr. 9, p. 2-3; Ian. 15, Nr. 10, p. 2-3; *Floarea Soarelui*, București, 1927, An. I, p. 291-293.

515. — Încă o bibliotecă. [Me-moriul adresat de autor Ministe-rului Instrucțiunii...]. *Univer-sul Literar*, București, 1927, An. XLIV, p. 124.

516. — Ioan Budai-Deleanu. (Câteva precizări). *Propilee Li-terare*, București, 1928, An. III, Nr. 2-3, p. 3-5.

517. — Liviu Rebreanu, Ciu-leandra. Rec. *Floarea Soarelui*, București, 1928, An. II, p. 1-2.

518. — Memoriul din Bucu-rești [al studenților români din anul 1890, care a provocat „Re-plica“]. *Națiunea*, Cluj, 1928 Mai 12, An. II, Nr. 101, p. 1.

519. — Moartea lui I. Dragoș (1849). *Națiunea*, Cluj, 1928 Apr. 15, An. II, Nr. 83, p. 4.

520. — Notițe literare-culturale. [O conferință a lui S. Bărnăuțiu la Blaj, 1844]. *Transilvania*, Sibiu, 1928, An. LIX, p. 106.

521. — Notițe literare. [George Șincai censor interimar; Un afiș teatral românesc din 1847 la Sibiu; Ungurii despre noi la 1865; Prețuri de cărți la 1832]. *Transilvania*, Sibiu, 1928, An. LIX, p. 822—825.

522. — Teatrul român. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1928, An. IX, p. 48.

523. — Un francez romanofil: Dr. Dominic Atanasie Guilleaume. (1815—1820). *Transilvania*, Sibiu, 1928, An. LIX, p. 438—451.

524. — Vasile Savel, Seara a 13-a. Raport la Academia Română pentru premiere. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1927—1928, Tom. XLVIII, p. 228—230.

1929.

525. — Acum 70 de ani. (Amintire). [Ion C. Brătianu în „Memoriile” lui Kossuth]. *Națiunea*, Cluj, 1929 Dec. 25, An. III, Nr. 280, p. 1.

526. — Alex. Teodoreanu, Hronicul Măscăriciului Vălăcut. Raport la Academia Română pentru premiul D. Constantinide. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1928—1929, Tom. XLIX, p. 216—217.

527. — Andrei Șaguna și Universitatea Clujului. *Națiunea*,

Cluj, 1929 Apr. 19, An. III, Nr. 84, p. 1—2.

528. — Ardeleni ce ne-au venit de dincolo... *Națiunea*, Cluj, 1929 Nov. 12, An. III, Nr. 246, p. 1.

529. — Bietul Murgu. (Cu prilejul desveliri monumentului lui Murgu la Bozovici). *Națiunea*, Cluj, 1929 Mai 1, An. III, Nr. 93, p. 1.

530. — Călătorul Seipp; sau: Dela Debrețin, prin Cluj, la Sibiu [1793]. *Națiunea*, Cluj, 1929 Ian. 6, An. III, Nr. 5, p. 1—2.

531. — Cântec grecesc popular. *Transilvania*, Sibiu, 1929, An. LI, p. 144—145.

532. — Catolicii și greco-catolicii României. *Națiunea*, Cluj, 1929 Febr. 19, An. III, Nr. 38, p. 1.

533. — Din istoria teatrului român în Brașov. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 113—122.

534. — Din timpul lui S. Bărnăuțiu. Pentru dl. Dr. C. Suciu. *Națiunea*, Cluj, 1929, An. III, Nr. 108, p. 1—2; Nr. 109, p. 1—2.

535. — Dintr'ale lui Eminescu. (Simple notițe). *Datina*, T.-Severin, 1929, An. VII, p. 131—133.

536. — Gurie [Mitropolitul Basarabiei] și Stere. *Națiunea*, Cluj, 1929 Mart. 29, An. III, Nr. 70, p. 1.

537. — Ioan Dunca. *Făt-Frumos*, Suceava, 1929, An. IV, p. 41—42.

538. — La începutul Unirii... [Ioan Câmpineanu]. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1929, An. X, p. 58—60; *Națiunea*, Cluj, 1929

Mai 28, An. III, Nr. 111, p. 1—2.

539. — Note diplomatice: 1914—1917 [privitoare la pregătirea și intrarea României în războiu]. *Națiunea*, Cluj, 1929 Apr. 21, An. III, Nr. 86, p. 1—2.

540. — Notițe. Andreas Iszer (1846); Numele Brașovului; Iezuiții despre Brașoveni; Lauda Brașovenilor; Trocarii (?) și Suedezii; Ep. [Nestor] Ioanovici. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 338; 1930, An. II, p. 40—41.

541. — Notițe. [O scrisoare interesantă despre câțiva profesori ai liceului românesc din Brașov; Cântec grecesc popular; Un roman în care e descrisă și România veche]. *Transilvania*, Sibiu, 1929, An. LX, p. 142—145.

542. — O gramatică patriotică [pentru școlile din Brașov]. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 337.

543. — O scrisoare foarte interesantă [a lui V. Glodariu cu amănunte despre G. Munteanu și Meșiotă]. *Transilvania*, Sibiu, 1929, An. LX, p. 142—144.

544. — Răspunsul la cârtirea care s'au dat asupra persoanei lui Petru Maior, autorului istoriei ceii pentru începutul Românilor în Dachia. Retipărit și adnotat de G. Bogdan-Duică. Cluj, Ed. Soc. Stud. în Filosofie și Litere, 1929, in-8°, 20 p.

545. — „Simplicissimus“ descriind Maramurașul de pe la anul 1650. *Transilvania*, Sibiu, 1929, An. LX, p. 289—294.

546. — Tablou cultural. Dela Sibiu până'n Hunedoara, (1816). *Națiunea*, Cluj, 1929 Dec. 25, An. III, Nr. 280, p. 3.

547. — Tipograful Popa Petre. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 76—78.

548. — Un actor brașovean, I. D. Ionescu. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 308—315.

549. — Un amic al lui Clain și Șincai, Johann Christian von Engel. *Națiunea*, Cluj, 1929 Mart. 29, An. III, Nr. 70, p. 3.

550. — Un cuvânt despre Universități. [In legătură cu reforma universitară]. *Națiunea*, Cluj, 1929 Mai 16, An. III, Nr. 103, p. 1.

551. — Un memoriu universitar (1919) [privitor la înzestrarea Facultății de Filosofie și Litere din Cluj]. *Națiunea*, Cluj, 1929 Mart. 5, An. III, Nr. 50, p. 4; Mart. 6, Nr. 51, p. 1—2; Mart. 7, Nr. 52, p. 1—2.

552. — 1848/49 în Țara Bârsei. *Țara Bârsei*, Brașov, 1929, An. I, p. 193—201.

1930.

553. — Alecu Russo în Ardeal (1848). *Națiunea*, Cluj, 1930 Mai 16, An. IV, Nr. 106, p. 1—2.

554. — Alt dușman (?) al dacoromanismului [Gh. Barițiu]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Mart. 29, An. IV, Nr. 71, p. 1—2.

555. — „Astra“. [Realegerea d-lui V. Goldiș ca președinte al Astrei]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Nov. 22, An. IV, Nr. 254, p. 1—3.

556. — August Treboniu Laurianu. *Națiunea*, Cluj, 1930, An. IV, Nr. 74, p. 1—2.

557. — Biografice [pentru Mihail Eminescu]. *Mihail Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 52—59.

558. — Clujul acum 60 de ani. *Națiunea*, Cluj, 1930, Mart. 19, An. IV, Nr. 63, p. 1—2.
559. — Congresul „Astrei” la Sibiu. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 25, An. IV, Nr. 90, p. 1.
560. — Cuvânt scris pentru un banchet, dar nerostit (22 Iunie 1930) [pentru sărbătorirea lui Ion Agârbiceanu]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Iunie 24, An. IV, Nr. 136, p. 1—2.
561. — Despre C. Conachi. Nurul în poezie și teorie. *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 86—93.
562. — Despre poetul C. Conachi. (Conferință). *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 52—55.
563. — De toate [despre M. Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 65—74.
564. — Dr. Teodor Mihali ca student în Cluj, [1877]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Mart. 21, An. IV, Nr. 65, p. 1—2.
565. — După 50 de ani. Iosif Hodoș. *Țara Noastră*, Cluj, 1930, An. X, p. 1094—1096.
566. — Eminescu și Germanii. (Polemică literară). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 34—37.
567. — Frații Grimm despre Români. *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 110.
568. — I. C. Brătianu și Ardelenii. (1872). *Națiunea*, Cluj, 1930 Mart. 20, An. IV, Nr. 64, p. 1—2.
569. — I. Creangă-secul! *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 180.
570. — Influențe literare la Eminescu. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 49—52.
571. — Înțelepții dela Alba-Iulia. Notele stenografice [ale ședinței din 30 Nov. 1918 ținută de Comitetul Național Român și aprecieri asupra politicii Românilor Ardeleni înainte și în timpul războiului mondial]. *Națiunea*, Cluj, 1930, Ian. 24, An. IV, Nr. 18, p. 1—3; Ian. 31, Nr. 23, p. 1—2; Febr. 8, Nr. 30, p. 1—2; Febr. 11, Nr. 32, p. 1—2; Febr. 13, Nr. 34, p. 1—2; Febr. 14, Nr. 35, p. 1—2; Febr. 16, Nr. 37, p. 1—2; Febr. 22, Nr. 42, p. 1—2; Febr. 25, Nr. 44, p. 1—2; Febr. 27, Nr. 46, p. 1—2; Mart. 6, Nr. 52, p. 1—2; Mart. 12, Nr. 57, p. 1—2; Mart. 18, Nr. 62, p. 1—2.
572. — Inteligența [intelectualii] brașoveană la a. 1849. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 17, An. IV, Nr. 87, p. 1.
573. — Iosif Hodoș la 1867. *Țara Noastră*, Cluj, 1930, An. X, p. 1096—1097.
574. — I. Slavici către Gherasim Sârbu. (Scrisoare inedită despre M. Eminescu). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 24—25.
575. — Ioan Budai Deleanu, Țiganiada... [Cu o prefață de G. Bogdan-Duică]. Sibiu, Krafft et Drotleff, 1930, in-16°, XVI+299 p. (fig.).
576. — Lauda Brașovenilor. *Țara Bârsei*, Brașov, 1930, An. II, p. 40.
577. — Nordvestul ardelenesc în anul 1810. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 20, An. IV, Nr. 89, p. 3—4.
578. — Omul și poetul [M. Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 33—34.
579. — Papiu Ilarian. Discurs la desvelirea bustului la Tg.-Mureș. *Academia Română Anale*, București, Șed. 1930—

1931, Tom. LI, p. 42—44; *Națiunea*, Cluj, 1930 Dec. 3, An. IV, Nr. 263, p. 1—2.

580. — Pentru o mai bună îndrumare viitoare a „Astrei”. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 27, An. IV, Nr. 92, p. 1.

581. — Relativ la istoria gazetăriei: *Gazeta Transilvaniei*. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 29, An. IV, Nr. 93, p. 1; Mai 3, Nr. 96, p. 1—2; Mai 7, Nr. 99, p. 1—2; Mai 15, Nr. 105, p. 1; Mai 20, Nr. 109, p. 1; Mai 23, Nr. 111, p. 1; Mai 28, Nr. 115, p. 1; Mai 29, Nr. 116, p. 2.

582. — Relativ la G. Munteanu. *Țara Bârsei*, Brașov, 1930, An. II, p. 16—19.

583. — Să sperăm mereu. [Gânduri despre Universitatea din Cluj]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Oct. 19, An. IV, Nr. 226, p. 1; Oct. 21, Nr. 227, p. 23.

584. — Tăutu-Beldiman-Negruzzi. *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 155—158.

585. — Trocarii (?) și Suedezii. *Țara Bârsei*, Brașov, 1930, An. II, p. 40—41.

586. — Un dușman al dacoromanismului: Ioan Olteanu [† 1877]. *Națiunea*, Cluj, 1930 Mart. 23, An. IV, Nr. 67, p. 1—2.

587. — Un mare dacoromân: August Treboniu Laurianu. *Națiunea*, Cluj, 1930 Apr. 2, An. IV, Nr. 74, p. 1—2.

588. — Un strămoș politic. (Iosif Meheș). *Națiunea*, Cluj, 1930 Ian. 10, An. IV, Nr. 6, p. 1—2.

589. — Varia [despre Mihail Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 62—63.

590. — Variante ungurești la

Ion Creangă. *Făt-Frumos*, Suceava, 1930, An. V, p. 7—10.

591. — Veronica Micle, martoră. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 74.

592. — Vorbe de nceput [la revista Mihai Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1930, An. I, p. 1—3.

1931.

593. — Alt folklorist saxoromân: Fr. Wilhelm Schuster. *Convorbire Literare*, București, 1931, An. 64, p. 604—609.

594. — „Amorul unei marmore” [de M. Eminescu]. (Explicare „istorică”). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 65—69.

595. — Bismarck, Türr și Carol I. *Națiunea*, Cluj, 1931 Nov. 13, An. V, Nr. 243, p. 1.

596. — Despre „Floare albastă” [de M. Eminescu]. (Explicare „istorică”). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 18—24.

597. — „Detronarea profesoriilor”. [Note pe marginea articolului „Der enthronete Profesor” a prof. Dr. T. K. Oesterreich, cu aplicare la învățământul universitar din România]. *Națiunea*, Cluj, 1931 Ian. 13, An. V, Nr. 8, p. 1.

598. — Eminescu la Iorgu Caragiale. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 50—52. (1 facs).

599. — Eminescu în societatea „Orientul”. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 116—120.

600. — Folkloristul saxoromân I. Marlin. (1847). *Convorbire*

biri Literare, București, 1931, An. 64, p. 208—212.

601. — Fragment estetic. [Eminescu la Viena]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 92—93.

602. — „Împărat și proletar“ [de M. Eminescu]. (Explicare „istorică“). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 76—88.

603. — Literatură fără rost. (Firește de Lucian Blaga). *Națiunea*, Cluj, 1931 Mart. 25, An. V, Nr. 67, p. 1—2; Mart. 27, Nr. 68, p. 1—2; Mart. 28, Nr. 69, p. 1—2; Mart. 31, Nr. 71, p. 1—2; Apr. 1, Nr. 72, p. 1—2; Apr. 2, Nr. 73, p. 1—2; Apr. 3, Nr. 74, p. 1—2; Apr. 5, Nr. 76, p. 1—2; Apr. 9, Nr. 79, p. 1—2; Apr. 12, Nr. 81, p. 3—4.

604. — Metodologie eminesciană (cu prilejul scrierii: Tudor Vianu, Poesia lui Eminescu). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 1—7.

605. — Multe și mărunte... [despre Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 62—64, 93—94, 121—122; 1932, An. III, p. 58—60, 178—179, 200; 1933, An. IV, p. 30.

606. — Notițe. I. O vorbă despre Al. Gavra. (1843—1847); II. Zaharia Carcalechi. *Telegraful Român*, Sibiu, 1931 Apr. 12, An. LXXIX, Nr. 29—30, p. 5—6.

607. — Scipione I. Bădescu și geneza „Geniului pustiu“. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 101—108.

608. — Tapas. (Între dd. C. Papacostea și T. Vianu). [În legătură cu „dorul nemărginit“ din Eminescu]. *Mihai Eminescu*,

Cernăuți, 1931, An. II, p. 97—99.

609. — Tudor Vianu: Poezia lui Eminescu. (Note critice). „Volumptate și durere“. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1931, An. II, p. 33—36.

1932.

610. — Bucovineanca. [Constanța Dunca, despre femeia din Bucovina]. *Făt-Frumos*, Suceava, 1932, An. VII, p. 285.

611. — Burah și Eminescu. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 65—68.

612. — C. Rădulescu-Motru. *Satul și Școala*, Cluj, 1931—1932, An. II, p. 33.

613. — Curente nouă [în pedagogia-germană]. *Satul și Școala*, Cluj, 1931—1932, An. I, p. 73—76.

614. — „Dodecameron dramatic“. (Epoca berlineză) [a lui Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 185—187.

615. — Eminescu în Cernăuți. (Poetul diletant teatral). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 5—8.

616. — Eufrosina Popescu și Mihai Eminescu. (Ipoteză). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 109—116.

617. — Gânduri epice. Planul lui Decebal [de M. Eminescu]. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 195—197. (1 facs.)

618. — Gh. Bariț la școala din Trăscău. *Satul și Școala*, Cluj, 1931—1932, An. I, p. 49—50.

619. — Mihai și Veronica [Eminescu și Micle]. (1876—1880). *Mihai Eminescu*, Cer-

năuți, 1932, An. III, p. 10—15.

620. — Muzicalitatea lui Schiller și Eminescu. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 1—2.

621. — Notă despre Fany Tardini (1865). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 72—73.

622. — Poezii ardeleni în anii 1877—1878. *Datina*, Turnu-Severin, 1932, An. X, p. 103—105.

623. — Raport [în legătură cu lărgirea cadrelor Secției Literare a Academiei Române, alegându-se și un reprezentant al artelor frumoase, propusă de I. Al. Brătescu-Voinești]. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1931—1932, Tom. LII, p. 208—210.

624. — Relativ la „Geniu pustiu”. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1932, An. III, p. 49—50.

1933.

625. — Catedrala [ortodoxă din Cluj]. *Renășterea*, Cluj, 1933 Nov. 5, An. XI, Nr. 44, p. 5—6.

626. — De pe lângă „Luceafărul”. (Note). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1933, An. IV, p. 12—15.

627. — Eminescu în Sibiu. (1868). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1933, An. IV, p. 5—6.

628. — Eminescu intrând în Ardeal. (Pe drumul „Tribunei” din Sibiu). *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1933, An. IV, p. 1—3.

629. — Între M. Pascaly și I. Caragiale. *Mihai Eminescu*, Cernăuți, 1933, An. IV, p. 21—22.

630. — Ioan Barac. Studii. București, Imprimeria Națională, 1933, in-8, 168 p. (Aca-

demia Română, Studii și Cercetări, XXII).

631. — La București, înainte de G. Lazăr. Ardeleanul pr. și ep[iscop] Ioanichie Stratonichia. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Apr. 29, An. LXXXI, Nr. 36—37, p. 1—2.

632. — Mici studii istorice. I. Bariere între Ardeal și Țările Românești; II. Circulația cărților bisericești. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Dec. 16, An. LXXXI, Nr. 77, p. 1—4.

633. — Mici studii istorice. Ceva despre Maramureș și Muncaci. I. Cifre din 1822; II. Alte cifre: Din 1810; III. Un chemător spre unire (1797); IV[—V]. Repriviri; VI. Efectele culturale ale greco-catolicismului nord-vestic; VII. Tot efectele culturale; VIII. Ideea episcopiei greco-catolice; IX. Mulcom semn de deșteptare; X. După greco-catolicism alt dușman: jidănimul. *Renășterea*, Cluj, 1933 Oct. 28, An. XI, Nr. 43, p. 3—5; Dec. 10, Nr. 49, p. 5—7; Dec. 17, Nr. 50, p. 4; Dec. 24, Nr. 51—52, p. 7; 1934 Ian. 7, An. XII, Nr. 1, p. 1—3; — Mart. 11, Nr. 10, p. 1—2.

634. — Mici studii istorice. Criza „Tribunei”. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Nov. 18, An. LXXXI, Nr. 73, p. 1—3; Nov. 25, Nr. 74, p. 1—3.

635. — Mici studii istorice. Din vremea calvinilor. (etică românească). *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Dec. 9, An. LXXXI, Nr. 76, p. 2—3.

636. — Mici studii istorice. I. C. Brătianu și Ortodoxia. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Oct. 14, An. LXXXI, Nr. 68, p. 1—2.

637. — Mici studii istorice. I. Militia greco-catolică. (?—1842). II. O arhivă a confesiunii „erudite”. (Naționalism sau confesionalism?). *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Dec. 25, An. LXXXI, Nr. 78—79, p. 2—4.

638. — Mici studii istorice. Ortodocșii Sibiului în anul 1846/7. *Telegraful Român*, 1933 Nov. 11, An. LXXXI, Nr. 72, p. 1—2.

639. — Mici studii istorice. I. Paton [călător englez] despre Șaguna; II. Părerii despre unație. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Nov. 4, An. LXXXI, Nr. 71, p. 1—2.

640. — Micii studii istorice. I-II. Vechiul greco-catolicism antiromânesc (Momente uitate); III. Doi iezuiți; IV. Paralelă confesională (1748—1810); V. Dela Ungvár; VI. Culegere de mărunțișuri; VII. Din vremea lui I. Bob : Chiril Topal; VIII. Câte ceva despre Șaguna și Avram Iancu. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Mai 13, An. LXXXI, Nr. 40, p. 2—3; Mai 20, Nr. 41—42, p. 3—4; Iunie 17, Nr. 49—50, p. 4—6; Iulie 1, Nr. 53, p. 2—3; Iulie 15, Nr. 55, p. 2—3; Iulie 29, Nr. 57, p. 2—3; Sept. 30, Nr. 66, p. 1—2.

641. — Mihai Eminescu, Poesii. Ediție îngrijită de Constantin Botez. București, Cultura Națională, 1933. Rec. *Gând Românesc*, Cluj, 1933, An. I. p. 337—340.

642. — Nicolae Barbu. *Țara Bârsei*, Brașov, 1933, An. V, p. 13—20.

643. — O definiție a filosofiei la Eminescu. *Gând Românesc*, Cluj, 1933, An. I, p. 133.

644. — Ovid Densușianu, Literatură română modernă. Vol. III. București, Universala, 1933. Rec. *Gând Românesc*, Cluj, 1933, An. I, p. 105—106.

645. — Petru Maior și Iustinus Febronius sau Petru Maior ca vrăjmaș al Papei. Cluj, Tip. Eparchiei Ort. Rom., 1933, in-16°, 64 p. (Bibl. Asociației Mirenilor Frăția Ortodoxă Română, Nr. 5). (Extras din Renașterea, Cluj, 1933, An. XI).

646. — Răspuns din Sudul ortodox la o afirmație de prost gust [în legătură cu afirmațiile Dlui E. Armeanca că Statutul organic al lui Șaguna ar fi de origine masonică]. *Telegraful Român*, Sibiu, 1933 Apr. 29, An. LXXXI, Nr. 36—37, p. 3.

647. — Scrisoare dela Avram Iancu [1852]. *Gând Românesc*, Cluj, 1933, An. I, p. 135—137.

648. — T. Arghezi, Flori de mucegai. București, Cultura Națională, 1931. Rec. *Gând Românesc*, Cluj, 1933, An. I, p. 32.

1934.

649. — Dela adunarea „Astrei”. Tg.-Murăș. Discurs de salutare în numele Academiei Române. [Raportul cultural al „Astrei” cu Academia Română]. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934, Sept. 16, An. LXXXII, Nr. 38, p. 2—3.

650. — Discurs la desvelirea monumentului Barbu Șt. Delavrancea la Oradea. *Cele trei Crișuri*, Oradea, 1934, An. XV, p. 89—90.

651. — E. Dvoicenco, Vieața și opera lui C. Stamati. Contribuțiuni după izvoare inedite. Raport la Academie pentru pre-

miul Dr. C. Nicoară. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1933—1934, Tom. LIV, p. 126.

652. — Eugeniu Potoran, Poezii Bihorului. Raport la Academia Română pentru premiul Al. Bodescu. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1933—1934, Tom. LIV, p. 127.

653. — Insemnări. [Premiile Academiei Române, Traducerile lui Eminescu; Analiză din Bánk-bán de Katona. Notă la „Peisaj ardelean“]. *Pagini Literare*, Turda, 1934, An. I, p. 209—210

654. — Mici studii istorice. Altă arhivă a confesiunii „erudite“. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Ian. 1, An. LXXXII, Nr. 1, p. 1—2.

655. — Mici studii istorice. Diverse mărunțișuri. 1. Despre Paton, 2. Tradiție strigoniană, 3. Merse-i vestea... 4. Batt-hyáni, 5. Țările Românești, 6. Meheș, 7. Spionaj? sau... *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Ian. 13, An. LXXXII, Nr. 3, p. 1—3.

656. — Mici studii istorice. Fragmente despre George Barițiu. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Apr. 29, An. LXXXII, Nr. 18, p. 1—2; Mai 6, Nr. 19, p. 1—2.

657. — Mici studii istorice: Fragmente despre George Barițiu. Câte ceva despre „Gazetă“. Procesul lui Simeon Bărnăușiu. (Contribuții). *Revista Teologică*, Sibiu, 1934, An. XXIV, p. 159—183; 322—343. (2 pl.)

658. — Mici studii istorice. Minciună, calomnie sau ce despre Șaguna? *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Febr. 25, An. LXXXII, Nr. 9, p. 1—3; Mart. 18, Nr. 12, p. 1—3.

659. — Mici studii istorice. Monumentul lui C. Papfalvi. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Febr. 25, An. LXXXII, Nr. 9, p. 3.

660. — Mici studii istorice. O zi din viața lui Șaguna [3 Sept. 1866]. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Ian. 20, An. LXXXII, Nr. 4, p. 1—3; Ian. 21, Nr. 5, p. 1—4.

661. — Mici studii istorice. Spionarea lui Șaguna. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Aug. 5, An. LXXXII, Nr. 32, p. 1—2.

662. — Notă [în legătură cu alegerea P. S. Episcop Nicolae Ivan al Clujului ca membru onorar al Academiei Române]. *Renașterea*, Cluj, 1934 Iun. 24, An. XII, Nr. 25, p. 3.

663. — Oltea I. Nistor, Spre Orient. Raport la Academia pentru premiul Dr. C. Nicoară. *Academia Română, Anale*, București, Șed. 1933—1934, Tom. LIV, p. 126—127.

664. — [O scrisoare a lui G. Bogdan-Duică din 1923 către dl Simeon Mehedinți, privitoare la Istoria Literaturii Române Contemporane, Întâii poeți munteni]. *Convorbiri Literare*, București, 1934, An. LXVIII, p. 798.

665. — Școalele din Blaj. Un examen la Gimnaziul din Blaj în 1799. *Revista Fundațiilor Regale*, București, 1934 Ianuarie, An. I, p. 91—101.

666. — Școala sătească. [Ultimul articol al autorului, apărut deodată cu necrologul]. *Telegraful Român*, Sibiu, 1934 Sept. 23, An. LXXXII, Nr. 39, p. 1.

667. — Un banchet cu îndrăzneli [în legătură cu alegerea dlui I. Petrovici ca membru

al Academiei Române]. *Pagini Literare*, Turda, 1934, An. I, p. 167—168.

668. — Un folklore-ist uitat [Dimitrie Cioflec]. *Gând Românesc*, Cluj, 1934, An. II, p. 24—28.

II. TRADUCERI, PRELUCRĂRI

1883.

669. — Mângăere în lacrimi, de Goethe. Traducere. *Familia*, Oradea, 1883, An. XIX, p. 599. [Semnată G. I. Bogdan].

670. — Tăcere, de Ida de Düringsfeld. Traducere. *Familia*, Oradea, 1883, An. XIX, p. 516. [Semnată G. I. Bogdan].

1888.

671. — Educația fizică (după H. Spencer). *Școala și Familia*, Brașov, 1888, An. II, p. 457—476. [Semnată G. I. Bogdan].

672. — Snoave și povești slavice. Istorisite după Dr. F. S. Krauss. *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, 1888, An. LI, Nr. 62—65, 125—127, 132—135.

1889.

673. — Din Taine. [Prelucrări după Istoria literaturii engleze. I. Despre Saxoni; II. Despre teatru; III. Despre Ben Jonson, Normanii, Chanov, Renașterea, Shakespeare]. *Tribuna*, Sibiu, 1889, An. VI, Nr. 2—6, 68, 69, 72, 76—78, 82—85.

1891.

674. — Poezii chinezești. [Trad. după Ernst Meyer, *Morgenländische Anthologie* și Steph. Seebert, *Chinesische Ge-*

dichte] *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 104.

675. — Sacitri. Povestire indică din Mahabharata. Traducere în versuri. *Tribuna*, Sibiu, 1891, An. VIII, Nr. 120—125. [Și extras în „Biblioteca Poporală” a Tribunei. Cu o prefață de I. Slavici].

1892.

676. — Răul ca obiect de poezie, de Dr. Francisc Bretano. Traducere. *Tribuna*, Sibiu, 1892, An. IX, Nr. 133—136, 144—145, 148.

1893.

677. — Votul universal. [Păreri pro și contra după F. Strauss și John St. Mill]. *Gazeta Bucovinei*, Cernăuți, 1893, An. III, Nr. 78—79.

1898.

678. — Principiile didactice ale școalei herbartiene în școalele secundare, de Dr. O. Frick. [Trad. precedată de o notiță cu comentarii]. *Școala Modernă*, București, 1898, An. II, p. 55—58, 69—72, 82—91, 105—108.

1900.

679. — Friderich Hebbel, Inelul lui Ghighes, tragedie în cinci acte. Traducere. *Convor-*

biri Literare, București, 1900, An. XXXIV, p. 277—300, 377—393, 575—592, 723—737, 817—834.

1907.

680. — Dr. Adolf Matthias, *Pedagogia practică pentru școlile secundare*. Traducere liberă cu o prefață și note de G. Bogdan-Duică. București, 1907, in-8°, 324 p.

681. — *Pedagogia experimentală*. [Prelucrarea unui articol cu acest subiect scris de W. A. Lay în *Das Wissen für Alle*, 1907]. *Revista Generală a Învățământului*, București, 1907, An. II, p. 632—639.

1923.

682. — Eremit Gauting [Theod. Hubert Freiherr v. Hallberg]. Craiova de odinioară, după călători străini (1836—1838). Din „Reise nach dem Orient, vom...”

trad. de G. Bogdan-Duică. *Arhivele Olteniei*, Craiova, 1923, An. II, p. 354—359.

683. — Menger, *Statul viitor*. Traducere de G. Bogdan-Duică. București, Cultura Națională, 1923, in-8°, 251 p. (Biblioteca Politică).

1926.

684. — Weinberg, *Europa. Chronik der gebildeten Welt*. Karlsruhe, F. Gutsch et Comp., 1841, I. Band, p. 109—121. Traducere de G. Bogdan-Duică [sub titlul:] *Iașii în vara anului 1840. Convorbiri Literare*, București, 1926, An. 58, p. 639—657.

1933.

685. — Prof. Dr. Richard Wahle. *Liceul universal*. Traducere de G. Bogdan-Duică. Cluj, Ardealul, 1934, in-8°, 8 p. (Din publicațiile revistei „Satul și Școala, Nr. 11).

INDICE

DE AUTORI ȘI PERSOANE

A.

Ács (Károly), 356.
 Adam (Ioan), 128.
 Adamescu (Gh), 106.
 Aderca (F.), 461.
 Agârbiceanu (Ion), 560.
 Alboteanu (I.), 315.
 Alexandrescu (Grigore), 113, 181, 301.
 Alexandri (Elena), 321 a.
 Alexandri (Ioan), 472.
 Alexandri (Vasile), 43, 146, 166, 186, 322, 341, 351, 352, 353, 355, 356, 361, 401, 409, 428, 429, 456, 509, 510, 511
 Alexi (Teochar), 3, 6.
 Ammon (Otto), 114.
 Anagnosti (Mihail), 346.
 Anghel (Dimitrie), 271, 457.
 Ardeleanu (C.), 441.
 Arghezi (T.), 490, 648.
 Armeanca (E.), 646.
 Asachi (Dimitrie), 294.
 Asachi (G.), 252, 365.
 Avram (Iancu), vezi: Iancu (Avram).
 Axente (Severu), vezi: Severu (Axente).

B.

Babeș (Dr. V.), 214.
 Bădărău (T. A.), 416.

Bădescu (Scipione I.), 607.
 Bălan (Dr. Silvia T.), 457.
 Bălcescu (Nicolae), 125.
 Balint (Simeon), 440.
 Barac (Ioan), 630.
 Barbu (Nicolae), 642.
 Barițiu (George), 60, 131, 554, 618, 656, 657.
 Bărnuțiu (Simion), 63, 368, 390, 391, 395, 400, 520, 534, 657.
 Bârsan (Zaharia), 278.
 Barth (Dr. Paul), 266.
 Basarabeanu (Ștef.) = Crasescu (Dr. V.), 109.
 Basarabescu (I. A.), 466.
 Bataille (H.), 274.
 Batthyáni, 655.
 Baumann (Julius), 203.
 Becque, 264.
 Beksics (Gustav), 103.
 Beldiman (Alec), 427, 584.
 Bernhadi (Th. von), 86.
 Bertolozzi (Carlo), 286.
 Bianu (Ion), 143.
 Bibicescu (I. G.), 382.
 Björnson, 49.
 Bismarck, 83, 595.
 Blaga (Lucian), 458, 477, 478, 479, 603.
 Bob (Episcopul I.), 640.
 Bogrea (V.), 424.
 Bora (Valeriu), 339.
 Born (Ignatie), 439.
 Botez (Constantin), 641.

Botiș-Ciobanu (Maria), 450.
 Brâncoveanu-Vodă (Const.), 58.
 Biancovici (Sava), 101.
 Brandes (G.), 82.
 Brătescu-Voinești (I. Al.), 623.
 Brătianu (Familia), 462.
 Brătianu (Ioan C.), 444, 467, 525, 568, 636.
 Brătianu (Ioan I. C.), 435, 454.
 Bretano (Dr. Francisc), 676.
 Brociner, 40.
 Bucuța (Emanoil), 459.
 Budai-Deleanu (Ioan), 81, 119, 516, 575.
 Burăh, 611.
 Bülow (H. v.), 308.
 Burada (Teodor), 375.
 Buticescu (V. R.), 5.

C.

Calderon, 276.
 Calmuschi (Const.), 96, 110.
 Câmpineanu (Ioan), 538.
 Cantacuzino (Șerban), 61.
 Cantemir-Vodă (Antioch), 72.
 Cantemir-Vodă (Constantin), 71, 72.
 Cantemir-Vodă (Dimitrie), 72.
 Caragiale (I. L.), 491, 598, 629.
 Carcalechi (E.), 166.
 Carcalechi (Zaharia), 606.
 Cârlova (Vasile), 167, 177.
 Carol I (Regele României), 74, 79, 83, 595.
 Cartojan (N.), 336, 408.
 Cavour (C.), 296.
 Cazimir (Otilia), 492.
 Cerna (P.), 213, 282.
 Chanov, 673.
 Chelaru (Gh.), 220.
 Chendi (Ilarie), 166, 403.
 Chirițescu (I.), 199.
 Chițu (Gheorghe), 192.
 Cichindeal (D.), 68.
 Ciocârdia (Dan), 447.
 Ciocârlan (Ion), 132.
 Cioflec (Dimitrie), 668.

Cipariu (Timotei), 385.
 Clein (Episcopul Inocenție), 91.
 Clein (Samuil Micu), 549.
 Cogălniceanu (Mihail), 334.
 Cohn (Dr. Paul), 203.
 Conachi (Costache), 133, 169, 561, 562.
 Conta-Kernbach (Ana), 151.
 Coșbuc (George), 10, 13, 59, 67, 141, 220, 330, 359, 369, 450.
 Costescu (G. N.), 220.
 Crasescu (Dr. V.), vezi: Basarabeanu (Ștef).
 Creangă (Ion), 422, 569, 590.
 Crișan (I.), 228.
 Cristea (Miron), 335.
 Cristescu (Dima) 220, 261.
 Crupenschi (G.), 348.
 Cséri (Ludwig von), 303.

D.

Dăianu (Dr. Elie), 127.
 Darius (Ion), 12.
 Dauș (Ludovic), 134.
 Davilla (Alexandru), 129.
 Dehmel (Richard), 108.
 Delavrancea (B. Șt.), 62, 66, 137, 279, 286, 650.
 Densușianu (Ovid), 354, 644.
 Depărățeanu (Alexandru) 432, 496.
 Diamandi (G.), 286.
 Diamant (Teodor), 188.
 Dima (G. A.), 220.
 Dimachi (N.), 190.
 Donici (Al.), 294.
 Dragnea (R.), 497.
 Dragomir (Silviu), 389.
 Dragoș (I.), 519.
 Dragoslav (Ion), 247.
 Drouhet (Ch.), 401.
 Dulfu (P.), 220.
 Dumas-Fiul (Alexandru), 446.
 Dumitrescu (George), 465.
 Dunca (Constanța), 610.
 Dunca (Ioan), 537.
 Düringsfeld (Ida de), 670.

Duțescu (T.), 148.
Dvoicenco (E.), 651.

E.

Eftimiu (V.), 285.
Eidam (Konrad), 238.
Eliade (Pompiliu), 175.
Eliade-Rădulescu (I.), 140, 370.
Elisabeta (Regina României), 193.
Eminescu (Mihail), 15, 102, 139,
140, 158, 364, 373, 379, 380,
384, 385, 393, 399, 402, 405,
406, 407, 411, 417, 419, 421,
476, 481, 508, 535, 557, 563,
566, 570, 574, 578, 589, 592,
594, 596, 598, 599, 601, 602,
604, 605, 608, 609, 611, 614,
615, 616, 617, 619, 620, 627,
628, 641, 643, 653.
Engel (Johann Christian), 549.
Eucken (R.), 319.

F.

Fabian (Vasile), 160.
Fasching (Francisc), 439.
Febronius (Justinus), 645.
Feiengenschmidt (Dr. M.), 309.
Ferdinand I. (Regele României),
498.
Filimon (N.), 485.
Firdusi (poet persan), 330.
Fischart, 71.
Florescu (A. D.), 273.
Florescu (Al. G.), 248.
Floru (Igena), 470.
Förster (Wilhelm), 76.
France (Anatole), 444.
Franz Ferdinand (Arhiducele),
316.
Frick (Dr. O.), 678.
Friedensburg (Walter), 296.
Fulda, 275.

G.

Galilei, 413.

Gane (Nicolae), 444.
Gauting (Eremit), vezi: Hubert
(Theod.).
Gavra (Al.), 606.
Gessner (Salomon), 123.
Gheorghiu (Iulia C.), 313.
Gherea (I.), 45.
Ghica (Ioan), 54, 191.
Glodariu (V.), 543.
Goethe, 669.
Goga (Octavian), 369.
Gogol, 275.
Goilel (Veit din Pojon), 487.
Goldiș (Vasile), 78, 555.
Goldscheider (Dr. Paul), 230.
Gorun (I.), 475.
Grama (Alexandru), 102.
Grenier (Edouard), 352.
Grillparzer, 111.
Grimm (Frații), 567.
Guillaume (Dr. Dominic Ata-
nasie), 523.
Gurie (Mitropolitul Basarabiei),
536.
Gusti (P.), 36.
Gutzkow, 140.

H.

Hacquet, 75.
Haneș (P. V.), 117, 180, 195.
Harry (G.), 281.
Hașdeu (B. P.), 249, 294, 397,
413, 436, 514.
Hașdeu (Iulia), 39.
Hauptmann (Gerhardt), 104.
Hebbel (Friderich), 38, 679.
Heine, 293.
Heliade-Rădulescu (C.), vezi:
Eliade-Rădulescu (C.).
Herescu (N. I.), 463, 482.
Hertz (A. de), 280, 285.
Hétrat (I. B.), 194.
Hodoș (Enea), 440.
Hodoș (Iosif), 565, 573.
Hubert (Theod. Freiherr v. Hall-
berg) = Gauting (Eremit),
682.

Hughes (James L.), 78.
 Hugo (Victor), 33.
 Hulea (Ovidiu), 494.
 Hunfalvy, 439.

I. J.

Jammes (Francisc), 463.
 Iancu (Avram), 115, 377, 386,
 389, 415, 640, 647.
 Ibrăileanu (G.), 253.
 Ioanichie Stratonichia (Episcop),
 631.
 Ioanovici (Episcopul Nestor),
 540.
 Iodl (Fr.), 87.
 Ionescu dela Brad (Ion), 345.
 Ionescu (I. D.), 548.
 Ionescu-Gion (G.), 58.
 Jonson (Ben), 673.
 Jorescu (Constantin), 351.
 Iorga (N.), 100, 179, 404, 439,
 455.
 Iosif (Șt. O.), 165, 215, 271.
 Iosif-Negru (Natalia), 250, 257.
 Iszer (Andreas), 540.
 Ivan (Episcopul Nicolae), 662.

K.

Kadelburg, 276.
 Kant, 383.
 Katona (Iosif), 653.
 Kemény (Dr. Ștefan), 97.
 Klein (Inocenție), vezi: Clein
 (Inocenție).
 Kogălniceanu (Mihail), 497.
 Kossuth (L.), 525.
 Kotzebue (August de), 116.
 Krauss (Dr. F. S.), 672.

L.

Lambrior (Al.), 35.
 Lascarov-Moldovanu (Alexan-
 dru), 433.
 Laurian (A. Treb.), 35, 556, 587.
 Lay (W. A.), 681.

Lazăr (Gheorghe), 370, 381,
 396, 631,
 Lazu, 59.
 Leményi (Episcopul Ioan), 420.
 Leopold I (Împăratul), 61.
 Lepădat (C.), 228.
 Leven (N.), 331.
 Lovinescu (Eugen), 171, 378.
 Lupu (Ilie), 416.

M.

Maeterlink (Maurice), 281.
 Maior (Vlădica Grigore), 347.
 Maior (Petru), 70, 544, 645.
 Maiorescu (Ioan), 332.
 Maiorescu (Titu Liviu), 349, 393,
 413.
 Maniu (Adrian), 430.
 Manliu, 35.
 Manu (Anicuța), 168.
 Marian (Simeon Fl.), 115.
 Marlin (I.), 600.
 Matthias (Dr. Adolf), 680.
 Mavrodin (Maria), 250, 257.
 Mehedinți (Simeon), 664.
 Meheș (Iosif), 588, 655.
 Menger, 683.
 Meșiotă (Ion), 543.
 Meyer (Ernst), 674.
 Micle (Veronica), 405, 591, 619.
 Mihăilescu, 35.
 Mihali (Dr. Teodor), 564.
 Milesco (Spătarul Nicolae), 118.
 Mill (John St.), 677.
 Minar (Octav), 491.
 Minzoni (O.), 365.
 Mirbeau, 264.
 Mirea (A.), 270.
 Möckesch (Martin Samuel), 360.
 Moldovan (Grigoriu), 420.
 Molière, 41, 264.
 Morariu (Const.), 46, 53.
 Morariu (Leca), 422, 475.
 Movilă (I.), 242.
 Movilă (Maria), 353.
 Munteanu (G.), 543, 582.
 Muntenescu (V. B.), 29.

Mureșianu (Andrei), 17, 18, 122.
 Mureșan (Dr. Sabin), 512.
 Mureșanu (Teodor), 495.
 Murgu (Eftimie), 160, 529.
 Murnu (G.), 203.

N.

Naum (A.), 52.
 Neculce (Ioan), 71.
 Negri (Elena), 329.
 Negruzzi (Constantin), 120, 584.
 Negulescu (St.), 220.
 Nenîtescu (Ioan), 25, 34.
 Nicoleanu (Nicolae), 47, 177.
 Nistor (Oltea I.), 663.

O.

Odobescu (Al.), 35.
 Oesterreich (Prof. Dr. T. K.), 597.
 Ollănescu-Ascanio (Dim. C.), 43, 483.
 Olteanu (Ioan), 586.

P.

Păcală (Victor), 340.
 Palmreger (K. E.), 153.
 Pann (Anton), 126.
 Panu (George), 243.
 Panțu (I. C.), 11.
 Papacostea (C.), 608.
 Papahagi (Tache), 412.
 Papfalvi (C.), 659.
 Papiu-Ilarian (Al.), 579.
 Pascaly (M.), 629.
 Pașcanu (M.), 333.
 Paton (Călător englez), 639, 655.
 Patriciu (Gr.), 151.
 Petrașcu (N.), 483.
 Petrescu (Lucreția), 480.
 Petrovici (I.), 155, 667.
 Petrovici (P. D.), 99.
 Petrow (G. S.), 209.
 Picot (E.), 485.
 Pillat (Ion), 463, 473.

Pinteru (Traian Amos), 337.
 Pleșoianu (Grigore), 142.
 Poenaru (Petrache), 370.
 Polizu-Micșunești (Mihail), 265.
 Pop (Gh.), 56, 121.
 Pop din Daia (George), 513.
 Popa (Petre tipograful), 547.
 Popa-Liseanu (G.), 396.
 Popescu (Eufrosina), 616.
 Popescu (Spiridon), 416.
 Popovici (Aurel C.), 77.
 Potoran (Eugeniu), 652.
 Prale (Ioan), 418.
 Procopovici (Alexie), 298.
 Presber, 276.
 Pușcariu (Sextil), 349.

R.

Rădulescu-Motru (C.), 285, 363, 374, 612.
 Rațiu (Dr. Ioan), 122, 138.
 Rebreanu (Liviu), 517.
 Richter (Dr. Johannes), 251.
 Robeanu (T.), 223.
 Rolla (Costache), 341.
 Roller (Karl), 204.
 Roman (Alexandru), 449, 453.
 Roman (Ronetti), 157.
 Romanescu (Aristizza), 149.
 Romanescu (Marcel), 469.
 Rudow (W.), 22.
 Russo, (Al.), 117, 269, 553.
 Rusu (Ioan), 418.
 Russu (Victor), 26.

S.

Sadoveanu (Izabela), 247.
 Sadoveanu (M.), 144, 147, 159, 285, 367.
 Șaguna (Andrei), 527, 639, 640, 646, 658, 660, 661,
 Sâmboteanca (boeroaică), 388.
 Sandu (C.), 136.
 Sandu (Z.), 337.
 Sandu-Aldea (C.), 150.
 Săndulescu (Ioan), 237.

Sanielevici (H.), 325
 Sarai (Călugărul Visarion), 88.
 Sârbu (Gherasim), 574.
 Savel (Vasile), 507, 524.
 Schiller (Fr.), 28, 163, 620.
 Schuster (Fr. Wilhelm), 593.
 Scraba (G. D.), 220.
 Scurtu (Ion), 139, 158.
 Seebert (Steph.), 674.
 Seipp, 530.
 Șerbănescu (T.), 145.
 Șeveru (Axente), 97, 415.
 Shakespeare, 277, 673.
 Sihleanu (Alexandru), 42.
 Simionescu (G.), 220.
 Simon (Helene), 232.
 Simu (George), 16.
 Șincai (George), 521, 549.
 Sîrcu (P.), 394.
 Skene (Alfred v.), 69.
 Slavici (Ion), 35, 317, 574, 675.
 Smara (Doamna), 50.
 Sobieski, 71.
 Sofocle, 272.
 Sombart (Werner), 295.
 Spencer (H.), 671.
 Speranță (Eugen), 460.
 Stamati (Const.), 64, 177, 324, 651.
 Stan (Const.), 220.
 Stavri (A.), 267.
 Ștefan-cel-Mare, 328.
 Ștefănescu (Sabba), 209.
 Ștere (C.), 536.
 Sternberg (Graf), 297.
 Stoenescu (G.), 220.
 Strauss (F.), 677.
 Stroia (Dr. I.), 228.
 Suciu (Dr. C.), 534.
 Suciu (Lucreția), 30.
 Suluțiu (Epifania), 377.
 Szilágyi (Farkas), 97.

T.

Taine (H.), 1, 673.
 Talaz (G.), 464.
 Tardini (Fany), 621.
 Tăutu, 584.
 Tcaciuc-Albu (Nicolae), 484.
 Teconția (V.), 139.
 Teleki (Contele Dominic), 504.
 Teodoreanu (Alex.), 526.
 Teodoreanu (Ionel), 474.
 Teodoru-Doru (V.), 506.
 Teodosiu (Gr.), 220.
 Teubner (V. G.), 225.
 Tolstoi, 48.
 Topal (Chiril), 640.
 Turr, 83, 595.

V.

Văcărescu (Iancu), 178.
 Vaihinger (Dr. H.), 209.
 Vianu (Tudor), 604, 608, 609.
 Vissarion (I. C.), 468.
 Vlad (Țepeș), 71, 328.
 Vladimirescu (Tudor), 350.
 Vlahuță (Al.) 27, 65, 321, 431.
 Vogt (Dr. Teodor), 199.
 Voss (Richard), 44.
 Vulcan (Iosif), 7, 68, 510.

W.

Wahle (Prof. Dr. Richard), 685.
 Weinberg, 684.
 Wetekamp (Prof. W.), 262.
 Wolf (Andreas), 398.

Z.

Zamfirescu (Duiliu), 130, 216.
 Ziehen (Dr. Julius), 229.

